

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Urša Medved

**Usposobljenost socialnih delavcev in delavk Centra za socialno
delo Celje za ravnanje na področju samomorilnosti**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2019

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Urša Medved

**Usposobljenost socialnih delavcev in delavk Centra za socialno
delo Celje za ravnanje na področju samomorilnosti**

Diplomsko delo

Mentorica: izr. prof. dr. Mojca Urek

Ljubljana, 2019

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Urša Medved

Naslov dela: Usposobljenost socialnih delavcev in delavk Centra za socialno delo Celje za ravnanje na področju samomorilnosti

Kraj: Ljubljana

Leto: 2019

Št. strani: 137 **Št. tabel:** 1 **Št. prilog:** 21

Mentorica: Izr. Prof. dr. Mojca Urek

Povzetek: Znanje in spretnosti za ravnanje z ljudmi, ki kažejo samomorilska nagnjenja, s svojci ljudi, ki so storili samomor ali ljudmi z neuspehim poskusom samomora, sta zaradi pogostosti pojava pomembna za prav vsakega posameznika. Še posebej pomembna sta za socialne delavce in delavke, saj je samomorilnost glede na statistične podatke problematičen in pogost pojav v Sloveniji. S samomorilnostjo se srečujejo ljudje, zaposleni v strokah socialnih služb in zdravstva, pri čemer je zelo pomembno, da socialni delavci hitro zaznajo, da gre za delo na področju samomorilnosti, in znajo reagirati, saj je zdravstvo pri tem pogosto prisotno takrat, ko je že skoraj prepozno.

V prvem delu diplome se bom osredotočila na pregled teorije o samomoru, opisala bom oblike in različne vrste samomora in njihove skupne značilnosti. Nato se bom dotaknila tudi oblik pomoči in vloge socialnih delavcev in delavk pri delu s samomorilno ogroženimi uporabniki ter kje so na tem področju še vidni primanjkljaji.

V drugem delu diplome bom predstavila ugotovitve svoje raziskave, ki govori predvsem o tem, koliko se socialni delavci in delavke zaposleni na petih enotah Centra za socialno delo Celje srečujejo s samomorilno ogroženimi uporabniki in njihovimi svojci, kako v takih primerih reagirajo ter kakšne metode in načine ravnanja pri tem uporabljajo. Predstavila bom tudi, ali so jih obstoječa izobraževanja dovolj opremila za ravnanje na področju samomorilnosti in kaj na tem področju še potrebujejo.

Ključne besede: samomor, samomorilni proces, vrste samomora, socialno delo, delovni odnos, izobraževanja, pomoč in podpora.

Title: Qualifications of social workers from Center for social work Celje, for dealing with field of suicide.

Abstract: Knowledge and skills for treating people who show suicidal tendencies, with relatives of people who have committed suicide or people with an unsuccessful suicide attempt, are because of the frequency of phenomenon, important for every single individual. They are especially important for social workers, since suicide is according to the statistical data, a problematic and frequent phenomenon in Slovenia. People who are employed in social services and health care are faced with suicide on everyday basis, which is why it is very important that they perceive they are dealing with suicide and react as quickly as possible, as health care may start being present when it is almost too late.

In the first part of my diploma work, I will concentrate on examining the theory of suicide, describing the forms and various types of suicide and their common characteristics. Then I will focus on the forms of assistance and the role of social workers in dealing with potential suicides and pay attention to where there are still deficiencies in this area.

In the second part of the diploma, I will present the findings of my research, which mainly deals with the extent to which social workers employed in five units of the Center for Social Work Celje face potential suicides and their relatives, how they react in such cases, and what methods and way of handling they use. I will also present my view if the existing education has adequately qualified them to deal with suicide and what they still need in this area.

Keywords: suicide, suicide process, methods of suicide, social work, working relation, education, help and support.

Zahvala

Najprej bi se rada zahvalila mentorici izr. prof. dr. Mojci Urek, za vso pomoč, podporo, odzivnost in motivacijo v času pisanja diplomskega dela.

Svojima staršema ter sestri za podporo v času študija in pisanja diplome. Hvala, da ste šli z mano skozi vse vzpone in padce in mi vlivali upanje ter motivacijo, ko sem to najbolj potrebovala.

Hvala tudi tebi Manca, za prav vse v preteklih štirih letih.

Navsezadnje pa gre velika zahvala tudi vsem intervjuvanim socialnim delavkam in delavcem, ki so mi bili pripravljeni pomagati in mi podali odgovore.

Predgovor

Samomor pomeni zavestno dejanje, ki povzroči lastno smrt. Gre za zaključno dejanje dalj časa trajajočih stisk, pri katerih posameznik ne vidi več rešitve ali smisla v življenju. Lahko si ga razlagamo iz številnih perspektiv in iščemo vzroke zanj tako v biologiji, sociologiji kot tudi psihologiji, ne glede na to, na kak način ga razložimo, pa gre še vedno za tragični dogodek, ki svojce in prijatelje močno zaznamuje in se mu pri vsakodnevnih pogovorih raje izogibamo. Ljudje, ki take stiske doživljajo, pogosto o tem ne spregovorijo, zaradi česar njihovi občutki ostajajo skriti. Vseeno si želijo pomoči in kličejo po njej, treba je le opazovati in si vzeti čas za sočloveka, da to opazimo. Še posebej visoko po samomorilnosti na število prebivalstva je Slovenija, ki je po statističnih podatkih v samem svetovnem vrhu. Vsako leto zaradi samomora pri nas umre več kot 300 oseb, približno 25-krat toliko pa jih samomor poskuša narediti. Med regijami, ki so najbolj ogrožene, se znajde tudi celjska regija, zaradi česar je pomembno, da so socialne delavke in delavci kot tudi drugi strokovnjaki tega območja seznanjeni z načini ravnanja in oblikami pomoči, ki jih samomorilno ogroženim lahko nudijo.

Čeprav so potrebe zelo velike, na področju samomorilnosti obstaja malo usposabljanj, omejena pa je tudi literatura z zanesljivimi in preverjenimi rezultati. Uporabniki s področja samomorilnosti potrebujejo spoštljivo obravnavo, ki je zdajšnji sistem v veliki meri ne upošteva, zaradi česar je še toliko bolj pomembno, da se znanja za ravnanje na tem področju razširijo, zlasti v strokah, kot je socialno delo, ki ima lahko pri reševanju tovrstnih stisk veliko vlogo.

Stroka socialnega dela na prvi pogled nima prav velike vloge pri reševanju problema samomorilnosti, saj reševanje tovrstnih stisk najpogosteje pripada službam zdravstva. Zaradi tega socialno delo znanja s področja samomorilnosti pogosto odriva na stran, čeprav hitro in pravilno ukrepanje rešuje življenja, neustrezno znanje in ravnanje pa lahko vodita v nepopravljive napake in še večjo čustveno stisko pri uporabnikih. Glede na pogostost samomorilnosti in dejstvo, da je samomorilnost področje, s katerim se socialno delo direktno ali indirektno vseeno pogosto srečuje, so spretnosti in znanja za ravnanje na tem področju ključnega pomena. Takšna znanja socialnih delavk in delavcev zaposlenih na centrih za socialno delo lahko pripomorejo k boljšemu opravljanju dela, večji kompetentnosti na tem področju, k večjemu zadovoljstvu uporabnikov, hkrati pa tudi k zmanjšanju števila samomorov v Sloveniji.

Kazalo

1	TEORETIČNI UVOD	1
1.1	Definicija samomora	1
1.2	Psihološki vidik samomora	2
1.3	Biološki vidik samomora	2
1.4	Sociološki vidik samomora	4
1.5	VRTE IN NAČINI SAMOMORA	4
1.5.1	Načini samomora	4
1.5.2	Vrste samomora po Durkheimu	5
1.5.3	Ali obstajajo skupne značilnosti?	7
1.6	PROCES SAMOMORA	7
1.7	SPROŽILNI FAKTORJI/MOTIVI ZA SAMOMOR IN ZNAKI SAMOMORILNE OGROŽENOSTI	8
1.7.1	Opozorilni znaki	9
1.8	POMOČ SAMOMORILNI OSEBI	10
1.8.1	Psihološka prva pomoč	11
1.8.2	Smernice za psihološko prvo pomoč pri samomoru	12
1.9	STATISTIČNI PREGLED SAMOMORILNOSTI V SLOVENIJI	13
1.9.1	Samomorilnost savinjske regije	13
1.10	SOCIALNO DELO IN SAMOMOR	14
1.10.1	Ravnanje socialne delavke ali delavca na področju samomorilnosti	17
1.10.2	Izobraževanja in usposabljanja socialnih delavk in delavcev na področju samomorilnosti	17
1.10.3	Preverjanje, izpopolnjevanje in nadgrajevanje znanj in veščin na delovnem mestu	18
1.10.4	Supervizija	19
2	FORMULACIJA PROBLEMA	20
3	METODOLOGIJA	21
3.1	Vrsta raziskave	21
3.2	Merski instrumenti ali viri podatkov	21
3.3	Oprelitev enot raziskovanja – populacija, vzorec	22
3.4	Zbiranje podatkov oziroma empiričnega gradiva	22
3.5	Obdelava in analiza gradiva	23
3.6	Primer kodiranja	23
3.6.1	Intervju 7: Center za socialno delo Celje: enota Laško	23
3.6.2	Osnovno kodiranje tega primera	28
4	REZULTATI Z RAZPRAVO	31

4.1	Delovna doba na Centru za socialno delo	31
4.2	Poznavanje področja samomorilnosti	32
3	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki ali njihovimi svojci	33
4.4	Razlogi za samomorilne misli	35
4.5	Načini izkazovanja stiske	36
4.6	Metode in načini ravnanja	37
4.7	Skupni protokoli ravnanja	39
4.8	Občutki pri delu in razbremenjevanje socialnih delavk in delavcev	40
4.9	Formalna in neformalna izobraževanja ter potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj	42
4.10	Kriterij ocenjevanja in kritično ovrednotenje svojih znanj in dela	44
4.11	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene	46
4.12	Kritično ovrednotenje področja dela	47
4.13	Zaključek	48
5	SKLEPI	50
6	PREDLOGI	51
7	LITERATURA	52
8	PRILOGE	54
9.1	Intervjuji	54
9.2	Odperto kodiranje	73
9.3	Oсно kodiranje	117
9.4	Odnosno kodiranje	128
9	POVZETEK	129
Tabela 1: Primer odprtega kodiranja		23

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 Definicija samomora

Samomor pomeni ubiti samega sebe, vzeti si življenje. Gre za zavestno dejanje, ki s predvideno gotovostjo povzroči lastno smrt (Valetič, 2009, str. 30). Posameznik samomor načrtuje in v neki točki izvede, temelji pa na življenjski zgodovini in se je v človeku pripravljaj dalj časa. Celoten proces zajema samomorilno vedenje, vse od samomorilnih misli pa do poskusa samomora. Skozi ta proces je težnja po smrti lahko enkrat večja, drugič manjša in se razvije v pozitivno ali negativno smer, saj ima lahko svoj izvor že v otroštvu (Retterstol, 1993).

Lahko bi ga opredelili kot dokončno kapitulacijo posameznika nad seboj in nad življenjem. Je pobeg iz ujetosti v brezizhodnost, beg pred peklom, ki ga posameznik doživlja in v njem ne more več zdržati. Samomor je nekako beg iz posameznikovega notranjega pekla in je hkrati začetek pekla za tiste, ki ostanejo (Pevce Rozman, 2013). Samomor je izhod iz stiske, zaključek življenja, za katerega se lahko odloči vsak izmed nas. Odločitev zanj običajno ni posledica enega samega mučnega doživetja, temveč nanjo vpliva vrsta bioloških, psihičnih in socialnih dejavnikov. Je izid dveh nasprotujočih motivov in sicer težnje k smrti ter težnje k življenju (Prestor, 2006).

Za razumevanje samomora sta izredno pomembna dva dejavnika: samomorilni motivi in samomorilna duševnost. Samomorilni motiv je dejavnik, ki spodbuja in sili k samomoru, dejavnik katerega samomorilec ocenjuje kot povod in razlog za uničenje lastnega življenja. Pri samomorilni duševnosti gre za podobno stvar, le da je ta nekaj, kar se poraja znotraj organizma, vendar brez opaznega telesnega vzroka (Miličinski, 1985).

Samomor je temeljna človekova pravica, družba pa nima moralne pravice, da s silo vpliva na odločitev posameznika, da to dejanje stori ali ne. Vrednost priznavanja pravice do samomora je spoštovanje svobode posameznika, ki jo je treba upoštevati (De Silva, 2011).

1.2 Psihološki vidik samomora

O psihološkem vidiku samomora govorimo takrat, ko samomor razlagamo kot posledico duševne motnje, ki je eden napovednih dejavnikov zanj. Med najpomembnejše napovedne dejavnike te kategorije uvrščamo depresivno motnjo, motnjo odvisnosti od alkohola in shizofrenijo. Pomembna so tudi depresivna stanja, ki nastopajo zaradi izgub osebe ali položaja in telesne bolezni, zlasti tiste z neizogibno kronično bolečino. Duševne motnje povečujejo verjetnost obupa, impulzivnosti in agresivnosti, ki nato pri posamezniku povečajo verjetnost samomora. S psihološkega vidika samomorilni proces zajema tri dejavnike: poraz, nezmožnost umika in odsotnost rešilnih dejavnikov. Vse troje pri človeku največkrat sproži občutke obupa. Gre za skupek negativnih prepričanj in pričakovanj, zaradi katerih začne posameznik prihodnost doživljati črno s prepričanjem, da se ne bo zgodilo nič dobrega. Brezup je ključna karakteristika, značilna za osebe s povečanim tveganjem za samomor. Je tudi dejavnik, v katerem se razlikujejo depresivne osebe, ki storijo samomor, od tistih oseb z depresijo, ki ga ne naredijo. Čeprav je depresija najpogostejši vzrok v ozadju samomora, ni mogoče reči, da bo vsaka oseba, ki boleha za depresijo, naredila samomor. Take razlike med posamezniki, v doživljanju in zaznavanju določenih situacij, izhajajo iz kognitivnih sposobnosti. Kognitivne sposobnosti ali višje spoznavne funkcije možganov vključujejo razumevanje in uporabo govora, vizualno percepcijo in konstrukcijo, pozornost, spomin, reševanje problemov in samozavedanje. Pri samomorilnih ljudeh so ugotovili zmanjšanje kognitivne sposobnosti in prizadetost sistemov v frontalnem predelu možganov (Marušič in Roškar, 2004, str. 17–31).

Ringel pravi, da je odločitev za smrt tako imenovani pred-samomorilni sindrom, ki ga ne bi smeli spregledati. Govori o duševnem stanju človeka pred samomorom: občutki tesnobe, izguba ravnovesja med zunanjimi vplivi in svojimi lastnimi možnostmi, stopnjevanje vse do »dinamične tesnobe«, ki povzroči izgubo kontrole in je zato možnost za samomor velika. Pri tem ne smemo pozabiti na občutke osamljenosti, na izgubo občutka osebne vrednosti, na razmišljanje o samomoru, na agresivnost, obrnjeno k sebi, brez možnosti ventiliranja, in končno: na vprašanje, o lastni smiselnosti (Pevec Rozman, 2013, str. 436).

1.3 Biološki vidik samomora

Biološki vidik je pogosto zelo enostavno povezati s psihološkim, saj gre za procese, ki se dogajajo v možganih, možgani pa so predmet preučevanja psihologije.

V preteklosti so samomorilnost pogosto povezovali z biologijo človeškega telesa in posledično z vsemi procesi, ki se v telesu dogajajo. Nagnjenost k samomorilnosti so na primer povezovali s človekovo razvojno nezrelostjo; glava naj bi bila pri ljudeh, ki so storili samomor, nesorazmerna s telesom, lobanjske kosti nenavadno debele in možgani razmeroma premajhni. Samomor so pogosto upravičevali tudi z iskanjem biokemične osnove depresivnega razpoloženja in dednostnimi dejavniki, logične vzporednice pa so iskali tudi med samoagresivnim vedenjem ljudi in živali. Ta spoznanja v bistvu nimajo nobene pragmatične veljave, so le del zgodovine, ki pa je ni upravičeno širiti v klinično prakso (Miličinski, 1985).

Tudi danes je skoraj nemogoče trditi, da obstaja nekakšen gen ali druga biološka razlaga za samomor. Je pa tako kot za druge zapletene vzorce obnašanja smiselno trditi, da je nagnjenost k samomoru sestavljena iz številnih genskih dejavnikov in se samo tedaj, kadar je presežen določen prag nagnjenosti, manifestira kot samomorilno vedenje. Po takšnem modelu bodo sorodniki oseb, ki so naredile samomor, bolj nagnjeni k samomoru in bodo temu primerno v večjem deležu presegli prag, ki bo že dopuščal izražanje samomorilnega vedenja. Genetski dejavniki, ki so povezani s samomorilnim vedenjem, se izražajo v možganih in teh je vsaj deset tisoč. Strokovnjaki predvidevajo, da ima variabilnost serotonergičnih nevrotransmitorjev glavno vlogo pri medosebnih razlikah v razpoloženju, impulzivnosti in agresivnosti. Serotonin je eden od kemičnih prenašalcev v možganih, ki med drugim tudi uravnava razpoloženje. Zato ni presenetljivo, da se molekularno genetske študije samomora in samomorilnega vedenja usmerjajo na serotonergične gene. Genetsko določeni nevrotransmitorski sistemi se prepletajo v različnih stadijih razvoja samomorilnega vedenja, od depresivnih prek samomorilnih misli in načrtov, do poskusov in končnih samomorilnih dejanj. Drugi genski dejavniki so povezani z impulzivnostjo, ki pa se lahko poveča tudi relativno neodvisno od dednosti, to je v okolju, kjer je večja verjetnost vnosa alkohola ali drog. Tudi agresivnost, ki je odločilna pri delitvi med samomorilnim poskusom in samomorom v ožjem pomenu besede, je osebnostni dejavnik za samomorilno obnašanje, ki je odvisna od genske zasnove. Vpliv genetskih dejavnikov je pri samomorilnem vedenju verjetnost in ne determinističen; sooblikujejo ga dejavniki okolja in le sočasno razlikovanje obojih, genetskih in okoljskih dejavnikov tveganja (Marušič in Roškar, 2004, str. 23–24).

1.4 Sociološki vidik samomora

Moralni pojavi, ki zadevajo ljudi, se vedejo podobno kakor fizični, če jih opazujemo v velikem obsegu. Takrat se individualne posebnosti zabrišejo in izstopijo splošna dejstva, ki uravnavajo družbena dogajanja. Pri sociološkem pogledu na samomor ne opazujemo več posameznika z njegovimi nadvse pestrimi lastnostmi, temveč človeka kot del družbe (Miličinski, 1985, str. 36). V ozadju človeških dejanj je vedno prisotno vprašanje kvalitete skupnosti: od družine, kraja, župnije pa vse do družbe oziroma narodne skupnosti (Gržan, 1999).

Sociološke teorije samomora so grajene predvsem na statističnih dejstvih pri katerih so najpogostejše ugotovitve:

- da samomor naredi trikrat več moških kot žensk, čeprav ga poskuša narediti trikrat več žensk kot moških,
- da pogostost uspešnega samomora s starostjo raste, samomorilnih poskusov pa je več med mladimi,
- da je samomorov več med samskimi, razvezanimi in poročenimi, ki nimajo otrok,
- da je samomorov več v urbanih kakor ruralnih okoljih,
- da je količnik samomora v nekaterih deželah konstantno visok v nekaterih pa konstantno nizek,
- da je v deželah z mešanim prebivalstvom več samomorov med belci kakor črnci,
- da je samomora več med duševno bolnimi, alkoholiki, uživalci drog in neozdravljivo telesno bolnimi ljudmi, in
- da so k samomoru bolj nagnjeni ljudje, ki so povzročili avtomobilsko nesrečo ali zagrešili kaka kazniva dejanja.

Ta spoznanja se neprestano spreminjajo in so trdna osnova in okvir za raziskovanje samomora v različnih območjih in času (Miličinski, 1985, str. 36–38).

1.5 VRTE IN NAČINI SAMOMORA

1.5.1 Načini samomora

Posamezniki, ki se za to odločijo, samomor naredijo na številne načine. Najpogostejše gre za zastrupitev ali obešanje, streljanje, utapljanje ali pa padanje iz visokih zgradb ter uporabljanje

ostrih predmetov za rezanje. Bolj nasilne metode, kot so streljanje, obešanje in padanje iz visokih zgradb, spadajo pod skupino determiniranih metod, saj omogočajo malo možnosti za rešitev, preživetje ali pa možnosti, da si posameznik premisli. Pri uporabi različnih načinov samomora se razlike kažejo tudi med spoloma. Veliko večji odstotek žensk si življenje vzame s tem, da se zastrupijo, moški pa navadno izberejo orožje ali pa se obesijo. Izbira načina samomora je odvisna od priložnosti in kulturnih okoliščin (Retterstol, 1993). V Sloveniji se okoli 60 odstotkov vseh samomorov zgodi z obešanjem, sledijo samomori s strelnim orožjem, samozastupitvijo in s skokom z višine (Valetič, 2009, str. 47).

1.5.2 Vrste samomora po Durkheimu

1.5.2.1 Anomični samomor

Pojavlja se v družbenih okoliščinah, v katerih normativne vrednote neke skupnosti izgubljajo svojo obvezujočo moč. Člani takšnih skupnosti zaradi tega nimajo nikakršnih smernic več, po katerih bi se ob obremenitvah lahko ravnali. Takšne situacije so prehodne in nastanejo v času raznih ekonomskih kriz pa tudi gospodarskih razcvetov (Miličinski, 1985, str. 20). Kadar pride do nenadne spremembe v stabilnosti družbe, se sprožijo mehanizmi, ki omejijo posameznikove potrebe in družbene želje. Anomičen samomor je posledica pomanjkanja družbenih regulatorjev za posameznika. Izraža se kot kronično stanje v modernem gospodarstvu. Posameznikove potrebe in njihovo zadovoljevanje vedno določajo družba, skupna verovanja in navade, ki se jih vsak nauči znotraj svoje družbe. Durkheim to imenuje kolektivna zavest. Ko postanejo regulatorji za posameznika več, kot zmore, se oblikujejo pogoji za anomični samomor. Kot primer lahko navedemo tako finančno krizo na Dunaju iz leta 1873 kot tudi na novo obogatele posameznike, ki ne znajo ravnati z novimi priložnostmi (Mešnjak, 2012). Usmerjenost posameznikov ni več jasna in zaradi tega pride do določene zmešnjave, kaotičnosti – anomičnosti. Človek v svojem okolju izgubi jasne smernice, cilje, kar pomeni, da izgubi tudi življenjsko orientacijo. Vse to bistveno pripomore k pojavu samomorilnosti (Gržan, 1999, str. 12).

1.5.2.2 Egoistični samomor

Egoistični samomori se dogajajo v okoliščinah, ko so posamezniki ločeni od svoje družbene skupine in zato nimajo več občutka, da imajo družbene norme zanje še kak pomen (Miličinski, 1985, str. 20). Posameznik živi v tako izraziti osredotočenosti nase, da ostane brez odnosov do drugih, postane sam in osamljen, kar ga odstrani iz normalne povezanosti z

drugimi. To v njem spodbudi depresijo, ki je posledica pretirane individualizacije (Gržan, 1999, str. 13). Posamezniku se zdi življenje nesmiselno, dolgočasno in osamljeno. Nikakor ne najde odgovora na vprašanja, kdo je, kako ga vidijo drugi in kaj se bo z njim zgodilo. Počuti se prazno in brezvoljno. V takšnem trenutku posameznikova identiteta ni dovolj trdna, boji se, da jo bo izgubil, kar vodi v osamitev in beg pred ljudmi. V modernih družbah, kjer prevladuje organiziranost in se rušijo družbene norme in vrednote, se povečuje število egoističnih samomorov (Mešnjak, 2012, str. 28).

1.5.2.3 Altruistični samomor

Pri tej vrsti samomora se storilec preveč dosledno odpove svojim koristim in se popolnoma poistoveti z družbeno skupnostjo. Takrat zanj osebni interesi niso več pomembni (Miličinski, 1985, str. 20). V družbah, kjer je tak samomor še posebej pogost in izpostavljen, je posameznik skorajda prisiljen v samomor, saj ga čuti kot neko obvezno opravilo ali dolžnost. Prepričan je, da se mu bo to povrnilo v posmrtnem življenju. Samomor občuti kot obliko nesebične ljubezni do bližnjih, žrtvovanje za skupnost (Mešnjak, 2012, str. 41). Za posameznika so takrat pomembni samo cilji družbe in samega sebe več ne vrednoti. V to skupino spadajo znani japonski kamikaze, ki so se v drugi svetovni vojni kot piloti dali zapreti v letala, polna razstreliva in se nato kot samomorilci zaleteli v sovražne bojne ladje ter jih uničili. Tako so svoje življenje zastavili za cilje skupnosti, torej samomorilno altruistično (Gržan, 1999, str. 13).

1.5.2.4 Fatalistični samomor

Za fatalistični samomor je značilno, da družbena skupnost pretirano obvladuje posameznika, gre torej za beg iz normativne situacije (Miličinski, 1985, str. 20). Zoper to situacijo ni prigovora. Gre za samomore oseb, katerih lastnosti so neusmiljeno blokirane in hrepenenja nasilno zatrta zaradi moreče discipline. Tak tip samomora v modernih družbah ni tako pomemben, a je zgodovinsko zanimiv, saj na nek način razlaga visoko stopnjo samomorilnosti med sužnji. Kot primer lahko navedemo samomore poročenih žensk brez otrok, kadar je ločitev pretežka ter smrt mladih mož in sužnjev. Gre torej za samomore ljudi, ki imajo kakorkoli ovirano prihodnost (Mešnjak, 2012, str. 59).

1.5.3 Ali obstajajo skupne značilnosti?

Ne glede na to, da obstaja veliko vrst samomora, vsaka žrtev svojemu načinu vedno doda lasten pečat. Ta pokaže njen temperament in posebne pogoje, v katere je bila vpletena. Tako kot se med seboj razlikujejo vrste in načini samomora, pa se razlikujejo tudi čas, okoliščine in obdobje, v katerem oseba samomor naredi. Vprašanje je, ali pri vsem tem obstajajo skupne točke ali značilnosti, ki bi jih lahko postavili kot vzrok večini samomorov. Odgovor je skoraj nemogoče najti, vseeno pa lahko vzporednico potegnemo pri tem, da večina samomorov nastane iz razočaranj in žalosti, pri čemer ni nikakršne možnosti, da bi odločili kako intenzivni morajo biti ti občutki za posameznika, da pripeljejo do tako tragičnega razpleta. Od človeka do človeka se namreč spreminjata intenziteta in sposobnost spoprijemanja z lastnimi težavami (Durkheim, 1951).

1.6 PROCES SAMOMORA

Spremljanje razvoja in odločitve za samomorilno dejanje imenujemo dinamika samomorilnega procesa. Odločitev se običajno ne rodi v hipu, temveč pridejo ogrožene osebe do nje šele na koncu dolgotrajnega procesa, ki se pogosto začne že z oblikovanjem človekove osebnostne strukture. Odločanje se konča s travmatskim ali povsem vsakdanjim dogodkom, ki ga imenujemo sprožilni dejavnik samomorilnega procesa. Razdvojenost med težnjo po smrti in zrenjem v življenje, ki spremlja celoten proces, je prisotna v vsaki samomorilno ogroženi osebi (Prestor, 2006, str. 13).

Avstrijski raziskovalec samomorov Ringel je opisal tri faze pred samomorom:

1. Faza zajema bedo in osamljenost s pasivnostjo in pomanjkanjem idej, pomanjkanjem neodvisnosti in zmedenost. V tej fazi se pri človeku pojavlja vse manjša volja po neprestanem dogajanju in druženju, oseba pa postaja vse bolj izolirana od drugih.
2. Faza je prepoznavna predvsem po agresiji različnih vrst, v osnovi usmerjena od posameznika k samemu sebi. Pred samomorilni sindrom včasih vključuje umirjen in brezbrizen odnos do drugih, ki si ga ravno zaradi tega pogosto interpretirajo kot izboljšavo v počutju posameznika.
3. Beg iz realnosti s fantazijami in sanjarjenjem sta sestavina zadnje faze, poleg tega pa tudi razmišljanje in sanjarjenje o samomoru. Sam proces se zaključi, ko pride do izvršitve samomora (Retterstol, 1993, str. 139).

Psiholog Walter Pödlinger je te tri faze razložil takole:

1. Faza premišljevanja je prva faza, kjer posameznik razmišlja o samomoru kot o možnem odgovoru na problem. Razlog, zakaj razmišlja o samomoru, je lahko, ker je tako naredil kdo izmed bližnjih ali ker je to videl na televiziji.
2. Faza nasprotovanja je faza, v kateri se posameznik znajde med željo po tem, da bi si pomagal, in željo po tem, da bi si škodoval. Tukaj se samomorilne grožnje lahko že začnejo in se kažejo v posrednih klicih in želji po pomoči. Gre za neprestano kolebanje med željo po življenju in željo po smrti, pri čemer je možnost življenja uresničljiva samo, če bi bilo življenje po tem drugačno. V tej fazi so lahko znaki najbolj opazni zato je treba biti nanje še posebej pozoren.
3. Odločilna faza je trenutek, ko se oseba odloči. V tej fazi je pogosto zelo umirjena, kar lahko navzven deluje kot, da je zdaj vse popolnoma v redu. Če se oseba odloči živeti dalje, se je z njo navadno možno pogovoriti o možnostih, ki jih vidi za prihodnost, če pa se odloči za samomor, pogosto plača denarne dolgove za nazaj in bližnjim poklani svoje imetje, še posebej tisto z zelo visoko osebnostno vrednostjo (Retterstol, 1993 str. 139).

1.7 SPROŽILNI FAKTORJI/MOTIVI ZA SAMOMOR IN ZNAKI SAMOMORILNE OGROŽENOSTI

Pri ocenjevanju motiva samomorilnega dejanja je treba biti predviden. Vemo namreč, da je za samomorilno odločitev potrebnih več dejavnikov in ne le eden ali dva, ki jih oseba navede kot motiv. Zaradi tega govorimo raje o sprožilnem faktorju samomorilnega dejanja, saj pod izrazom motiv vendarle razumemo širši in tudi čustveno daljši okvir. Sprožilni faktor, ki ga oseba po poskusu samomora navede, v marsičem osvetljuje celotno konstelacijo, v kateri pride do razmišljanja o samomoru. Samomorilna kriza se namreč šteje v urah in le redko v dnevih. Ob tem ni nič manj pomembna osebna zgodovina in celotna psihodinamika pri teh osebah. O razvojnem procesu lahko iz sprožilnega faktorja samega le malo izvemo, osvetljuje pa zaključek, določa torej tisto točko, na kateri dosednji razvoj dogodkov za posameznika ni več možen. Sprožilne dejavnike lahko razdelimo v ožje skupine, in sicer: družinske težave, partnerske težave, ljubezenske konflikte, ekonomsko-stanovanjske težave, telesne bolezni, invalidnost, strah pred sodnimi ukrepi, težave v službi, šolski neuspeh, upokojitev, psihotične

razloge in alkoholizem (Katedra za psihiatrijo medicinske fakultete v Ljubljani, 1988). Zelo pogosti in nevarni dejavniki tveganja so tudi osamljenost oziroma izguba podpore socialne mreže, izguba nekoga (smrt, ločitev) ali nečesa (služba, status, prestiž, telesni organ itn.), samomor bližnjega v družini ali prijatelja, predhodni poskusi samomora, izdelan načrt za samomor in neprijetni dogodek v bližnji preteklosti (Tekavčič Grad, 1995, str. 10).

Teolog Ludvik Počivavšek označuje, kakšne so tipične značilnosti samomora v določenem življenjskem obdobju:

- OTROŠTVO: obup otroka, ki velikokrat nastopa kot vzrok perfekcionizma staršev, izgube staršev ali depresivnosti;
- MLADOSTNIŠKA DOBA: samomor je lahko povezan z iskanjem smisla življenja, z razočaranjem v ljubezni, s težavami v šoli, z osebnimi konflikti, iskanjem zaposlitve, povzročitvijo prometne nesreče s smrtnim izidom;
- SREDNJA LETA: obup je lahko posledica zavedanja, da je polovica življenja za nami, lahko pride do težav v zakonu in družini, lahko ostane brez službe, spremljajo ga lahko nenehni neuspehi, je odvisen od alkohola, lahko gre za izgubo življenjskega partnerja in tako naprej,
- STAROST: tukaj imajo največjo vlogo osamljenost, neozdravljive bolezni in depresivnost (Valetič, 2009, str. 44).

1.7.1 Opozorilni znaki

Pri osebi z nevarno velikim tveganjem za poskus samomora se najpogosteje pojavljajo znaki, ki so pogosto težko opazni oziroma si jih lahko razlagamo narobe. Mednje sodi vse manj pogovarjanja s svojci in prijatelji, iskanje samote, slab spanec, očitna zaskrbljenost, pešanje teka, izražanje nezadovoljstva in razvrednotenje pomena preteklih dosežkov, iskanje krivde v sebi, razdajanje poprej osebno dragih predmetov, pešanje v vseh dejavnostih in aktivnostih, povečanje kajenja in pitja alkohola, govorjenje o samomoru ali nakazovanje le-tega z drugimi besedami, kot so: »Brez mene bi bilo lepše, svet me ne potrebuje...«, prepiranje s svojci in izmikanje obveznostim (Miličinski, 1985).

Zelo redko se zgodi, da človek izrecno spregovori o svojih samomorilnih namenih. V nasprotju s splošnim mnenjem so ljudje, ki samomor napovedo, skrajno ogroženi. Vseeno gre vedno za neka opozorila, nakazovanje. Če so pogostejša, so toliko bolj nevarna. Takšni namigi naj bodo povod, da prizadetega odkrito vprašamo, ali hoče s tem reči, da bi si najraje

vzel življenje. Ljudje, ki skrito goje samomorilne misli, le-te pogosto z olajšanjem priznajo, če jih o njih naravnost vprašamo (Gržan, 1999, str. 21).

1.8 POMOČ SAMOMORILNI OSEBI

S samomorilnim človekom moramo predvsem ustvariti govorno povezavo. Pogovor je zanj zelo veliko vreden, še posebej, če je poln empatije in sočustvovanja. Če je možno, je treba tak pogovor dopolniti tudi s pogovorom s svojci. Vključevanje svojcev mora biti taktično in taktno. Mreže s svojci so navadno zapletene, pa vendar so tudi oni neposredno vpleteni v samomorilni proces prizadetega človeka. Človeka poslušamo zato, da se razbremeni zadrževane napetosti, ki se je nabrala v času, ko se je samomorilna kriza pripravljala, in da iz pripovedovanja dojamemo, kolikšna je teža njegove čustvene prizadetosti in kakšne nevarnosti iz tega izvirajo. Presoditi je treba, ali moramo najprej poskrbeti za posameznikovo telo ali pa ga moramo zavarovati zaradi duševne motenosti; od tega je namreč odvisno, kam ga nadalje usmerimo. Človek, nagnjen k samomoru, potrebuje jasne napotke in trdne smernice, o katerih mora biti tudi strokovnjak popolnoma prepričan, da je tako najbolje zanj. Avtomatsko predpisovanje antidepresivov potrjim in obupanim ljudem, ne da bi prej dognali psihodinamiko in socialno ozadje njihovega stanja, lahko pomeni samo to, da damo človeku v roke kemijsko sredstvo, s katerim utegne narediti samomor (Miličinski, 1985).

»Prava« terapija je delo na sebi in v aktivnem spreminjanju sebe. Zdravila so sicer lahko del zdravljenja, vendar pa je napačno pričakovanje, da lahko s pomočjo zdravil takoj pričramo »srečo, zadovoljstvo in dobro počutje«. Odnos, ki ni skladen s kodeksom poklicne etike, tako na uporabnike slabo vpliva in ne pripomore k boljšemu razumevanju samomorov niti k strokovni obravnavi in spoštovanju pravic samomorilnih ljudi. Uporabniki, ki so bili s strokovno pomočjo zadovoljni, na primer omenjajo razumevanje, poslušanje brez obsojanja ter enakovreden odnos. Med strokovnimi delavci, ki so jim pomagali, so večkrat kot psihiatri omenjani psihologi in psihologinje ter socialni delavci in delavke, morda ravno zato, ker tisti, ki ne morejo predpisovati farmakološkega zdravljenja, ponujajo samomorilnim posameznikom večjo paleto alternativnih oblik obravnave, kot je pogovor (De Silva, 2011, str. 118).

Pogosto prevladuje mnenje, da se o samomoru ne smemo direktno pogovarjati. To ne drži, saj je odkrit pogovor s samomorilnim posameznikom o vsem, kar ga teži, zelo pomemben. Namen takega pogovora je dvojen: na eni strani omogoči človeku v stiski, da sprosti svoja

čustva in se razbremeniti, ob tem pa morda tudi uvidi možnosti za izhod, ki jih prej sam ni opazil; po drugi strani pa tak pogovor omogoči svetovalcu, terapevtu ali prijatelju, da oceni, kakšna je tako imenovana samomorilna ogroženost posameznika v stiski. Samomorilnemu človeku moramo omogočiti, da spontano spregovori o vsem, kar ga potiska v samomorilno krizo, zastaviti pa moramo tudi ključna vprašanja: Kako dolgo že premišlja o samomoru? Ali je razmišljal že tudi o načinu, kako bi ga storil? Ali si je morda že preskrbel sredstva za uresničitev načrta? Odgovori na vprašanja ne bodo le informacija svetovalcu, pač pa tudi katarzično delujejo na svetovalca. Zdravnik v ambulantni, socialni delavec ali delavka, patronažna medicinska sestra ali pa kdo od bližnjih bodo tako ugotovili, kako hudo ogrožen je človek v stiski in lažje naredili načrt, kakšna naj bo nadaljnja pomoč, ki jo samomorilni posameznik potrebuje. Pomembno je tudi vprašati: Kaj se je zgodilo, da ste postali tako potrti in izgubili voljo do življenja? Tako vprašanje odpre možnosti človeku v stiski, da začne pripovedovati o sebi tudi stvari, ki jih običajno ne more zaupati drugim, tiste najbolj boleče in za katere ne ve rešitve. Poleg tega, da samomorilnega človeka vprašamo, kdaj, zakaj in kako je začel razmišljati o samomoru, je najpomembnejše, da ga zmoremo natančno in pozorno poslušati (Tekavčič Grad, 1995, str. 9–10).

1.8.1 Psihološka prva pomoč

Psihološka prva pomoč je pomoč, ki jo nudimo osebi z duševno težavo ali stisko ali razvijajočo se duševno boleznijo, dokler ni na voljo strokovna pomoč. Znanja psihološke prve pomoči temeljijo na strokovnih smernicah, a so zapisana v primerni obliki za uporabo v splošni javnosti.

Psihološka prva pomoč se nanaša na:

- znanja in veščine, kako prepoznati znake in simptome duševnih težav in bolezni,
- znanja o vzrokih in dejavnikih tveganja za duševne težave in bolezni,
- znanja o razpoložljivih načinih zdravljenja (z zdravili, psihološkimi in alternativnimi metodami), ki temeljijo na dokazih,
- veščine, kako pristopiti, nuditi osnovno pomoč in podporo nekomu, ki se sooča s težavami v duševnem zdravju,
- veščine, kako ukrepati, če se duševna stiska stopnjuje do samomorilnega vedenja, paničnega napada, akutne stresne reakcije ali travme, če je prišlo do prekomernega zaužitja drog ali alkohola, in če je prišlo do psihotičnega vedenja.

Metodo psihološke prve pomoči so leta 2000 razvili v Avstraliji in od takrat so standardiziran program prevzeli in vpeljali že v 23 državah, med katerimi je tudi Slovenija (Nacionalni institut za javno zdravje, b. d.).

1.8.2 Smernice za psihološko prvo pomoč pri samomoru

Pri prepoznavanju samomorilno ogrožene osebe je najprej pomembno poznati opozorilne znake in dejavnike tveganja za samomorilno vedenje ter razloge, zaradi katerih bi oseba utegnila razmišljati o samomoru. Kadar zaznamo katerega koli ali skupek več različnih (že v prejšnjih poglavjih naštetih) dejavnikov, se moramo najprej pripraviti, da bomo k osebi pristopili. Ko k njej pristopimo, jo moramo direktno vprašati po samomorilnih mislih. Če oseba sama ne poudari misli o samomoru, je namreč edini način, da izvemo, ali oseba res razmišlja o njem, ta, da jo o tem vprašamo. Vprašanje mora biti postavljeno tako, da bomo dobili jasen in nedvoumen odgovor o tem, ali oseba razmišlja o samomoru. Vprašanje je lahko postavljeno neposredno (npr. »Ali razmišljaš, da bi si kaj naredil/a?«, »Ali razmišljaš o samomoru?«). Do odgovora pa lahko pridemo tudi bolj postopoma (»Se počutiš obupano?«, »Se ti zdi, da bi bilo bolje, če te ne bi bilo?«, »Ali razmišljaš o tem, da bi si kaj naredil/a?«). Način, kako postavimo vprašanje, je odvisen od tega, kako doživljamo osebo, s katero se pogovarjamo. Izogibati se moramo vprašanjem, ki izražajo obsojajoča stališča do samomora (npr. »Saj ne bi naredil/a česa neumnega, kajne?«). To delamo zato, da osebi pokažemo, da je prav spregovoriti o svojih razlogih za smrt in drugih bolečih temah, čeprav je težko, dovoliti ji moramo, da izrazi svoja čustva (lahko joče, se jezi ali kriči). Samomorilno ogrožena oseba lahko doživi olajšanje ob izražanju svojih čustev, zato je to še posebej pomembno. Ne smemo se ji pozabiti zahvaliti za to, da je z nami delila svoje misli in občutke, dati ji moramo vedeti, da je za to potrebno veliko poguma. Kadar ugotovimo, da je prisotno visoko tveganje za samomor, moramo poskrbeti za varnost ogrožene osebe. Samomorilno ogrožene osebe ne puščamo same, odreagiramo hitro, četudi nismo popolnoma prepričani o svojih domnevah. Z osebo moramo vedno skušati vzpostaviti sodelovalni odnos pri zagotavljanju njene varnosti. Že samo dejstvo, da se oseba z nami pogovarja in da še ni poskušala storiti samomora, pomeni, da ni povsem odločena umreti. To dejstvo moramo poudariti v pogovoru kot nekaj pozitivnega. Zelo dobro je pri celotnem postopku tudi vzpostaviti varnostni načrt. To je dogovor med samomorilno ogroženo osebo in osebo, ki nudi psihološko prvo pomoč. Vključuje aktivnosti, ki zmanjšujejo tveganje za samomor. Osredotočati se mora na to, kaj naj ogrožena oseba naredi, in ne na to, česa ne sme. Vključuje pomembne kontaktne številke oz.

naslove, kamor se lahko oseba obrne po pomoč v stiski, in pomembne kontakte oseb, na katere se je v preteklosti že obrnila. Na koncu je zelo pomembno še to, da s samomorilno osebo nikoli ne pristanemo na dogovor, da bomo molčali o morebitnem tveganju za samomor. Če nas oseba prosi, da o njenih težavah ne govorimo z nikomer drugim, ji skrbno razložimo, zakaj tega ne moremo obljubiti. Z osebo ravnamo spoštljivo in jo vključujemo v odločanje. Če posameznik ne dovoli, da se s komerkoli deli informacija o njegovi samomorilni ogroženosti, je včasih treba prekoračiti zaupnost z namenom zagotavljanja varnosti. V tem primeru moramo biti odkriti in osebi povemo, komu bomo informacije posredovali (Nacionalni institut za javno zdravje, b. d.).

1.9 STATISTIČNI PREGLED SAMOMORILNOSTI V SLOVENIJI

Zaradi samomora v Sloveniji vsako leto umre več kot 300 oseb, približno 25-krat toliko jih samomor poskuša narediti. Leta 2016 je samomorilni količnik v Sloveniji (število umrlih zaradi samomora na 100.000 prebivalcev) znašal 17,97. Od tega kar 28,71 za moške in 7,40 za ženske. V absolutnih številkah to pomeni, da je zaradi samomora umrlo 371, oseb od tega 294 moških in 77 žensk. Leta 2015 je količnik znašal na primer 20,60, največ pa leta 2003, in sicer 28,15. Samomorilni količnik je bil leta 2016 najnižji v zadnjih nekaj desetletjih in precej pod dolgoletnim povprečjem. Razlogi za upad samomorilnega količnika so lahko večplastni, v zadnjih nekaj letih so se namreč okrepile preventivne dejavnosti, kot so ozaveščanje splošne javnosti, aktivnosti destigmatizacije ter delo na krepitvi veščin in kompetenc za prepoznavanje in obravnavo samomorilno ogroženih. Leta 2016 je bil regijsko gledano najvišji samomorilni količnik na Koroškem, najnižji pa v Jugovzhodni Sloveniji. Med višjimi je bila tudi Savinjska regija, na področju katere izvajam svojo raziskavo. Istega leta se je največ samomorov zgodilo v starostni skupini nad 80 let. Iz statistike je dobro razvidno, da se količnik s starostjo povečuje (Nacionalni institut za javno zdravje, b.d.).

1.9.1 Samomorilnost savinjske regije

Savinjska regija obsega alpski svet Zgornje Savinjske doline in tudi dela Kamniško-Savinjskih Alp, Spodnjo Savinjsko dolino, Kozjansko gričevje ter Velenjsko kotlino. V tej regiji se nahaja 31 občin, med njimi tudi vseh pet občin, katerih enote centrov za socialno delo spadajo pod Center za socialno delo Celje. To so občina Rogaška Slatina, Šmarje pri Jelšah, Šentjur pri Celju, Mestna občina Celje in Slovenske Konjice (Statistični urad Republike Slovenije, b. d.).

Savinjska regija je po pregledu statističnih podatkov od leta 2003 pa do leta 2016 po samomorilnem količniku v samem vrhu. Na celjski območni enoti Nacionalnega inštituta za javno zdravje je imela v preteklem desetletju med javnozdravstvenimi dejavnostmi posebno mesto poglobljena skrb za duševno zdravje. Količnik samomora se je v obdobju 2000–2010 glede na obdobje 1985–1999 na Celjskem zmanjšal za 15 odstotkov. V primerjalnem obdobju se je v Sloveniji zmanjšal za 18 odstotkov. Ker je bila celjska regija pred desetletjem glede na razširjenost samomorilnosti v Sloveniji med najbolj ogroženimi regijami, je znižanje samomora toliko bolj dragoceno. Upad samomorilnosti sovpada s številnimi aktivnostmi, ki so jih od leta 2001 izvajali v okviru neformalne interdisciplinarne in medsektorske Regijske skupine za preprečevanje samomora na Celjskem. Skupina, ki združuje različne strokovnjake, je nastala kot odziv na visoko stopnjo samomorilnosti v regiji. Danes so zaradi tega v Savinjski regiji samomorilnim ljudem in ljudem v duševni stiski na voljo Svetovalnica Posvet Celje, Društvo Ozara Slovenija – pisarna za informacije in svetovanje, Center za duševno zdravje v skupnosti Savinjska regija, Enota Šentceleia Celje ter poleg zdravstvenih ustanov še Krizni center za mlade Celje (Nacionalni institut za javno zdravje, b. d.).

1.10 SOCIALNO DELO IN SAMOMOR

Pri preprečevanju samomora ima socialno delo nepogrešljivo vlogo, saj socialni delavci in delavke predstavljajo velik delež stroke na področju duševnega zdravja (Manderscheid, Atay, in Male, 2004). O prispevku socialnega dela na področju samomorilnosti je sicer zelo malo znanega, čeprav socialno delo ogromno raziskuje na področjih, ki ponujajo znanje in razlage skozi dejavnike tveganja, zaščitne dejavnike in tvegano vedenje, ki lahko vodi v poskus samomora. Seveda obstajajo številne raziskave drugih strok, a socialno delo zaradi svojih unikatnih konceptov, pogledov in tehnik dela pomembno prispeva k razvoju znanj za delo z ljudmi z izkušnjami samomora (Joe in Niedermeier, 2008).

»Socialno delo je organizirana dejavnost, ki je usmerjena k vzajemnemu prilagajanju posameznika in njegovega socialnega okolja. Pri tem socialno delo uporablja posebne tehnike in metode dela, s katerimi posameznikom, skupinam in skupnostim omogoča soočenje z njihovimi potrebami in reševanje problemov, ki so povezani z njihovim prilagajanjem na družbene spremembe in ob sodelovanju uporabnikov tudi zagotovitev boljših ekonomskih in socialnih razmer« (Odsek za socialna vprašanja OZN, nav. po NASS: La profession d'assistant de service social, 1987, kot navedeno v Milošević Arnold in Poštrak, 2003).

Za dobro sodelovanje med socialno delavko ali delavcem in uporabnikom je najprej treba vzpostaviti delovni odnos, ki omogoča raziskovanje in sooblikovanje dobrih izidov. Delovni odnos omogoči, da je ustvarjanje rešitev za kompleksne probleme ljudi zastavljeno vsakokrat znova kot izviren delovni projekt. Prva naloga socialne delavke ali delavca je, da vzpostavi delovni odnos. Delovni odnos poleg tega zajema: dogovor o sodelovanju, instrumentalno definicijo problema in soustvarjanje rešitev, osebno vodenje, perspektivo moči, etiko udeležnosti, znanje za ravnanje ter ravnanje s sedanostjo (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005). Vsak izmed elementov je za uporabnike z različnimi problemi, željami in potrebami zelo pomemben, prav tako za ravnanje na področju samomora, kjer socialne delavke in delavci v delovni odnos vstopajo na različne načine in zato zavzemajo pozicijo, v kateri morajo ukrepati pri ljudeh, ki kažejo kakršne koli oblike samomorilnega vedenja (Feldman in Freedenthal, 2006).

Dogovor o sodelovanju je prvi in zato zelo pomemben uvodni ritual. V njem socialna delavka ali delavec pojasni koncept delovnega odnosa, skupaj z uporabnikom pa pristaneta na sodelovanje tukaj in zdaj, o času, ki je na voljo, ter se dogovorita o tem, kako bo delo potekalo (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005). Za samomorilno ogroženega uporabnika je tak pogovor pomemben, da začne pridobivati občutek zaupnosti in se lahko začne počasi odpirati. To lahko terja dosti časa, vendar je socialna delavka ali delavec tukaj zato, da pove, da je časa na pretek.

Pri instrumentalni definiciji problema in soustvarjanju rešitev sta v središču dialog in sodelovanje, v katerem udeleženci v problemu soustvarjajo svojo udeležnost v oblikovanju rešitve (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005). Samomorilni ljudje v procesu podpore in pomoči pripovedujejo o svojih samomorilnih mislih, občutkih in dvomih, ki odpirajo številne filozofske in etične dileme glede zaupnosti, načina zaščite in preprečevanje ogrožajočega vedenja, da se le-ta sklada z upoštevanjem pravice do samoodločanja (Feldman in Freedenthal, 2006, str. 10).

Naslednji koncept je osebno vodenje. Pri tem socialna delavka ali delavec v neposredni angažirani komunikaciji raziskuje zgodbe uporabnikov skupaj z njimi tako, da v pogovoru, če je to mogoče, vodi k postopnemu oblikovanju zelenih izidov. Socialna delavka ali delavec se osebno odziva; podeli svoje izkušnje ali zgodbo, ki odpira alternativen pogled na možne rešitve (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005, str. 10). Ta koncept je za delo na področju samomorilnosti zelo pomemben, saj je treba v uporabniku vzbuditi toliko zaupanja,

da se bo pripravljen odpreti in zaupati. Pri tem so tehnike osebnega vodenja lahko uspešen način, kako v pogovor vpeljati drugačen vpogled v situacijo, nove rešitve, in to ne na obtožujoč ali prisilen način.

Etika udeležенosti socialno delavko ali delavca usmerja v to, da skupaj z uporabnikom ustvarja pogovor, ki se nadaljuje in v katerem nihče nima zadnje besede. Strokovnjak odstopi od moči, ki mu ne pripada, od moči, da posreduje resnice ali rešitve. Delovni odnos je usmerjen tudi v ravnanje s sedanostjo. To pomeni, da potrebuje skrbno varovano sedanost, da uporabnik dobi izkušnjo sodelovanja, ki spoštuje njegovo kompetentnost (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005, str. 14). Še posebej pomembno je, da pri delu s samomorilnim uporabnikom nihče nima zadnje besede, socialna delavka ali delavec tam ni zato, da odloča, kaj je prav in kaj ni. Ravnanje s sedanostjo pa je lahko zelo dobrodošlo, saj je varovanje skupnega časa še posebej pomembno, kadar gre za uporabnika, pri katerem je nevarnost za samomor toliko večja.

Koncept perspektive moči se usmerja v iskanje moči in virov pri uporabniku. Delo socialne delavke ali delavca pri tem je, da pomaga odkriti, olupšati, raziskati in izkoristiti uporabnikovo moč in vire, ko mu pomaga, da dosega cilje ali pa uresniči svoje sanje, razbije okove ovir in nesreč (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005). Koncept perspektive moči je za delo s samomorilno ogroženim uporabnikom najpomembnejši koncept, saj je opolnomočenje uporabnika, ki je na tleh in ne vidi rešitve, zelo pomembno in nujno. Je tudi eden izmed težje uresničljivih konceptov, saj je samomorilno osebo v afektu težko predstaviti k bolj pozitivnemu razmišljanju, pa to vseeno ne pomeni, da ni treba poskusiti. Ravno nasprotno, v to je treba vložiti veliko truda.

Zadnji, za socialno delo ključen koncept je znanje za ravnanje. Govori o posebnosti v socialnem delu razvitega znanja in o posebnosti ravnanja z njim. Socialna delavka ali delavec zna vzpostaviti in vzdrževati delovni odnos in hkrati opredeliti strokovno znanje na način, ki je razumljiv uporabniku (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005). V ravnanju z znanjem je na področju samomorilnosti največji primanjkljaj, saj je to področje v socialnem delu še vedno zelo slabo raziskano. Vseeno je najpomembnejše, da zna socialna delavka ali delavec ravnati že z vsem pridobljenim znanjem, se znajti v vsaki situaciji in pridobivati vedno nova znanja.

1.10.1 Ravnanje socialne delavke ali delavca na področju samomorilnosti

Najpomembnejše je, da socialna delavka ali delavec na tem področju deluje interdisciplinarno. To zahteva potrebo po sodelovanju z drugimi strokovnjaki in službami pomoči v skupnosti, da kar najbolje zadovolji potrebe uporabnika/uporabnice. Sistem pomoči, ki ga skupaj zagotavlja več služb pomoči in strokovnih delavk različnih strok, lahko posameznikom z duševnimi in psihosocialnimi težavami ponudi različne kombinacije in širok obseg zdravstvenih, pedagoških in socialnovarstvenih pomoči. Za vsakega posameznega je treba narediti dobro selekcijo virov podpore in pomoči v interdisciplinarnem timu. Socialna delavka ali delavec je vključen v tim strokovnjakov različnih znanj in specialnosti, poleg njega pa še psihiatri, medicinske sestre, delovni terapevti idr. Naloge takega tima obsegajo skupno oceno uporabnikovih problemov in potreb, pridobitev relevantnih podatkov, timsko poučevanje osebja, načrtovanje intervencij, etično odločanje, delegiranje nalog in odgovornosti in evalvacija doseženega. Delo socialne delavke ali delavca je usmerjeno v pregled psihosocialnega funkcioniranja uporabnikov v domačem, šolskem ali delovnem okolju. Če je prav to okolje izvor stisk in težav, članom tima predlaga načrtovanje in izvajanje socialnih intervencij za razreševanje težav, zaščito in zagovorništvo, razreševanje odnosnih, bivanjskih in materialnih težav, učenje socialnih spretnosti, asertivnosti, učenje tehnik učenja, zagotavljanje pomoči in podpore pri reintegraciji v domače ali delovno okolje (Stržinar, 2012).

1.10.2 Izobraževanja in usposabljanja socialnih delavk in delavcev na področju samomorilnosti

18. člen Kodeksa etičnih načel v socialnem varstvu pravi, da morajo strokovne delavke in delavci ter sodelavke in sodelavci sistematično razvijati raziskovanje potreb uporabnikov ter delovne postopke in metode dela v organizacijah, kjer izvajajo svojo dejavnost. Pri tem kritično presojujejo obstoječa in nova znanja ter metode in tehnike dela. Za njihov razvoj mora biti omogočeno stalno izobraževanje in usposabljanje v okviru lastne delovne organizacije, intervizijskih in supervizijskih skupin, Socialne zbornice Slovenije, izobraževalnih ustanov in drugih organiziranih oblik (Kodeks etike socialnih delavk in delavcev Slovenije in kodeks etičnih načel v socialnem varstvu, 2006, str. 11).

Prav tako 25. člen Kodeksa etike socialnih delavk in delavcev Slovenije poudarja, da se mora socialna delavka ali delavec pri svojem delu nenehno zavedati, da znanje, pridobljeno na

katerikoli stopnji formalnega izobraževanja, kot tudi izkušnje, dobljene s strokovnim delom, niso nujno splošno uporabne, sploh pa ne popolne niti trajne. Zato socialna delavka ali delavec svoje strokovno znanje in veščine nenehno preverja ter izpopolnjuje s samoizobraževanjem, s sodelovanjem s svojimi kolegi, z vključevanjem v supervizijske ter druge formalne in neformalne oblike izobraževanja. Formalna izobrazba je pogoj za opravljanje strokovnega dela, permanentno izobraževanje pa je pogoj za delovno uspešnost (Kodeks etike socialnih delavk in delavcev Slovenije in kodeks etičnih načel v socialnem varstvu, 2006, str. 5).

Strokovnjaki vseeno navajajo, da obstaja malo usposabljanj na področju samomorilnosti, prav tako pa je tudi literatura z zanesljivimi in preverjenimi rezultati omejena. Takšna usposabljanja so nujna že zaradi potreb uporabnikov, ki poudarjajo nujnost spoštljive obravnave samomorilnih posameznikov, ki je zdajšnji sistem v veliki meri ne upošteva. Spoštljivo ukvarjanje z osebno stisko posameznika, ki išče pomoč, je pri zdravljenju zelo pomembno. Pri tem so uporabniki še posebej poudarili pomembnost pogovora, ki je po njihovo poglavitna sestavina, brez katere je osnovno farmakološko zdravljenje popolnoma nesmiselno (De Silva, 2012).

1.10.3 Preverjanje, izpopolnjevanje in nadgrajevanje znanj in veščin na delovnem mestu

Če socialna delavka ali delavec oceni, da ne more nuditi strokovne pomoči uporabniku, ki se je obrnil nanj(o) – bodisi zaradi pomanjkanja ustreznega znanja, zaradi preobremenjenosti z drugim strokovnim delom ali zaradi nepremagljivih osebnih zadržkov – mora o tem uporabnika informirati že ob prvem stiku na zanj sprejemljiv način in mu hkrati zagotoviti potrebno pomoč pri ustreznem strokovnjaku (Kodeks etike socialnih delavk in delavcev Slovenije in kodeks etičnih načel v socialnem varstvu, 2006, str. 3). Vloga socialnega delavca in delavke na centru za socialno delo je zlasti na področju duševnega zdravja pogosto voditi različne upravne postopke v zvezi s skrbništvom, invalidnostjo, namestitvijo v zavod in podobno. To so hkrati tudi naloge, ki jih morajo centri za socialno delo po zakonu opraviti. K taki vlogi socialnega dela so gotovo prispevali pisarniška zasnovanost socialnega dela v Sloveniji, metodična omejenost na individualno delo, pomanjkanje organizacijskih možnosti za razvijanje vmesnih struktur, ki bi jih lahko socialne delavke ustvarile med pisarno centra za socialno delo in bolnišnico ali socialnim zavodom, pa tudi pomanjkanje doktrine socialnega dela na področju duševnega zdravja v skupnosti (Flaker in Leskošek, 1995, str. 395).

Zaradi velikega spektra različnih področij dela, s katerimi se srečujejo socialne delavke in delavci zlasti na centrih za socialno delo, so področja, kot je samomorilnost slabo zastopana in podkrepljena, strokovnjaki pa posledično negotovi v svoje delo na teh področjih. Zaradi tega se od njih zahteva še večja samoiniciativnost, neprestano nadgrajevanje obstoječih znanj in veščin, to pa za sabo prinaša napore, pri katerih se pogosto sami več ne znajdejo.

21. člen Kodeksa etike socialnih delavk in delavcev Slovenije pravi, da se mora socialna delavka ali delavec vključevati v supervizijske oblike dela in tudi sicer po potrebi sodelovati s svojimi kolegi kot tudi z drugimi strokovnjaki. Obvezno pa se mora z njimi posvetovati, če je pri svojem delu v kakršnihkoli strokovnih dilemah ali če obstaja verjetnost, da bi opustitev konzultacije z drugimi bila škodljiva za uporabnika (Kodeks etike socialnih delavk in delavcev Slovenije in kodeks etičnih načel v socialnem varstvu, 2006, str. 5).

1.10.4 Supervizija

Supervizija je metoda, katere cilj je razbremenjevanje strokovnjakov in razvijanje možnosti za njihovo konstruktivno preživljanje stresnih situacij in ohranjanje možnosti za učenje. Cilji so tudi vodenje, usmerjanje, opora in pomoč pri razvijanju profesionalnih prijemov, izobraževanje oziroma učenje s pomočjo izkušnje in nadzor. Je proces vodenja in izobraževanja, ki ga uporabljajo predvsem v socialnih ustanovah, kot pomoč socialnim delavcem za nadaljnji razvoj in pridobivanje novih izkušenj, z namenom, da se uporabnikom zagotovijo kakovostne storitve. Dejstvo je, da je supervizija metoda, ki je namenjena strokovnjaku in mu je v neposredno pomoč, posredno pa je seveda v pomoč tudi uporabnikom (Milošević Arnold, Vodeb Bonač, Erzar Metelko in Možina, 1999).

Poznamo več vrst supervizije; individualno, timsko, diadno, skupinsko supervizijo in intervizijo. V praksi najpogostejša oblika je skupinska supervizija. Gre za male skupine strokovnjakov, da ima vsak priložnost spregovoriti in se učiti (Milošević Arnold, Vodeb Bonač, Erzar Metelko in Možina, 1999). Takšne supervizije organizirajo tudi na centrih za socialno delo, in sicer enkrat mesečno, kar pa je za razbremenitev ob trenutnih stresnih situacijah premalo. Zaradi tega je neformalna medosebna pomoč v kolektivu še toliko pomembnejša.

2 FORMULACIJA PROBLEMA

Znanje in spretnosti za ravnanje z ljudmi, ki kažejo samomorilska nagnjenja, s svojci ljudi, ki so storili samomor, ali ljudmi z neuspehim poskusom samomora so zaradi pogostosti pojava pomembni za prav vsakega posameznika, zlasti pa sta pomembna za socialne delavke in delavce, saj je samomorilnost zelo problematičen in pogosto pojav v Sloveniji, s katerim se srečujejo ljudje, zaposleni v strokah socialnih služb in zdravstva. Ker je zdravstvo pri tem pogosto prisotno takrat, ko je že skoraj prepozno, je še posebej pomembno, da socialne delavke in delavci zelo hitro zaznajo, da gre za delo na področju samomorilnosti in pri tem znajo reagirati. Problem je v tem, da stroka socialnega dela ta znanja pogosto odriva na stran in nanje malce pozabi, čeprav hitro in pravilno ukrepanje dejansko rešuje življenje, neustrezno znanje in ravnanje pa lahko vodita tudi v nepopravljive napake in še večjo čustveno stisko pri uporabnikih. Slovenija je po samomorilnosti na število prebivalstva, že vrsto let v samem svetovnem vrhu. Skoraj vsak izmed nas pozna nekoga, katerega bližnji je o samomoru razmišljal, poskusil narediti samomor pa mu to ni uspelo, morda celo osebo, ki si je vzela življenje. Kljub temu se o samomorih še vedno ne pogovarjamo veliko oziroma nam je o njih neprijetno govoriti. Glede na pogostost samomorilnosti in dejstvo, da je samomorilnost področje s katerim se socialno delo direktno ali indirektno pogosto srečuje, je žalostno tudi dejstvo, da se na fakulteti tej tematiki skoraj ne posvečamo. Zaradi tega so naše spretnosti za ravnanje na področju samomorilnosti, dosti slabe, znanja o tem pa zelo pomanjkljiva. Na praksi, ki sem jo letos opravljala na enem izmed centrov za socialno delo, sem izvedela, da je ta tema na centrih na splošno zelo slabo obravnavana in da o samomorilnosti ter načinih ravnanja zelo malo vedo, čeprav se s področjem samomorilnosti zelo veliko srečujejo. Takšna znanja zaposlenih na centrih za socialno delo bi lahko pripomogla k boljšemu opravljanju njihovega dela, večjemu zavedanju kompetentnosti na tem področju, k večjemu zadovoljstvu uporabnikov, hkrati pa morda tudi k zmanjšanju števila samomorov v Sloveniji.

Na podlagi tega in tudi dejstva, ker me to področje zelo zanima, sem de odločila, da bom v svojem diplomskem delu raziskovala, kakšna so znanja in spretnosti za ravnanje s samomorilnostjo socialnih delavk in delavcev petih enot Centra za socialno delo Celje. Raziskala bom, koliko se na teh enotah s samomorilnostjo srečujejo na dnevni ravni in kako reagirajo, ravnaajo ter katere nasvete in pomoč nudijo ljudem. Zanimalo me bo tudi, ali se

udeležujejo izobraževanj na omenjeno temo, ali čutijo potrebo po še dodatnih izobraževanjih in predvsem katere tematike na področju samomorilnosti bi radi bolj poglobili. Raziskovalna vprašanja, ki sem si jih na začetku postavila, so:

- Kako pogosto se socialne delavke in delavci srečujejo s področjem samomorilnosti?
- Katera znanja in spretnosti za delo z ljudmi, ki se na kakršni koli način srečajo s samomorom, imajo?
- Katere razloge za samomorilne misli pri uporabnikih zaznavajo?
- Koliko in katere službe in oblike pomoči za ljudi, ki imajo samomorilska nagnjenja ali njihove svojce poznajo?
- Koliko kvalitetnih formalnih izobraževanj na temo samomorilnosti so socialne delavke in delavci v svoji delovni karieri na centru za socialno delo deležni?
- Kolikšna je njihova potreba po izobraževanjih na temo samomorilnosti in kaj točno na tem področju še potrebujejo?

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava bo kvalitativna, saj bodo osnovno izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, sestavljali besedni opisi, v katerih bom to gradivo obdelala in analizirala na beseden način (Mesec, 2007). Bo tudi empirična, saj bom zbirala novo, neposredno izkustveno gradivo, pridobljeno s spraševanjem, in poizvedovalna, saj je zanjo značilno, da imamo manj sistematične in različne postopke za zbiranje podatkov, za katere so značilni kvalitativni opisi (Mesec, 2009).

3.2 Merski instrumenti ali viri podatkov

Merski instrument, ki sem ga uporabila, so vnaprej oblikovana konkretna vprašanja, enaka za vse intervjuvance. Za ta merski instrument sem se odločila zato, da bi dobila čim večjo primerljivost odgovorov.

3.3 Opredelitev enot raziskovanja – populacija, vzorec

Populacijo, na kateri sem izvajala raziskavo, predstavljajo socialne delavke in delavci, zaposleni na Centru za socialno delo Celje. Vzorec je neslučajnostni in priložnostni, saj v vzorcu sodelujejo tiste socialne delavke in delavci, ki so bili pripravljeni sodelovati in so takrat imeli čas. Vzorec sestavljata po dve socialni delavki ali socialna delavca iz vsake od petih enot Centra za socialno delo Celje (kar skupaj pomeni 10 intervjuvancev). To so enote: Šmarje pri Jelšah, Šentjur pri Celju, Celje, Laško in Slovenske Konjice. Področja, kjer trenutno delajo, so različna in prav tako popolnoma naključna, saj zaradi zanimanja za splošne podatke o tem, koliko se socialni delavci na centrih za socialno delo srečujejo s področjem samomorilnosti, zame niso igrala velike vloge. Pri tem velja omeniti tudi, da zaposleni področja dela na nekaj let zamenjajo, tako da so tisti, ki so že dalj časa zaposleni, v svoji delovni karieri zamenjali kar nekaj področij. Naneslo je, da je v vzorcu 9 žensk in 1 moški, na centrih za socialno delo pa so zaposleni od 2 do 25 let.

3.4 Zbiranje podatkov oziroma empiričnega gradiva

Merski instrument, ki sem ga uporabila, so smernice za intervju. Podatke sem zbirala z metodo spraševanja, in sicer z uporabo standardiziranega intervjuja. Po elektronski pošti sem vprašanja in vse druge pomembne podatke poslala direktoricam centrov za socialno delo, kjer sem izvajala intervjuje. Ko sem dobila njihova dovoljenja, sem se po telefonu slišala z naključnimi zaposlenimi, jim najprej predstavila namen svoje raziskave, jih prosila za sodelovanje in se dogovorila za srečanja. Tudi njim sem že pred srečanjem poslala vnaprej postavljena vprašanja za intervju, da so se lahko nanje pripravili. Srečanja so potekala od 11. 2. 2019 do 25. 2. 2019. Vsakega sem spraševala individualno, potrebovala pa sem približno pol ure do 45 minut na intervju. Pogovor je potekal kot dialog, skozi katerega sem vprašala vseh 11 vprašanj in dobila široke in smiselne odgovore. Z njihovim dovoljenjem sem intervjuje posnela in jih nato pretipkala na računalnik. Po tem sem jim jih poslala nazaj v pregled in od vseh dobila dovoljenja za njihovo uporabo v raziskavi. Večina intervjuvancev me je prosila, če lahko ostanejo anonimni, zato sem na intervjujih označila samo centre za socialno delo, na katerih so zaposleni.

3.5 Obdelava in analiza gradiva

Podatke sem kvalitativno obdelala s kodiranjem. Najprej sem intervjuje odprto kodirala tako, da sem v intervjujih označila pomembne izjave. Vse vsebinsko sorodne izjave sem čim bolj podrobno razčlenila in jim določila pojme, kategorije in skupne teme. Nato sem te podatke osno kodirala tako, da sem po temah razporedila vse pojme in dobila vpogled v pomembne podatke intervjujev, iz katerih sem prišla do rezultatov. Na koncu sem še odnosno kodirala, tako da sem med posameznimi odgovori poiskala določene povezave. Vsi obdelani podatki so v prilogah.

3.6 Primer kodiranja

3.6.1 Intervju 7: Center za socialno delo Celje: enota Laško

Tabela 1: Primer odprtega kodiranja

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
F1	<i>Tukaj sem zaposlena 19 let.</i>	Zaposlena 19 let	Dolžina zaposlitve	Delovna doba na Centru za socialno delo
F2	<i>Odkar delam na področju varstva odraslih, se s samomorilnostjo veliko srečujem ...</i>	Na varstvu odraslih dosti srečanj s samomorilnostjo	Pogostost dela s samomorilnim uporabnikom	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
F3	<i>... in me tudi to področje zelo zanima, zato si poiščem veliko informacij ...</i>	Veliko zanimanja in iskanje informacij	Veliko/malo zanimanje	Zanimanje za tematiko samomorilnosti
F4	<i>... in bi rekla, da to področje kar dobro poznam.</i>	Dobro poznavanje področja	Dobro/slabo poznavanje področja	Poznavanje področja samomorilnosti
F5	<i>V okviru službe sem imela predavanje na temo depresije in tam je bilo veliko omenjeno tudi o samomorilnosti, predaval nam je inštitut za socialne vede in to predavanje je bilo lani.</i>	Predavanje instituta za socialne vede na temo depresije, lani	Izvajalci izobraževanj	Formalna izobraževanja
F6	<i>Imeli smo tudi predavanje v okviru NIJZ bila bolj</i>	Delavnica na temo samomora	Izobraževanje Nacionalnega instituta za javno	Formalna izobraževanja

	<i>delavnica in to prav na temo samomora.</i>		zdravje	
F7	<i>Drugače sama veliko prebiram literaturo ...</i>	Prebiranje literature	Samoiniciativno prebiranje	Neformalna izobraževanja
F8	<i>... razni članki ...</i>	Prebiranje člankov	Samoiniciativno branje	Neformalna izobraževanja
F9	<i>... Gabi Čačinovič Vogrinčič pa je na fakulteti v okviru svojega predmeta tudi nekajkrat predavala o tej tematiki.</i>	Profesorica predavala o samomorilnosti v okviru svojega predmeta	Znanja iz časa študija na Fakulteti za socialno delo	Formalna izobraževanja
F10	<i>To, da nekdo reče, da razmišlja o samomoru, je zelo pogosto ...</i>	S takimi primeri se veliko srečuje	Pogostost dela s samomorilnim uporabnikom	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
F11	<i>... navadno so to ljudje v hudih stiskah.</i>	Veliko osebnih razlogov za samomorilnost	Osebnostne stiske	Razlogi za samomorilne misli
F12	<i>Redko povejo konkretno kar direktno ...</i>	Ko gre za resne probleme ljudje o samomoru molčijo	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
F13	<i>... ampak skozi razgovor prepoznavam, da razmišljajo o samomoru.</i>	Ocenjevanje nevarnosti tveganja	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
F14	<i>Pred časom je k meni prihajal gospod, ki je večkrat poskušal narediti samomor in ga je potem tudi naredil.</i>	Gospod, ki je večkrat poskušal in potem samomor naredil	Uspel poskus samomora	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
F15	<i>On mi je direktno z besedami povedal, da bo naredil samomor in ga tudi je.</i>	Neposredno napovedovanje samomora	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
F16	<i>Spomnim se tudi neke mamice, ki ji sin večkrat pove, da bo naredil samomor ...</i>	Mamica, ki ji sin večkrat pove, da bo naredil samomor	Svojci samomorilno ogroženih ljudi	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
F17	<i>... z njo se slišiva preko telefona in jo poskušam razbremeniti.</i>	Razbremenjevanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
F18	<i>Imela pa sem tudi primer, ko je gospod po telefonu povedal, da ima pripravljeno vrv, potem sem obvestila policijo, in ko so prišli tja, se je izkazalo, da jo ima</i>	Gospod, ki je poklical, da ima pripravljeno vrv	Neuspeli poskus samomora	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki

	<i>res.</i>			
F19	<i>Velikokrat prepoznavam, da se takšne stiske pri ljudeh pojavljajo zaradi izgube družine ...</i>	Stiske pri ljudeh zaradi izgube družine	Osebnostne stiske	Razlogi za samomorilne misli
F20	<i>... razveze ...</i>	Ločitev	Medosebni odnosi	Razlogi za samomorilne misli
F21	<i>... zaradi težav z alkoholom ...</i>	Težave z alkoholom	Drugi dejavniki	Razlogi za samomorilne misli
F22	<i>... izguba doma ...</i>	Izguba doma	Finančne stiske	Razlogi za samomorilne misli
F23	<i>... denarne težave ...</i>	Denarne težave	Finančne stiske	Razlogi za samomorilne misli
F24	<i>... pogosto pa ne najdejo več smisla v življenju ...</i>	Izguba smisla življenja	Osebnostne stiske	Razlogi za samomorilne misli
F25	<i>Pogosto gre tudi za tudi ženske žrtve nasilja, ki si ne predstavljajo, da bi lahko kakorkoli rešile svoj problem ...</i>	Fizično nasilje	Drugi dejavniki	Razlogi za samomorilne misli
F26	<i>... in vidijo izhod v tem, da bi si vzele življenje.</i>	Izhod vidijo v samomoru	Drugi dejavniki	Razlogi za samomorilne misli
F27	<i>Tam, ko mi ljudje odkrito povedo, da razmišljajo o samomoru, vprašam o konkretnih podatkih, če zdaj razmišljajo o tem ...</i>	Povpraševanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
F28	<i>... na kak način bi si vzeli življenje ...</i>	Povpraševanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
F29	<i>... z njimi se pogovorim zelo poglobljeno ...</i>	Temeljit pogovor	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
F30	<i>... da ocenim, ali je varno, da gredo domov ali so v taki situaciji, da bi si lahko kaj naredili.</i>	Ocenjevanje nevarnosti tveganja	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
F31	<i>Ljudi moram slišati ...</i>	Poslušanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
F32	<i>... in konkretno hitro odreagirati.</i>	Hitro reagiranje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
F33	<i>Velikokrat pa izsiljujejo, pridejo na primer s tako prošnjo, ki jim je dejansko ne morem izpolniti, in potem rečejo, da si bodo kaj naredili.</i>	Izsiljevanje zaradi neizpolnjene želje	Drugi dejavniki	Razlogi za samomorilne misli
F34	<i>Po temeljitem pogovoru najprej</i>	Obveščanje osebnega zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja

	<i>pokličem zdravnika ...</i>			
F35	<i>... in potem tako osebo oni napotijo naprej, če je to potrebno.</i>	Predlog za obisk zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
F36	<i>Delam tudi na področju nasilja, večkrat imam take situacije, ko je povzročiteljem nasilja izrečena prepoved približevanja, v takem primeru veliki rečejo, da se bodo ubili ...</i>	Na področju nasilja, pogosto samomorilne grožnje zaradi prepovedi približevanja	Grožnje	Načini izkazovanja stiske
F37	<i>... in takrat o tem obvestim policijo.</i>	Obveščanje policije	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
F38	<i>V bistvu smo prepuščeni sami sebi ...</i>	Odvisnost od samega sebe v tistem trenutku	Negativni občutki	Občutki pri delu
F39	<i>... sicer imamo predavanja, ki nam dajo neka znanja in napotke ...</i>	Izobraževanja so jo precej opremila	Zadostna/ nezadostna opremljenost za ravnanje	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
F40	<i>... ampak je v konkretni situaciji moja odgovornost, da dam človeku jasne informacije ...</i>	V konkretni situaciji odgovornost za dajanje napotkov	Osebna odgovornost za dajanje napotkov	Občutki pri delu
F41	<i>... in podporo ...</i>	Spodbujanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
F42	<i>... da vsak namig jemljem resno.</i>	Jemanje situacije resno	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
F43	<i>Svojo uspešnost dela lahko morda ocenim kot dobro ...</i>	Uspešno in dobro opravljeno delo	Samorefleksija	Kritično ovrednotenje svojih znanj
F44	<i>... glede na to, da nimam izkušenj, ko bi potem ljudje dejansko storili samomor.</i>	Brez izkušnje dejanskega samomora	Izidi situacije	Kriterij ocenjevanja svojega dela
F45	<i>Pomaga mi tudi samo dejstvo, da vidim, da ljudem lahko pomagam ...</i>	Vidi, da ljudem lahko pomaga	Prepoznavanje uspeha	Kriterij ocenjevanja svojega dela
F46	<i>... zlasti tistim, ki v življenju še vidijo kak smisel.</i>	Uspešnost	Prepoznavanje uspeha	Kriterij ocenjevanja svojega dela
F47	<i>Tisti, ki se je za samomor res dokončno odločil, se mu ne da pomagat, lahko sicer z razgovori poskušamo, ampak vprašanje, ali smo dovolj močni, da</i>	Tisti, ki se je za samomor zares odločil, mu ne bomo mogli pomagati, lahko le poskušamo	Dvom o pomoči	Kritično ovrednotenje področja dela

	<i>bomo pri tem uspešni.</i>			
F48	<i>Seveda ni prijetno.</i>	Slabo počutje	Negativni občutki	Občutki pri delu
F49	<i>Med sabo se pogovorimo s sodelavkami tu na centru, ko gre za trenutne stiske ...</i>	Medsebojni pogovori	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
F50	<i>... drugače pa v okviru supervizije.</i>	Poudarjanje obremenjujočih tem na superviziji	Razbremenitev s pomočjo supervizije	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
F51	<i>Pomoč lahko poiščemo tudi pri vodji.</i>	Poišče pomoč pri vodji	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
F52	<i>Jaz se najbolj osebno olajšam, ko pokličem zdravnika in on potem urgira dalje, potem vem, da sem naredila vse kar je bilo v moji moči.</i>	Olajšanje ob klicu zdravnika, ki urgira naprej	Pomoč sodelujočih služb	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
F53	<i>Jaz mislim, da to področje še vedno premalo poznam ...</i>	Še vedno premalo poznam to področje	Dobro/slabo poznavanje področja	Poznavanje področja samomorilnosti
F54	<i>... nisem dovolj opremljena ...</i>	Ne dovolj opremljena	Samorefleksija	Kritično ovrednotenje svojih znanj
F55	<i>... in glede na naravo dela, ki ga opravljam, menim, da bi moglo biti kako predavanje na temo samomorov vsaj enkrat letno.</i>	Potreba po neprestanem informiranju	Potreba po izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
F56	<i>To, kar je na voljo v našem kraju in okolici, kar dobro poznam.</i>	Poznavanje služb	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
F57	<i>Menim, da ni velike izbire.</i>	Premalo služb	Kritika obstoječih služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
F58	<i>Vem, da ima NIJZ tu v Laškem eno svetovalko enkrat tedensko, tako da ljudi napotim tudi tja ...</i>	Svetovalka NIJZ v Laškem	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
F59	<i>... drugače pa psihiatrija ...</i>	Psihiatrične bolnišnice	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene

F60	<i>... zdravstveni dom.</i>	Policija in zdravstvo	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
F61	<i>Želela bi si, da bi bilo več izobraževanj.</i>	Vsaka izobraževanja dobrodošla	Potreba po izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
F62	<i>Še posebej na temo; kako in na kak način ljudi motivirati za življenje ...</i>	Potreba po izobraževanju na temo, kako ljudi motivirati za življenje	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
F63	<i>... o preventivi pri samomorilnosti, ki se mi zdi zelo pomembna ...</i>	Potreba po izobraževanju na temo preventive pri samomorilnosti	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
F64	<i>... pa tudi kako konkretno človeku pomagati v taki situaciji.</i>	Želja po seminarju na temo metod in pristopov pri delu s samomorilnostjo	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
F65	<i>Mislim, da se Slovenci o tem še vedno ne znajo in ne želimo pogovarjati ...</i>	Slovenci se o tem še zmeraj ne znajo pogovarjati	Odnos družbe do samomora	Kritično ovrednotenje področja dela
F66	<i>... premalo je medijskega ozaveščanja o samomorilnosti ...</i>	Premalo medijskega ozaveščanja	Odnos družbe do samomora	Kritično ovrednotenje področja dela
F67	<i>... in še vedno to vidim kot tabu temo.</i>	Tabu tema	Odnos družbe do samomora	Kritično ovrednotenje področja dela

3.6.2 Osno kodiranje tega primera

DELOVNA DOBA NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO DOLŽINA ZAPOSLOTITVE

- zaposlena 19 let (F1)

POZNAVANJE PODROČJA SAMOMORILNOSTI DOBRO/SLABO POZNAVANJE PODROČJA:

- dobro poznavanje področja (F4),
- še vedno premalo poznam to področje (F53).

ZANIMANJE ZA TEMATIKO SAMOMORILNOSTI VELIKO/MALO ZANIMANJE:

- veliko zanimanja in iskanje informacij (F3).

FORMALNA IZOBRAŽEVANJA IZOBRAŽEVANJE NACIONALNEGA INSTITUTA ZA JAVNO ZDRAVJE:

- delavnica na temo samomora (F6),

- profesorica predavala o samomorilnosti v okviru svojega predmeta (F9).

IZVAJALCI IZOBREŽEVANJ:

- predavanje instituta za socialne vede na temo depresije, lani (F5).

NEFORMALNA IZOBRAŽEVANJA

SAMOINICIATIVNO BRANJE:

- prebiranje člankov (F8),
- prebiranje literature (F7).

SREČEVANJE S SAMOMORILNO OGROŽENIMI UPORABNIKI

POGOSTOST DELA S SAMOMORILNIM UPORABNIKOM

- s takimi primeri se veliko srečujem (F10),
- na varstvu odraslih dosti srečanj s samomorilnostjo (F2).

NEUSPELI POSKUS SAMOMORA:

- gospod, ki je poklical, da ima pripravljeno vrv (F18).

USPELI POSKUS SAMOMORA:

- gospod, ki je večkrat poskušal in potem samomor naredil (F14).

SREČANJE S SVOJCEM SAMOMORILNO OGROŽENEGA UPORABNIKA:

- mamica, ki ji sin večkrat pove, da bo naredil samomor (F16).

NAČINI IZKAZOVANJA STISKE

POSREDNO/NEPOSREDNO NAPOVEDOVANJE SAMOMORA:

- neposredno napovedovanje samomora (F15),
- ko gre za resne probleme ljudi o samomoru molčijo (F12).

GROŽNJE:

- na področju nasilja, pogosto samomorilne grožnje zaradi prepovedi približevanja (F36).

RAZLOGI ZA SAMOMORILNE MISLI

MEDOSEBNI ODNOSI:

- ločitev (F20).

OSEBNE STISKE:

- veliko osebnih razlogov za samomorilnost (F11),
- stiske pri ljudeh zaradi izgube družine (F19),
- izguba smisla življenja (F24).

FINANČNE STISKE:

- denarne težave (F22),
- izguba doma (F23).

DRUGI DEJAVNIKI:

- težave z alkoholom (F21),
- fizično nasilje (F25),
- izhod vidijo v samomoru (F26),
- izsiljevanje zaradi neizpolnjene želje (F33).

METODE IN NAČINI RAVNANJA

METODE SOCIALNEGA DELA

- temeljit pogovor (F29),
- povpraševanje (F27) (F28),
- obveščanje osebnega zdravnika (F34),
- predlog za obisk zdravnika (F35),
- obveščanje policije (F37),
- poslušanje (F31),
- spodbujanje (F41),
- razbremenjevanje (F17),
- hitro reagiranje (F32),
- jemanje situacije resno (F42),
- ocenjevanje nevarnosti tveganja (F13) (F30).

KRITERIJ OCENJEVANJA SVOJEGA DELA

PREPOZNAVANJE USPEHA:

- uspešnost (F46),
- vidi, da ljudem lahko pomaga (F45).

IZID SITUACIJE:

- brez izkušnje dejanskega samomora (F44),

PREPOZNAVANJE SVOJIH ZMOŽNOSTI:

- tisti, ki se je za samomor zares odločil, mu ne bomo mogli pomagati, lahko le poskušamo (F47).

NAČINI RAZBREMENITEV SOCIALNE DELAVKE/SOCIALNEGA DELAVCA

KOLEKTIVNO SODLOVANJE:

- medsebojni pogovori (F49),
- poišče pomoč pri vodji (F51),

RAZBREMENITEV S POMOČJO SUPERVIZIJE:

- izpostavljanje obremenjujočih tem na superviziji (F50).

POMOČ SODELUJOČIH SLUŽB:

- olajšanje ob klicu zdravnika, ki urgira naprej (F52).

UČINKOVITOST OBSTOJEČIH IZOBRAŽEVANJ

ZADOSTNA/NEZADOSTNA OPREMLJENOST ZA RAVNANJE:

- izobraževanja so jo precej opremila (F39).

KRITIČNO OVREDNOTENJE SVOJIH ZNANJ

SAMOREFLEKSIJA

- uspešno in dobro opravljeno delo (F43),
- ne dovolj opremljena (F54).

POZNAVANJE IN KRITIKA SLUŽB IN OBLIK POMOČI ZA SAMOMORILNO OGROŽENE

POZNAVANJE SLUŽB:

- policija in zdravstvo (F56),
- poznavanje služb (F60).

KRITIKA OBSTOJEČIH DLUŽB

- absolutno premalo služb (F57).

POTREBE SOCIALNIH DELAVK IN DELAVCEV GLEDE IZOBRAŽEVANJ ZNANJA, KI JIH ŠE POTREBUJEJO:

- želja po seminarju na temo metod in pristopov pri delu s samomori (F64),
- potreba po izobraževanju na temo, kako ljudi motivirati za življenje (F62),
- potreba po izobraževanju na temo preventive pri samomorilnosti (F63).

POTREBA PO IZOBRAŽEVANJIH:

- potreba po neprestanem informiranju (F55).

OBČUTKI PRI DELU

NEGATIVNI OBČUTKI:

- odvisnost od samega sebe v tistem trenutku (F38),
- slabo počutje (F48).

KRITIČNO OVREDNOTENJE PODROČJA DELA DVOM O POMOČI:

- tisti, ki se je za samomor zares odločil, mu ne bomo mogli pomagati, lahko le poskušamo (F47).

ODNOS DRUŽBE DO SAMOMORA:

- tabu tema (F65),
- premalo medijskega ozaveščanja (F66),
- Slovenci se o tem še zmeraj ne znajo pogovarjati (F67).

4 REZULTATI Z RAZPRAVO

Iz pridobljenih in nato metodološko obdelanih intervjujev sem izvedela zanimive podatke, ki jih bom razdelila v večje sklope po temah, da bodo rezultati bolj pregledni.

4.1 Delovna doba na centru za socialno delo

Socialne delavke in delavci, s katerimi sem izvedla intervjuje, so na centrih za socialno delo zaposleni od 2 do 25 let.

Delovna doba me je zanimala predvsem zato, ker sem bila mnenja, da so se tisti, ki so zaposleni dalj časa, več srečevali z uporabniki, ki so poskušali narediti samomor, uporabniki, ki so o njem razmišljali, pa tudi s svojci ljudi, ki so samomor storili ali ga poskušali storiti. Zanimalo me je predvsem, ali ima to kakšno zvezo s številom izobraževanj na temo samomorilnosti, ki so jih bili deležni, ter z izkušnjami in znanji, ki so jih skozi ta čas pridobili. Iz rezultatov je razvidno, da so imeli tisti z daljšimi delovnimi dobami vsaj dve ali tri predavanja na temo samomorilnosti, socialna delavka, zaposlena dve leti, pa v svoji delovni karieri ni imela priložnosti obiskati nobenega izobraževanja, kjer bi se o samomorilnosti govorilo ali pa bi bila ta tematika vsaj omenjena v sklopu drugih izobraževanj. Tisti, ki so zaposleni dalj časa, imajo dosti več izkušenj, ki so jih pridobili skozi delo z uporabniki in so v svojem ravnanju na tem področju tudi bolj samozavestni, svoje delo ocenjujejo kot boljše in uspešnejše.

4.2 Poznavanje področja samomorilnosti

Izkazalo se je, da socialne delavke in delavci po njihovem mnenju po večini področje samomorilnosti kar dobro poznajo, da v primerih srečanja s samomorilno ogroženim uporabnikom znajo reagirati, vendar na tem področju vseeno niso strokovnjaki.

»To področje poznam, čisto do potankosti sicer ne, ampak dovolj, da take primere prepoznam in tudi, da nekako znam usmerjat in vodit pogovor (A3).«

»S takimi primeri se tukaj veliko srečujem, vendar se ne bi imel za strokovnjaka na področju samomorilnosti (Č3).«

Nekateri področja ne poznajo dobro, to pa povezujejo z dejstvom, da se s področjem samomorilnosti niso kaj dosti srečevali, kar pomeni, da svoje znanje za ravnanje največkrat pripisujejo izkušnjam.

»Področja ne poznam zelo dobro, saj se s takimi osebami zelo malo srečujem (H2).«

Samo eden izmed intervjuvancev je mnenja, da je svoje poznavanje področja samomorilnosti zelo težko oceniti. *»To bi zelo težko ocenila.«*

Na to vprašanje je zagotovo eden izmed bolj logičnih odgovorov, da je zadevo zelo težko oceniti. Res pa je, da lahko tako vprašanje deluje zelo spodbudno za razmišljanje o svojih znanjih, kakovosti znanj in potrebah. Pri tem so intervjuvanci že takoj pomislili na vse troje in odprli dialog, skozi katerega je bilo enostavno nadaljevati. Dejstvo je, da so zaradi velikega

spektra različnih področij dela, s katerimi se srečujejo socialne delavke in delavci na centrih za socialno delo, področja, kot je samomorilnost slabo zastopana in podkrepljena, socialne delavke in delavci pa posledično negotovi v svoje delo in poznavanje teh področji. Velikokrat se pojavi zmedenost glede tega, kaj njihova naloga na področju samomorilnosti sploh je. Najpomembnejše je, da socialna delavka ali delavec na tem področju delujeta interdisciplinarno. To pomeni, da se povezujeta v različne time in skupine, kjer s skupnimi močmi, v sodelovanju z drugimi strokovnjaki in službami v skupnosti kar najbolje zadovoljijo potrebe uporabnikov.

Sistem pomoči, ki ga skupaj zagotavlja več služb pomoči in strokovnih delavcev različnih strok, lahko posameznikom v hudih stiskah ponudi različne kombinacije in širok obseg zdravstvenih, pedagoških in socialnovarstvenih pomoči. Če se socialne delavke in delavci tega pri svojem delu zavedajo, potem je dovolj že srednje poznavanje področja samomorilnosti, toliko bolj pomembno pa je, da so pri svojem ravnanju samozavestni in verjamejo vase (Stržinar, 2012).

4.3 Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki ali njihovimi svojci

Vsi intervjuvanci so se v svoji delovni karieri že srečali s samomorilnim uporabnikom. Podajali so okvirna števila srečanj, kot je približno dvakrat ali petkrat na leto, ali pa povedali, da številčno ne morejo opredeliti. Večina se jih je s tem veliko srečevala, dve intervjuvanki pa pravita, da taka srečanja niso bila pogosta. Srečujejo se tako z osebami, ki jim dajo jasno vedeti, da razmišljajo o samomoru, in z osebami, ki so poskušale narediti samomor, pa jim to ni uspelo.

»Še pred kratkim sem imela dva primera poskusa samomora in se zdaj oba zdravita v Vojniku (D14).«

»Tudi pri rejništvu sem že doživela, da je kakšen mladostnik poskusil narediti samomor (E15).«

»Imela pa sem tudi primer, ko je gospod po telefonu povedal, da ima pripravljeno vrv, potem sem obvestila policijo, in ko so prišli tja, se je izkazalo, da jo ima res (F18).«

Nekoliko redkeje pravijo, da se srečujejo s svojci samomorilno ogroženih oseb ali oseb, ki so storile samomor. To je odvisno od vsakega posameznika in posamezne situacije.

»Ravno zdaj recimo delam z deklico, ki je pred kratkim zaradi samomora izgubila mamo, in v takih situacijah se vedno znova pokaže, da otroci niso imeli priložnosti, časa ali pa niso zmogli predelati te travme (Č16).«

Ena socialna delavka je poudarila, da se je s svojci srečevala na področju pravic iz javnih sredstev pri pogrebnini in posmrtnini.

»Ko sem delala na področju uveljavljanja pravic iz javnih sredstev, pa sem se velikokrat srečala tudi s svojci ljudi, ki so storili samomor, in sicer pri delitvi pogrebnine in posmrtnine (D19).«

Samo ena od intervjuvanih je doživela, da si je uporabnik na koncu vzel življenje. *»Pred časom je k meni prihajal gospod, ki je večkrat poskušal narediti samomor in ga je potem tudi naredil. On mi je direktno z besedami povedal, da bo naredil samomor in ga tudi je (F14).«*

V stik z uporabniki najpogosteje pridejo kar direktno, tako da jim uporabniki sami nakažejo svojo stisko ali direktno povejo, da o samomoru razmišljajo. Zgodí se tudi, da za svojo stisko sporočijo kar preko telefona. Zelo pogosto gre za policijske intervencije, pri katerih socialne delavke in delavci dobijo policijsko poročilo in uporabnika povabijo na razgovor. Zelo redko se je intervjuvancem zgodilo, da so v stik z uporabnikom prišli preko prijave sorodnikov ali znancev, eni socialni delavki pa se je zgodilo, da je za samomorilne misli uporabnika izvedela preko drugega uporabnika.

Savinjska regija je po pregledu statističnih podatkov od leta 2003 pa do leta 2016 po samomorilnem količniku v samem vrhu, zato ni čudno, da se socialne delavke in delavci tega območja s področjem samomorilnosti toliko srečujejo (Nacionalni institut za javno zdravje, b. d).

Ringel pravi, da do samomora ne pride zaradi neposredne reakcije na življenjski udarec, temveč je samomorilno dejanje le zadnji prizor iz drame, ki se je lahko začela že leta prej, mogoče celo v človekovi mladosti ali otroštvu (Miličinski, 1985, str. 41). Delo na področju samomorilnosti je torej temeljito raziskovanje situacije in počutja, ne glede na to, kako s posameznim uporabnikom pridemo v stik, če za svoje samomorilne misli pove direktno, jih samo nakazuje ali pa zanje zvemo posredno preko nekoga drugega. V takih situacijah je treba reagirati takoj in stvar vzeti zelo resno.

4.4 Razlogi za samomorilne misli

Razlogi za samomorilne misli, ki so jih socialne delavke in delavci na centrih opazili pri uporabnikih, so različni, vendar jih je mogoče razdeliti v štiri sklope. Najpogosteje so navajali stiske, ki izvirajo iz medosebnih odnosov; to so razveze, končane zveze, neurejene družinske razmere, zanemarjanje doma in občutki nesprejetja. Osebne stiske, pod katere spadajo občutki manjvrednosti, slaba samopodoba, izguba smisla življenja so dejstva, da ljudje več ne vidijo rešitve v življenju, vidijo neuspeh na številnih življenjskih področjih in nemoč. Navajali so finančne stiske, kot so izguba doma, brezposelnost, težave v službi in denarne težave, poleg tega pa so navajali tudi druge razloge, npr. predhodno postavljene diagnoze, zanemarjanje uživanja zdravil, težave z alkoholom, prehranske motnje in doživljanje nasilja. Pri vseh so kot skupno izpostavili to, da so se v ljudeh stiske dalj časa kopičile in da je šlo pri večini za skupek več različnih stisk, ki so pripeljale do končne misli o samomoru.

Velikokrat pa so mi povedali, da je šlo pri uporabnikih zgolj za grožnje, ker niso dobili storitev, ki so se jim takrat zdele zelo pomembne.

»Spomnim se tudi moškega, ki mi je pred leti rekel, da se bo ubil, če ne bo dobil varstvenega dodatka, za tem je kar odkorakal iz pisarne in ni hotel več komunicirati z mano (D15).«

Kot rezultati prikažejo, je pri ocenjevanju motiva samomorilnega dejanja treba biti previden. Katedra za psihiatrijo medicinske fakultete v Ljubljani (1988) navaja, da je za samomorilno odločitev potrebnih več dejavnikov in ne le eden ali dva, ki jih oseba navede kot motiv. Sprožilni faktor, ki ga oseba po poskusu samomora navede, v marsičem osvetljuje celotno konstelacijo, v kateri pride do razmišljanja o samomoru. Ob tem pa ni nič manj pomembna osebna zgodovina in celotna psihodinamika.

Zaradi tega so intervjuvani socialni delavci in delavke navajali, da je šlo pri ljudeh navadno za dalj časa trajajoče stiske in kopičenje več različnih težav, v katerih ni bilo več videti izhoda. Izpostavljali so težave, ki so jih ljudje navajali kot glavni sprožilni faktor, iz tega pa lahko sklepam, da je šlo samo za piko na i celotnemu življenjskemu poteku in preživelim situacijam.

4.5 Načini izkazovanja stiske

Intervjuvanci imajo izkušnjo s tem, da uporabniki svojo stisko in samomorilne namene izražajo neposredno z besedami ali tako, da je stiska iz pogovora jasno razvidna.

»Recimo, da bo naredil konec, da bo naredil samomor ali pa z direktnimi stavki, kot so, zadnjič me vidite, boste že videli...(A17).«

»Nekateri kar konkretno rečejo: »Ni mi več za živet, se bom vrgel pod vlak, se bom obesil, bom šel po pištolo... (E31).«

Poročajo tudi o tem, da se jim dostikrat zgodi, da gre zgolj za izsiljevanje ali grožnje s samomorom, ker v tistem trenutku ne dosežejo nečesa ali pa ne vidijo druge možnosti, kasneje pa se izkaže, da niso mislili resno.

»Velikokrat se srečam tudi z neke vrste izsiljevanjem, ampak mislim, da s tem ni šale in je potrebno vedno resno odreagirati, ne glede na to, kaj je človek dejansko mislil (D17).«

»Pri nekaterih je to samo način komuniciranja in kasneje rečejo, da so se samo šalili, ampak nikoli ne veš, kaj se skriva v ozadju (E32).«

Pogosto je stiska močno razvidna in se prikazuje skozi travmo in močna čustva, kot so žalost, jok, zaprtost vase in zmedenost. Eden izmed intervjuvancev pa je poročal tudi fizičnih znakov, kot je tresavica in močnem porastu samopoškodovanja, zlasti pri mladostnikih, pri čemer nikoli ne veš, kaj se lahko zgodi.

Samo dve socialni delavki sta o izkazovanju stisk pri uporabnikih govorili zelo na stereotipen način, in sicer, da ljudje o tem ne govorijo, če so njihovi samomorilni nameni resnični.

»Drugače pa sem dobila občutek, da takrat, ko gre za neke hude, resne probleme, ljudje čisto neposredno in direktno ne povejo (A18).«

Pri osebi z nevarno velikim tveganjem za poskus samomora se najpogosteje pojavljajo znaki, ki so pogosto težko opazni oziroma si jih lahko razlagamo narobe. Lev Miličinski (1985) je o tem pisal že v svoji knjigi Samomor in Slovenci pred več kot tridesetimi leti, med znaki pa navajal vse manj pogovarjanja s svojci in prijatelji, iskanje samote, slab spanec, govorjenje o samomoru ali nakazovanje le-tega z drugimi besedami, kot so: »Brez mene bi bilo lepše, svet

me ne potrebuje...» in številnimi drugimi, ki so jih navajali tudi intervjuvani socialni delavci ter delavke in tudi v današnjem čas veljajo in se pojavljajo.

Zelo redko se zgodi, da človek izrecno spregovori o svojih samomorilnih namenih. Kot so poročali, gre navadno vseeno za neka opozorila in namigovanja. Zaradi tega se še toliko bolj zavedajo, kako pomembno je pravočasno reagirati in vzeti situacijo resno. Mislim, da so take reakcije zelo pomembne, saj lahko na tak način rešujejo življenja. Ko gre za področje socialnega dela, ne sme biti preslišan noben uporabnik, pri čemer tudi področje samomorilnosti ni izjema.

Socialnim delavkam in delavcem so samomorilni znaki dobro poznani in jih znajo prepoznati, če ne pa o njih brez težav vprašajo in nanje primerno reagirajo. Še vedno sem zelo pogosto naletela na stereotipe, kot so: ljudje, ki o samomoru govorijo, ga potem ne naredijo; po navadi gre zgolj za grožnje in ne mislijo resno, ljudje samo izsiljujejo in strašijo. Pri tem se intervjuvani zavedajo, da niso tam za to, da bi sodili o resničnosti izjav uporabnikov, vendar se sprašujem, koliko resno lahko takšne besede vzamejo, če že vnaprej predvidevajo, da gre za grožnjo ali izsiljevanje. Tukaj lahko kaj hitro prevzamejo pozicijo strokovnjaka oziroma vedočega in v delovni odnos vstopijo na vzvišen in za uporabnika neprimeren način. Potrebno je, da so zelo pazljivi in še posebej, da uporabljajo etiko udeležnosti.

Le-ta socialnega delavca ali delavko usmerja v to, da skupaj z uporabnikom ustvarja pogovor, ki se nadaljuje in v katerem nihče nima zadnje besede. Strokovnjak odstopi od moči, ki mu ne pripada, od moči, da posreduje resnice ali rešitve (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005, str. 14). Pri delu s samomorilnim uporabnikom nihče nima zadnje besede, socialni delavci in delavke se tega zavedajo, vendar menim, da morajo vsak pri sebi na tem še malo delati.

4.6 Metode in načini ravnanja

Pri ravnanju s področjem samomorilnosti se je izkazalo, da socialni delavci in delavke pogosto poskušajo ravnati po lastnem občutku, tako da bo za uporabnike in njihove potrebe najboljše. Pri svojem delu uporabljajo številne metode socialnega dela, med katerimi so našteali pomirjanje, razbremenjevanje, temeljit pogovor, poslušanje, razumevanje osebe, usmerjanje, konkretno povpraševanje o pomenu varnosti, varnem počutju, o tem kar bi pomagalo, o razmišljanju o samomoru, o načinu samomora, ohranjanje mirnosti, krepitev moči in ravnanje iz perspektive moči, nevsiljevanje idej, obveščanje osebnega zdravnika in

policije ter pošiljanje ljudi v nadaljnjo zdravstveno obravnavo, skupno raziskovanje uporabnikove stiske, sklenitev antisuicidalnega pakta, povečana pozornost na tako osebo, seznanjanje uporabnika s postopki ravnanja, seznanjanje uporabnika z okoliščinami vpletanja drugih služb, raziskovanje situacije, izdelava načrta dela, raziskovanje uporabnikove socialne mreže, po potrebi vpletanje družine in drugih pomembnih oseb. Govorili so tudi o tem, da je pri ravnanju s samomorilnostjo zelo pomembno, da pokažejo izražanje skrbi, da se zavedajo svojih sposobnosti in dejstva, da ne morejo sami preko sebe, da vsako situacijo jemljejo resno, da ne odločajo o tem, kaj je res in kaj ne, da verjamejo v uporabnika in v to, da zmore in da pri svojem delu naredijo vse, kar zmorejo.

Metode in načine ravnanja, po katerih se ravna, poznajo zelo dobro in jih pri svojem delu na področju samomorilnosti uporabljajo. Deluje, da so zelo iznajdljivi in jih nove situacije ne presenetijo. Opaziti pa je, da še vedno zelo pogosto odgovornost prenašajo na druge stroke, saj so mnenja, da nimajo dovolj znanj za ravnanje in je potrebna strokovna obravnava iz področja psihologije in psihiatrije. Naloga socialnih delavcev in delavk je po njihovem mnenju torej, v prvotnem stiku ravnati z uporabo metod socialnega dela in skupkom vseh znanj, ki ga imajo, nato pa prepoznati nevarnosti in potrebo po širši strokovni pomoči in uporabnike tja napotiti.

S samomorilnim človekom moramo najprej predvsem ustvariti govorno povezavo. Pogovor je zanj zelo veliko vreden, še posebej, če je poln empatije in sočustvovanja (Miličinski, 1985). Do tega lahko pridemo počasi, tako da ne vztrajamo pri tem, da odgovore dobimo takoj, ampak počakamo, da je uporabnik na to pripravljen. Človek, nagnjen k samomoru, potrebuje jasne napotke in trdne smernice, ki so zanj najboljše in najbolj primerni.

Pogosto je prevladalo tudi mnenje, da se o samomoru ne smemo direktno pogovarjati. To ne drži, saj je odkrit pogovor s samomorilnim posameznikom o vsem, kar ga teži, zelo pomemben.

Namen takega pogovora je dvojen: na eni strani omogoči človeku v stiski, da sprostí svoja čustva in se razbremeni, ob tem pa morda tudi uvidi možnosti za izhod, ki jih prej sam ni opazil; po drugi strani pa tak pogovor omogoči socialni delavki/delavcu, da oceni, kakšna je tako imenovana samomorilna ogroženost posameznika v stiski. Samomorilnemu človeku je treba omogočiti, da spontano spregovori o vsem, kar ga potiska v samomorilno krizo, zastaviti

pa moramo tudi ključna vprašanja: kako dolgo že premišlja o samomoru, ali je razmišljal že tudi o načinu, kako bi ga storil in druga (Tekavčič Grad, 1995, str. 9–10).

Intervjuvanci so bili pri tem zelo suvereni in z direktnim spraševanjem nimajo težav. Menim, da so jih za to opremila dosedanja izobraževanja.

4.7 Skupni protokoli ravnanja

Kot pravijo, skupnih protokolov ravnanja, nekje zapisanih ali trdno določenih, nimajo. Imajo pa na vseh petih centrih neke splošno znane načine, ki se jih vsi pri delu s samomorilno ogroženimi uporabniki držijo. Take teme na primer izpostavljajo na supervizijskih srečanjih enkrat mesečno, kjer potem s skupnimi močmi oblikujejo primerne načine ravnanja in na ta način tudi ukrepajo. Podobni načini ukrepanja so tudi razni timi, ki jih skličejo takrat, ko se znajdejo v stiski in potrebujejo sodelovanje drugih, da nekemu uporabniku pomagajo na najboljši možen način.

Prav tako vsi vedo, kako naj v stiku s samomorilno ogroženim uporabnikom ravnajo: od tega, da znajo ravnati iz perspektive moči, pomiriti, poslušati, do tega, da direktno in neposredno povprašajo o trenutnih namenih, razmišljanjih in o načrtovanju samomora. Samo na enoti Celje imajo kot skupni protokol ravnanja tudi sklepanje antisuicidalnega pakta, ki ga uporabljajo zlasti zaposleni na področju duševnega zdravlja.

»Nekih skupnih načinov ravnanja v takih situacijah nimamo, razen ta antisuicidalni pakt (Č45).«

Vsi intervjuvanci tudi pravijo, da je za vse nujno, da takoj, ko pridejo v stik s samomorilnim posameznikom, o tem obvestijo zdravstvo in po potrebi policijo ter uporabnika napotijo k osebnemu zdravniku, če prepoznajo akutno nevarnost.

»Nek protokol je, da v takih situacijah pokličemo zdravstvo (G34).«

Glede na to, da skupnih protokolov ravnanja nimajo, se vseeno vsi zavedajo načinov, po katerih ravnajo, in načinov, kako poiskati medsebojno pomoč za kar največjo korist uporabnika. Pri tem se dosledno držijo Kodeksa etike socialnih delavk in delavcev Slovenije in kodeksa etičnih načel v socialnem varstvu, 2006, ki pravi: »Če socialna delavka ali delavec oceni, da ne more nuditi strokovne pomoči uporabniku, ki se je obrnil nanj(o) – bodisi zaradi pomanjkanja ustreznega znanja, zaradi preobremenjenosti z drugim strokovnim delom ali

zaradi nepremagljivih osebnih zadržkov – mora o tem uporabnika informirati že ob prvem stiku na zanj sprejemljiv način in mu hkrati zagotoviti potrebno pomoč pri ustreznem strokovnjaku«, pri tem pa pomembno vlogo igra tudi medsebojna pomoč v kolektivu, odkrivanje skupnih protokolov in načinov ravnanja ter samozavedanje sposobnosti in svojih znanj, ki so se do zdaj že izkazali za uspešne.

4.8 Občutki pri delu in razbremenjevanje socialnih delavk in delavcev

Občutke, ki jih socialne delavke in delavci petih enot Centra za socialno delo Celje doživljajo pri delu s samomorilnostjo, lahko razdelim v dva sklopa. Gre pretežno za negativne občutke, iz tega pa sledi tudi zavedanje, da delo na tem področju ni enostavno, je zelo čustveno in pušča na zaposlenih velik pečat. Povedali so mi, da pri delu s samomorilnostjo pogosto čutijo vznemirjenost, slabo počutje, slabo energijo, doživljajo veliko stisko, odgovornost in čustveno obremenitev.

»Nikoli mi ne pusti dobrega občutka, lahko rečem celo, da začutim veliko slabe energije (D52).«

»Sigurno je to zame velika stiska in ne morem kar preklopiti in si reči, da to ni nič (E56).«

»V teh primerih, ko so grožnje direktne, so to zame zelo obremenjujoče situacije, ne nazadnje gre za življenje (G40).«

Velikokrat čutijo, kot da so prepuščeni in odvisni povsem sami od sebe in v takih situacijah ravna po občutku, kar je lahko še dosti bolj stresno. Poudarjajo, da je pri tem zelo pomembno ločevati delo od zasebnosti in stvari iz službe ne nositi domov, čeprav to včasih ne gre, ker so stiske in dileme pretežke.

»Včasih si mislim, da sem lahko hvaležna, da teh neprijetnih občutkov ne nosim domov (H48).«

»Seveda včasih doma o tem razmišljam, sploh če gre za otroka (H49).«

Težavnost dela vidijo predvsem, ker je zanje težko predvideti, kaj vse se še skriva v ozadju, zavedajo se, da ne morejo predvideti in ugotoviti prav vsake samomorilne misli, zavedajo se, da ne morejo narediti vsega in preprečiti vsakega samomora, zavedajo pa se tudi dejstva, da to delo ni za vsakega ter da zelo kmalu ugotovijo, ali je primerno zanje ali ni. Zato pri tako stresnem delu prav vsi potrebujejo razbremenitve in pomoč drug drugega. Pri tem so navajali,

da jim je zelo pomembno kolektivno sodelovanje. K temu štejejo dobre kolektivne odnose, medsebojne pogovore, prošnje drug drugega za nasvete, medsebojno sodelovanje in oporo, posvete, diskusije, povratne informacije sodelavk in sodelavcev, supervizijska in intervizijska srečanja in razne time. Zraven so našli tudi druženje s sodelavci zunaj delovnega mesta, ena socialna delavka pa je navedla celo možnost iskanja pomoči pri vodji. Poleg tega so omenjali tudi branje razne literature, ki jim je v pomoč pri delu in še posebej velik poudarek namenili ločevanju službenih dolžnosti od domačega, zasebnega življenja.

»Treba je znati vzpostaviti neko distanco med delom in osebnim življenjem, česar dejansko vsi ne zmorejo (Č53).«

»Neformalno pa se pogovorimo med sabo tukaj na delovnem mestu pa tudi izven, da si podelimo mnenja in nasvete in malo odložimo skrbi (Č58).«

Ena socialna delavka je navedla tudi, da ji pri razbremenjevanju v takih stiskah pomaga, če vnaprej razmeji, kaj so njene naloge in kaj naloge uporabnika, tako da lažje prepozna svoje zmožnosti in se ne krivi za dejanja, ki jih ni mogla preprečiti.

»Jaz pri tem poskušam razmejiti, kaj je moja naloga in kaj je naloga uporabnika, da oba točno veva, kako naprej in kaj se da narediti. Ne razmejim zelo strogo v smislu, da preko meje ne grem, ampak toliko, da sama vem odgovornosti za svoja dejanja (I41).«

Socialno delo je težek poklic, poln neprijetnih zgodb, ki na zaposlenih puščajo številne negativne občutke. Te se morajo naučiti razreševati sami ali pa s pomočjo sodelavcev ter drugih strokovnjakov. Če jih ne bi reševali sproti, bi se težave samo kopičile, to pa bi kasneje lahko prineslo izgorelost pri delu in nejevoljo do lastnega poklica. 21. člen Kodeksa etike socialnih delavk in delavcev Slovenije v ta namen pravi, da se mora socialna delavka ali delavec vključevati v supervizijske oblike dela in tudi sicer po potrebi sodelovati s svojimi kolegi kot tudi z drugimi strokovnjaki. Obvezno pa se mora z njimi posvetovati, če je pri svojem delu v kakršnihkoli strokovnih dilemah ali če obstaja verjetnost, da bi opustitev konzultacije z drugimi bila škodljiva za uporabnika (Kodeks etike socialnih delavk in delavcev Slovenije in kodeks etičnih načel v socialnem varstvu, 2006, str. 5).

Za razbremenjevanje in lajšanje neprijetnih občutkov so vsi intervjuvanci omenili supervizijo. Tam imajo priložnost izpostavljanja tem in sodelovanja drug z drugim, skozi to pa pridobivajo številna znanja. Gre za metodo, katere cilj je razbremenjevanje strokovnjakov in razvijanje možnosti za njihovo konstruktivno preživljanje stresnih situacij in ohranjanje

možnosti za učenje (Milošević Arnold, Vodeb Bonač, Erzar Metelko in Možina, 1999). Takšne organizirajo tudi na Centrih za socialno delo, in sicer enkrat mesečno, kar pa je za razbremenitev ob trenutnih stresnih situacijah premalo. Zaradi tega je neformalna medosebna pomoč v kolektivu še toliko bolj pomembna.

4.9 Formalna in neformalna izobraževanja ter potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj

Socialni delavci in delavke menijo, da je izobraževanj na tematiko samomorilnosti nasploh premalo. Največkrat je samomorilnost omenjena v sklopu drugih izobraževanj samo kot vmesna tema. Poročajo tudi, da so predavanja na to tematiko, na zelo dolgi rok kar povzroči, da znanje izzveni in se ne nadgrajuje. Kar 6 intervjuvancev mi je odgovorilo, da so bila predavanja na temo samomorilnosti že zelo dolgo nazaj, pred več kot desetimi leti. V Slovenskih Konjicah sem izvedela, da imajo na voljo le dve predavanji letno, prednost pa dajejo tistemu, kar je trenutno zanje pomembnejše. Prav tako sta mi socialni delavki v enoti Šentjur pri Celju povedali, da na začetku leta dobijo spisek tematik, oni pa se odločijo, katera izobraževanja bodo obiskali, kar mora potrditi tudi direktorica. Ena izmed socialnih delavk ni imela na to temo še nobenega izobraževanja.

»Vsako leto dobimo na razpolago teme v sklopu ponudnikov, kot so: Skupnost centrov za socialno delo in Socialna zbornica potem pa zbereš področja, katerih predavanj se boš udeležil. Pri tem je tudi delodajalec tisti, ki odobri, kam lahko greš (H6).«

Omogočena so jim bila predavanja in delavnice na temo pristopa do samomorilnega človeka ter izobraževanja na temo depresije in psihiatričnih bolezni, kjer je bila tema samomora samo omenjena. Kar šest centrov je imelo v sklopu službe vsaj eno predavanje Nacionalnega instituta za javno zdravje, izobraževanja pa so organizirali tudi Inštitut za socialne vede v letu 2018, Skupnost centrov za socialno delo, Socialna zbornica in Društvo Moč. Samo dve socialni delavki sta izpostavili, da sta se v času študija na Na Fakulteti za socialno delo srečali s tematiko samomorilnosti; ena je na to temo pisala seminarsko nalogo, druga pa je o tem nekaj malega slišala na predavanjih pri dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič v sklopu njenega predmeta.

Vsi intervjuvanci so mi tudi povedali, da o tej tematiki večkrat sami prebirajo razno literaturo, članke, knjige, priročnike, saj je za dobro delo potrebno tudi samostojno izobraževanje.

Socialna delavka, ki na temo samomorilnosti ni imela še nobenega izobraževanja, je samostojno izvedla pogovor s psihologinjo, ki ji je podala nekaj napotkov za ravnanje na tem področju.

Skoraj vsi intervjuvani socialni delavci in delavke so mnenja, da je izobraževanj nasploh premalo, še posebej pa je premalo poudarka na tematiki samomorilnosti. Pravijo, da ni izobraževanj nikoli dovolj in da je glede na naravo dela na področju samomorilnosti nujna potreba po takem izobraževanju vsaj enkrat letno. Samo eden izmed intervjuvanih meni, da je predavanj dovolj in da ima podporo pri vodstvu, če si želi predavanja na katero koli tematiko.

»Imamo pa vsekakor tukaj na voljo dovolj izobraževanj in mislim, da če bi želel neko izobraževanje, bi imel pri tem tudi podporo pri vodstvu (Č77).«

Izpostavili so, da na tem področju potrebujejo še znanja o metodah in pristopih dela s samomorilnimi uporabniki, znanja psihologije in telesnega delovanja, znanja o konkretnih korakih pri delu, znanja o vrstah pomoči za samomorilno ogrožene, kako reagirati, znanja o primernih načinih pogovora, znanja o samopoškodovanju pri mladih ter kako v takih situacijah reagirati, znanja o ravnanju s svojci ljudi, ki so naredili samomor, in o tem, kako do njih pristopiti, znanja o konkretnih oblikah pomoči obstoječih v nevladnih organizacijah za samomorilno ogrožene in o tem kako ljudi motivirati za življenje. Izpostavili so tudi željo po znanju o preventivi pri samomorilnosti, o samopomoči za socialne delavke ali delavca v stiski, potrebo po znanju prepoznavanja znakov samomorilnosti in po znanju o tem, kaj narediti, če samomorilna oseba z njimi noče sodelovati. Veliko so izpostavljali tudi potrebo po učenju iz igre vlog in s pomočjo delavnic, saj so mnenja, da se da iz tega največ naučiti.

»Najbolj smiselno in za učenje uspešno se mi zdi igranje vlog, to bi zelo potrebovala, saj nikoli ne veš, kako boš uporabil teorijo, take vaje pa ti dajo ravno taka znanja, ki jih v praksi najbolj potrebuješ (I57).«

Eden izmed socialnih delavcev je izrazil zanimanje za metodo psihodrame, ki je novejša oblika pomoči, ki jo je zasledil in se mu zdi zelo zanimiva za delo s številnimi področji.

»Trenutno bi me na tem področju najbolj zanimala metoda psihodrame, ker lahko skozi njo naslavljamo razno razne stiske, od duševnega zdravja do predelovanja travm iz preteklosti, in se mi zdi zelo zanimiva metoda, ki bi utegnila biti tudi uspešna (Č75).«

Kot lahko razberem iz rezultatov, so socialne delavke in delavci za delo zelo zagnani in imajo željo po vedno novih znanjih, še posebej tam, kjer sami zaznajo primanjkljaj. Vseeno navajajo, da obstaja malo usposabljanj na področju samomorilnosti, prav tako pa je tudi literatura z zanesljivimi in preverjenimi rezultati omejena. Takšna usposabljanja so nujna že zaradi potreb uporabnikov, ki poudarjajo nujnost spoštljive obravnave samomorilnih posameznikov, ki je zdajšnji sistem v veliki meri ne upošteva (De Silva, 2012).

Kodeks etike socialnih delavk in delavcev Slovenije (2006) na tem področju prav tako poudarja, da se mora socialna delavka/delavec pri svojem delu nenehno zavedati, da znanje, pridobljeno na katerikoli stopnji formalnega izobraževanja ter izkušnje, dobljene s strokovnim delom, niso nujno splošno uporabne, sploh pa ne popolne niti trajne.

Socialni delavci in delavke zato svoje strokovno znanje in veščine nenehno preverjajo ter izpopolnjujejo s samoizobraževanjem in drugimi načini pridobivanja znanj. Vidimo lahko, da so socialnim delavkam in delavcem izobraževanja vsekakor omogočena, vendar pa se dosti premalo poudarka daje na izobraževana na temo samomorilnosti, čeprav je potreba po njih velika. Samoiniciativno prebiranje literature jim dostikrat ni dovolj, zato si želijo, da bi imeli vsaj možnost obiska formalnega izobraževanja, kjer bi jim strokovnjaki iz prve roke povedali, kako ravnati danes in kaj je na tem področju novega.

4.10 Kriterij ocenjevanja in kritično ovrednotenje svojih znanj in dela

Vsi socialni delavci in delavke kot kriterij za ocenjevanje svojega dela uporabljajo izid same situacija in sodelovanja z uporabnikom. Uspeh pri svojem delu zato prepoznavajo po tem, da do dejanskega samomora pri uporabnikih ni prišlo. Uspešnost svojega dela vidijo tudi v tem, da naredijo vse, kar v tistem trenutku lahko, in se zavedajo, kje so meje, preko katerih ne morejo. Svoje delo ocenjujejo preko povratnih informacij uporabnikov ali svojcev, ki ob povratku sami povedo, da so stiske premagali, in se zahvalijo za vso pomoč. Take situacije so sicer zelo redke in so se zgodile samo trem izmed intervjuvanih socialnih delavcev in delavk, zato pravijo, da svoje ravnanje na področju samomorilnosti zelo težko ocenjujejo. Svoje uspehe nekako vseeno prepoznavajo in dobro ocenjujejo glede na to, ali jim je v danih situacijah uspelo odreagirati, če so prepoznali stiske, vložili dovolj truda, opazili spremembe

in napredke pri uporabnikih, ali so uporabnike pripravili do tega, da so spregovorili o svojih mislih in namerah, se odprli in zaupali.

Svoje delo in znanja tako kritično ovrednotijo na način, da samoreflektirajo ravnanja in obstoječe situacije, pri čemer ugotavljajo, da se po večini dobro znajdejo, dobro reagirajo, imajo zadostna znanja za ravnanje vsaj v tistem trenutku, dosežejo velike napredke pri uporabnikih in svoje delo nasploh dobro opravljajo. Vseeno pri tem opažajo številne primanjkljaje v znanju in potrebo po večji specializaciji tega področja, zato pogosto delovni odnos prepuščajo drugim strokovnjakom.

»Menim, da imam premalo znanja s področja psihe človeka in zato take osebe raje napotim k za to namenjenim specialistom (A57).«

»Sem pa tudi mnenja, da socialni delavci prav tako nismo specializirani za daljše terapije in obravnave takih oseb, zato poiščem prvo ustrezno pomoč, ki je za tako osebo smiselna (I50).«

Seveda je svoje delo in uspeh zlasti na takem področju težko oceniti, saj je delo socialnega delavca in delavke tukaj usmerjeno predvsem v pregled psihosocialnega funkcioniranja uporabnikov v domačem, šolskem ali delovnem okolju.

Če je prav to okolje izvor stisk in težav, temu sledi načrtovanje in izvajanje socialnih intervencij za razreševanje težav, zaščito in zagovornišтво, razreševanje odnosnih, bivanjskih in materialnih težav, učenje socialnih spretnosti, asertivnosti, učenje tehnik učenja, zagotavljanje pomoči in podpore pri reintegraciji v domače ali delovno okolje (Stržinar, 2012). Tudi sami svoje naloge vidijo tako in imajo pogosto občutek, da njihova delo na področju samomorilnosti ni tako zelo pomembno, kot so naloge psihiatrov in psihologov, zaradi česar pravijo, da svoje delo tudi težko ocenijo ali pa ga ne morejo oceniti. Pri tem pozabljajo, da ima pri preprečevanju samomora socialno delo nepogrešljivo vlogo, saj socialne delavke in delavci predstavljajo velik delež stroke na področju duševnega zdravja (Manderscheid idr., 2004).

Zelo pomembno bi bilo, da intervjuvanci na področju samomorilnosti postanejo bolj samozavestni in jasno in glasno povedo, da je njihov prispevek k temu področju pomemben. Tudi socialno delo pozna številne tehnike ravnanja, ki so za delo s samomorilnim posameznikom lahko več kot pomembni. Prva naloga socialnega/e delavca/ke je, da vzpostavi delovni odnos, sestavljen iz številnih pomembnih elementov. Vsak izmed elementov je za

uporabnike z različnimi problemi, željami in potrebami zelo pomemben, prav tako za ravnanje na področju samomora.

4.11 Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene

Vsi intervjuvanci so mnenja, da službe in oblike pomoči za samomorilno ogrožene kar dobro poznajo in da je to znanje pomembno tako zanje kot za uporabnike, ki jim lahko nato ponudijo čim več možnosti v njihovo dobro. Zavedajo se, da se službe zelo hitro spreminjajo in jih je zelo veliko, zaradi tega pa morajo biti spretni pri iskanju novih informacij. Poznajo predvsem javne službe, pri čemer so naštevali policijo in zdravstvo, psihiatrično oskrbo, psihološke ambulante, kliničnega psihologa, Nacionalni institut za javno zdravje, Dispanzer za psihološko obravnavo otrok, UKC Maribor, Hospic s skupinami za samopomoč v primeru smrti bližnjega, Zavode Bližina in Vir, Društvo Moč, SOS telefon, Tom telefon, Žensko svetovalnico, Center za duševno zdravje, v pomoč pa so jim tudi zloženke raznih društev in zavodov.

Zaznavajo tudi primanjkljaj brezplačnih storitev, skupin za samopomoč, društev in delavnic v njihovi okolici. Omenjajo, da je brezplačna pomoč le v kliničnem zdravstvu, tam pa obstaja tudi velik problem čakalnih vrst.

»Pogrešam pa vseeno kakšne neplačljive storitve (A62).«

»Službe seveda poznam, vendar sem mnenja, da je teh služb v našem okolju še vseeno premalo, sploh raznih skupin za samopomoč ali pa društev in delavnic (B52).«

»Problem je tudi ta, da obstaja neka pomoč, sicer brezplačna, v okviru kliničnega zdravstva, vendar pa morajo uporabniki nanjo čakati tudi po nekaj mesecev, kar je lahko pri samomorilnih ljudeh zelo kritično in večkrat prepozno (B55).«

Kot sem že omenila, je Savinjska regija po številu samomorov v Sloveniji v samem vrhu. Zaradi tega se intervjuvani socialni delavci in delavke s tem področjem tako veliko srečujejo, poznajo pa le redke oblike pomoči, ki niso v povezavi z zdravstvom. Problem je videti tudi v tem, da je služb, namenjenih pomoči ljudem v samomorilnih stiskah, vseeno relativno malo, lahko bi rekli celo premalo.

Na celjski območni enoti Nacionalnega inštituta za javno zdravje je imela v preteklem desetletju med javnozdravstvenimi dejavnostmi posebno mesto poglobljena skrb za duševno

zdravje. Količnik samomora se je v obdobju 2000–2010 glede na obdobje 1985–1999 na Celjskem zmanjšal za 15 odstotkov (Nacionalni institut za javno zdravje, b. d.).

Od zgoraj naštetih služb in oblik pomoči so jih intervjuvanci še vseeno našteali zelo malo, kar kaže na slabo poznavanje oblik pomoči. Pri tem je dobro le to, da si pogosto pomagajo z različnimi zloženkami in da so navajeni o vsem, kar jim je tuje, malo pobrskati po internetu, se sproti ozaveščati. Po mojem mnenju je poznavanje služb in oblik pomoči zelo pomembno, saj je od tega v veliki meri odvisen razplet situacije in oblika pomoči posameznim uporabnikom. Socialni delavci in delavke se bodo morali na tem področju še ozavestiti in podrobno spremljati novosti, saj je to pomemben del socialnega dela in pomoči uporabnikom.

4.12 Kritično ovrednotenje področja dela

Med intervjuvanjem so se pojavile tudi razne izjave, kot so, da je samomorilnost problem zdravstva, da je najpomembnejše delo socialnih delavcev na tem področju le, da znajo napotiti uporabnike v nadaljnjo obravnavo in jim ponuditi za to potrebne informacije, pa tudi kako pomembno je, da ravno zaradi tega stroke zelo močno sodelujejo med sabo. V enem intervjuju je bilo nekaj govora tudi o tem, da je samomorilnost še zmeraj tabu tema, da je o njej premalo medijskega ozaveščanja in da se Slovenci o tem nasploh še zmeraj ne znamo pogovarjati.

»Mislim, da se Slovenci o tem še vedno ne znamo in nočemo pogovarjati, premalo je medijskega ozaveščanja o samomorilnosti in še vedno to vidim kot tabu temo (E67).«

Delo je po njihovem mnenju tudi polno nejasnih vprašanj in zmedenosti, saj nikoli ne vedo, kaj zares reči v takih situacijah in kaj lahko še naredijo, da situacije ne poslabšajo, poleg tega je zanje velika dilema tudi kako ravnati, ko uporabniki pomoč zavračajo.

»Vseeno pa se v takih situacijah vedno vprašam, kaj reči, kaj je tista primerna beseda, da človeka še bolj ne prizadenem ali situacijo celo poslabšam (D41).«

»Pogosto se mi zgodi, da oseba pomoč zavrača in je ne želi, vendar v takih primerih nikoli ne vem, kaj lahko še naredim (E47).«

Ta sklop se je v intervjujih pojavil čisto slučajno, saj so se socialni delavci in delavke v sama vprašanja in tematiko dobro vživeli in imeli veliko povedati. Zelo pomembno je, da so zaposleni v tako razgibani stroki, kot je socialno delo, tudi kritični do družbenega pogleda in

medijev, hkrati pa se zavedajo težavnosti tega področja, potrebe po raznih spremembah in začnejo delati na tem, da se začnejo stvari spreminjati na boljše.

4.13 Zaključek

Ugotovila sem, da se socialne delavke in delavci, zaposleni na petih enotah Centra za socialno delo Celje, s samomorilnostjo pogosto srečujejo. Vsak izmed njih se je vsaj nekajkrat v svoji karieri srečal z uporabnikom, ki je dal jasno vedeti, da o samomoru razmišlja ali pa je prej že poskusil narediti samomor. Nekateri se s takimi uporabniki srečajo celo večkrat letno. Nekoliko manj pogosto se srečujejo s svojci, ki so nekoga zaradi samomora izgubili. V stike prihajajo tako, da jim uporabniki jasno z besedami povedo ali nakažejo, da o samomoru razmišljajo, ali pa preko informacije svojcev, bližnjih ali policijskega poročila. Izkazalo se je, da daljša kot je delovna doba na centru za socialno delo, več so se s področjem samomorilnosti srečevali in več izkušenj so na tem področju pridobili. Poznavanje področja povezujejo s tem, koliko izkušenj s samomori imajo. Generalno gledano se je izkazalo, da področje samomorilnosti dobro poznajo, pa vendar za ravnanje niso eksperti. Kot razloge za samomorilne misli pri svojih uporabnikih so našli štiri sklope: medosebne odnose, osebne stiske, finančne stiske in druge razloge, ki jih ne moremo uvrstiti v nobenega izmed teh sklopov. Uporabniki svoje stiske navadno izražajo neposredno z besedami ali dejanji, redkokdo o svojih namenih ne spregovori. Pri svojem delu uporabljajo številne metode socialnega dela, ki jih uvrščajo tudi pod kupne protokole ravnanja, čeprav striktno napisanih skupnih protokolov ravnanja nimajo. Delo na področju samomorilnosti ni vedno enostavno, velikokrat jim pušča številne negativne občutke in slabo energijo, zato se zavedajo, kako pomembno je ločevati med službo in zasebnim življenjem. Pogosto potrebujejo pomoč sodelavcev, pogovor, nasvet ter supervizijo. Socialni delavci in delavke menijo, da je izobraževanj na tematico samomorilnosti nasploh premalo. Največkrat je samomorilnost omenjena v sklopu drugih izobraževanj samo kot vmesna tema. Poročajo, da so predavanja na to tematiko na zelo dolgi rok, kar povzroči, da znanje izzveni in se ne nadgrajuje. Vseeno so jim bila omogočena predavanja in delavnice na temo pristopa do samomorilnega človeka ter izobraževanja na temo depresije in psihiatričnih bolezni. Poudarili so, da na tem področju potrebujejo še znanja o metodah in pristopih dela s samomorilnimi uporabniki, znanja psihologije in telesnega delovanja in druga znanja, ki sodijo zraven. Službe in oblike pomoči za samomorilno ogrožene poznajo srednje dobro ali slabo. Zavedajo se, da se službe zelo hitro spreminjajo in jih je zelo veliko, zaradi tega pa morajo biti spretni pri iskanju novih

informacij. Poznajo predvsem javne službe, kot so policija in vse zdravstvene ustanove, ki nudijo pomoč na tem področju. Zaznavajo primanjkljaj brezplačnih storitev, skupin za samopomoč, društev in delavnic v njihovi okolici. Nasploh so zelo kritični do samega področja samomorilnosti in imajo veliko željo po učenju in dobrem izvajanju dela, pripravljeni so tudi sprejeti dobre spremembe, ki so v socialnem delu na področju samomorilnosti nujno potrebne.

Čeprav se še danes področje samomorilnosti pojavlja bolj v psihiatriji, sem v svoji raziskavi ugotovila, da so socialne delavke in delavci v pogostem stiku s samomorilnimi uporabniki. Zaradi tega je še toliko pomembnejše, da skozi svojo izobrazbo in tudi kasneje v delovni dobi, pridobivajo znanja iz tega področja. Socialne delavke in delavci menijo, da imajo znanj o samomorilnosti dovolj, vendar je že iz same količine izobraževanj, ki so jim bila skozi leta na voljo razvidno, da to ne drži. Žalostno se mi zdi, da so nekatera področja socialnega dela, med katerimi je tudi samomorilnost, zapostavljena in na njih ni nobenega poudarka. Pomembna so prav vsa področja, ki zajemajo delo z ljudmi in bi jih morali obravnavati enakopravno.

Med intervjuvanjem sem opazila tudi stereotipen odnos nekaterih intervjuvancev do uporabnikov in področja samomorilnosti, saj so menili, da se je grožnja s samomorom pogosto sredstvo za izsiljevanje. Takoj za tem so dodali, da niso sodniki in ne odločajo o tem, ali je samomorilna namera resnična ali ne. Tukaj je mogoče zaznati izključevanje, saj že samo beseda grožnja pove, da uporabniku pogosto ne verjamejo. To izvira iz številnih stereotipov o samomorilnosti, žalostno pa je, da takšne stvari še vedno prihajajo iz ust socialnih delavk in delavcev.

Zaznala sem tudi, da precej slabo poznajo službe in oblike pomoči. Pri tem je dobro le to, da si pogosto pomagajo z različnimi zloženkami in da so navajeni o vsem, kar jim je tuje, malo pbrskati po internetu, se sproti ozaveščati. Po mojem mnenju je poznavanje služb in oblik pomoči zelo pomembno, saj je od tega v veliki meri odvisen razplet situacije in oblika pomoči posameznim uporabnikom. Socialne delavke in delavci se bodo morali na tem področju še ozavestiti in podrobno spremljati novosti, saj je to pomemben del socialnega dela in pomoči uporabnikom.

Primanjkljajev na področju samomorilnosti se socialne delavke in delavci zavedajo, izkazalo se je namreč, da so novih znanj in izobraževanj zelo željni. Dobro bi bilo, da bi imeli možnost

obiska vsaj enega predavanja s področja samomorilnosti na leto, saj so potrebe zelo velike. Čeprav so na področju samomorilnosti v socialnem delu še vedno velike pomanjkljivosti, se mi zdi, da socialni delavci in delavke svoje delo opravljajo dobro, z dušo in srcem.

5 SKLEPI

- Intervjuvane socialne delavke in delavci v večini področje samomorilnosti dobro poznajo, primanjkljaje v znanju, ki jih še vedno imajo, pa vidijo predvsem v pomanjkanju izkušenj pri delu na tem področju.
- Vsi intervjuvanci se vsaj nekajkrat letno srečajo z osebo, ki pove ali nakaže nevarnost za poskus samomora, zelo redko pa se srečujejo s svojci ljudi, ki so naredili samomor.
- V stik s samomorilno ogroženimi uporabniki prihajajo direktno, in sicer na več načinov: tako, da uporabniki o svoji stiski spregovorijo, preko policijskih intervencijskih poročil in prijav sorodnikov ali prijateljev.
- Razlogi za samomorilne misli, ki jih uporabniki navajajo, so najpogostejše povezani z medsebojnimi odnosi, osebnimi in finančnimi stiskami, velikokrat pa gre tudi za grožnje, ker ne dobijo zelenih socialnih storitev.
- Samomorilno ogroženi uporabniki svojo stisko najpogostejše izražajo neposredno z besedami, nekoliko redkeje pa z dejanji in močnimi čustvi.
- Intervjuvanci pri ravnanju na področju samomorilnosti v večini ravna po lastnem občutku, saj skupnih protokolov ravnanja nimajo.
- Metode in načini ravnanja v socialnem delu so jim dobro poznani in jih znajo konkretno povezati tudi z delom na področju samomorilnosti.
- Občutki, ki jih doživljajo pri delu na tem področju, so pretežno negativni, delo se jim zdi zelo stresno.
- Pri delu na področju samomorilnosti socialne delavke in delavci potrebujejo številne razbremenitve, največji pomen pa pripisujejo kolektivnemu sodelovanju in superviziji.
- Intervjuvani menijo, da je izobraževanj na temo samomorilnosti premalo in da so tudi obstoječa izobraževanja zelo redka.
- Zaradi pomanjkanja izobraževanj na to temo se pogosto ne čutijo dovolj kompetentne za ravnanje na področju samomorilnosti.
- Socialne delavke in delavci veliko prebirajo sami, saj jih to področje zanima.

- Uspešnost svojega dela na področju samomorilnosti zelo težko ocenijo, vendar menijo, da generalno gledano ravnaajo dobro, saj do tragičnih izidov ne pride pogosto.
- Zelo redko dobivajo povratne informacije uporabnikov, vendar si jih zelo želijo.
- Službe in oblike pomoči za samomorilno ogrožene srednje dobro ali slabo poznajo, vendar si pri tem pomagajo z zloženkami in internetom.
- Intervjuvanci so mnenja, da je služb in oblik pomoči iz področja samomorilnosti premalo.

6 PREDLOGI

- Področju samomorilnosti bi morali že v času študija na Fakulteti za socialno delo posvetiti več pozornosti, saj gre za zelo pomembno področje, o katerem se na fakulteti ne naučimo nič ali pa zelo malo.
- Predlagam, da centri za socialno delo uvedejo več predavanj na temo samomorilnosti ali pa naj bodo predavanja na krajši rok, da znanje ostaja sveže.
- Predlagam, da centri za socialno delo v sodelovanju z Nacionalnim institutom za javno zdravje sestavijo skupne protokole ravnanja in metode, ki bi se jih socialne delavke in delavci lahko držali, ko pridejo v stik s samomorilno ogroženim uporabnikom.
- Predlagam, da se supervizija ohrani, saj je za socialne delavke in delavce zelo pomembna. Smiselno bi bilo tudi, da bi bila zaposlenim na centrih za socialno delo omogočena dvakrat mesečno, saj so obdobja med srečanji predolga in se lahko začnejo nerazrešene stiske kopičiti.
- Dobro bi bilo, da zaposleni na centrih za socialno delo poznajo vse možne službe in oblike pomoči za samomorilno ogrožene, ki obstajajo v njihovem kraju in okolici. Potrebovali bi njihov seznam z opisi in pomembnimi podatki.
- V Sloveniji bi nasploh potrebovali več skupin za samopomoč in drugih služb tudi izven večjih mest, saj je samomorilnost statistično gledano še vedno zelo razširjena.

7 LITERATURA

- Bakše, T. (2017). Podpora in pomoč ljudem, ki so preživeli poskus samomora (Diplomsko delo). Pridobljeno 2. 3. 2019 s <https://www.google.com/search?q=bak%C5%A1e+teja+samomor&oq=bak%C5%A1e+teja+samomor&aqs=chrome..69i57j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>
- Čačinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., & Možina, M. (2005). *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- De Silva, K. (2011). *Pravice ljudi s samomorilnimi izkušnjami v modelu bio-bio-bio*. Časopis za kritiko znanosti, 39 (246), 114-122.
- De Silva, K. (2012). *Evalvacija PROMISE-ovih smernic izobraževanja strokovnjakov na področju preventive pred samomorilnostjo in depresijo*. Socialno delo, 51(5), 327–335, 360, 363.
- Durkheim, E. (1951). *Suicide - A study in sociology*. New York: The Free Press.
- Feldman, B.N., & Freedenthal, S. (2006). *Social Work Education in Suicide Intervention and Prevention: An Unmet Need*. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 36(4), str. 467–480.
- Flaker, V., & Leskošek, V. (1995). *Vpliv študija duševnega zdravja v skupnosti na socialno delo na področju duševnega zdravja*. Socialno delo, 34(6), 395–400.
- Gržan, K. (1999). *Prekinjeno življenje: samomorilnost na Slovenskem*. Ljubljana: Družina.
- Joe, S., & Niedermeier, D. (2008). *Preventing Suicide: A Neglected Social Work Research Agenda*. *British Journal of Social Work*, 38(3), str. 507–530.
- Katedra za psihiatrijo medicinske fakultete v Ljubljani. (1988). *Psihoterapija 17 – Samomorilnost*. Ljubljana: Univerzitetna psihiatrična klinika Ljubljana.
- Kodeks etike socialnih delavk in delavcev Slovenije in kodeks etičnih načel v socialnem varstvu*. (2006). Pridobljeno 23. 1. 2019 s <https://www.google.com/search?q=kodeks+etike+socialnih+delavcev&oq=kodeks+etike+socialnih+delavcev&aqs=chrome..69i57j69i59j6943j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

Marušič, A., & Roškar, S. (2004). *Slovenija s samomorom ali brez: monografija*. Ljubljana: DZS.

Manderscheid, R.W., Atay, J.E., & Male, A. (2004). *Highlights Of Organized Mental Health Services in 2000 and Major National and State Trends*. United States: In Mental Helth.

Mesec, B. (2007). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mesec, B. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I: Načrtovanje raziskave*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mešnjak, M. (2012). *E. Durkheim in študija samomora – sodobna relevantnost* (Diplomsko delo). Pridobljeno 2. 3. 2019 s <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=36996>

Miličinski, Lev. (1985). *Samomor in Slovenci*. Ljubljana: Cankarjeva založba

Milošević Arnold, V., & Poštrak, M. (2003). *Uvod v socialno delo*. Ljubljana: Študentska založba.

Milošević Arnold, V., Vodeb Bonač, M., Erzar Metelko, D., & Možina, M. (1999). *Supervizija – znanje za ravnanje*. Ljubljana: Socialna zbornica Slovenije.

Nacionalni institut za javno zdravje. (b. d.). Dostopno na:

<http://www.nijz.si/sl/search/node/samomor>

Pevec Rozman, M. (2013). *Samomor: pomen detabuizacije in mediji*. Bogoslovni vestnik, 73(3), 433–441.

Prestor, J. (2006). *Pristop k samomorilno ogroženi osebi na terenu in njen prevoz v bolnišnico*. Reševalec, 1(2), 11-17.

Retterstol, N. (1993). *Suicide – A European Perspective*. New York: Cambridge University Press.

Roškar, S. (2008). *Kognitivnopsihološke teorije samomorilnega vedenja*. Psihološka obzorja (Ljubljana), 17(2), 91–104.

Statistični urad Republike Slovenije. (2014). *Savinjska regija*. Pridobljeno 2. 3. 2019 s <https://www.stat.si/obcine/sl/2014/Region/Index/4>

Stržinar, D. (2012). *Socialno delo z mladostniki v psihiatrični obravnavi*. Socialno delo, 51(1–3), str. 127–2015.

Tekavčič Grad, O. (1995). *Ali lahko preprečujemo samomor in kako?*. Obzornik zdravstvene nege, 29(1/2), 9–11.

Valetič, Ž. (2009). *Samomor večplasten fenomen*. Ljubljana: Ozara Slovenija.

8 PRILOGE

9.1 Intervjuji

INTERVJU 1: CENTER ZA SOCIALNO DELO CELJE: ENOTA ŠMARJE PRI JELŠAH

1. Kako dolgo ste zaposleni na Centru za socialno delo?

Na centru sem zaposlena 25 let (A1).

2. Kako dobro po vašem mnenju poznate področje samomorilnosti?

Mislim, da imam kar nekaj izkušenj, (A2) in da to področje poznam, čisto do potankosti sicer ne ampak dovolj, da take primere prepoznam (A3) in tudi, da nekako znam usmerjati in voditi pogovor (A4).

3. Ste imeli v okviru formalnega izobraževanja kadarkoli predavanja na temo samomorilnosti? Kje, kdaj, na kateri stopnji so bila ta predavanja ali izobraževanja? Ali ste se na tem področju morda izobraževali samoiniciativno?

Kar veliko sem o tem prebrala sama (A5) pa tudi na supervizijah smo odpirali to temo, če so bili kakšni konkretni primeri (A6). Govorili smo predvsem o tem kako pristopiti do človeka v takih primerih (A7). Imeli smo tudi izobraževanja v okviru nacionalnega inštituta za javno zdravje s področja depresije, psihiatričnih bolezni (A8) pa tudi razne enodnevne seminarje (A9).

4. Kako pogosto ste se v času svoje službene kariere na Centru za socialno delo srečali z;

- a) osebo, ki je dala jasno vedeti, da razmišlja o samomoru, ga načrtuje ali je dala druge očitne znake, da razmišlja o samomoru?
- b) s svojci ljudi, ki so storili samomor ali poskušali storiti samomor?
- c) ljudmi z neuspehim poskusom samomora?

Rekla bi, da se okvirno s takimi primeri srečam nekje petkrat na leto (A10). Srečam se z ljudmi, ki mi povedo, da razmišljajo o samomoru (A11) in tudi z ljudmi, ki so imeli neuspehi poskus (A12). Nekoliko manj pa s svojci (A13).

5. Kakšni so bili pri ljudeh razlogi? Na kak način so ljudje sporočali stisko?

Pogosto se izkaže, da ljudje veliko krat na nek način z grožnjami o samomoru izsiljujejo, če ne dosežejo kakšnih pravic (A14). Recimo, da bo naredil konec (A15), da bo naredil samomor (A16) ali pa z direktnimi stavki kot so »zadnjič me vidite, boste že videli« (A17). Drugače pa sem dobila občutek, da takrat ko gre za neke hude, resne probleme, ljudje čisto neposredno in direktno ne povejo (A18) ampak izkazujejo to z neko stisko, vedenjem (A19), česar pa na žalost velikokrat tudi ne moremo prepoznati (A20).

6. Kakšne metode in načine dela ste pri tem uporabili in kakšne bi uporabili, če se s tem še niste srečali?

Takrat osebo predvsem umirim (A21), se z njo pogovorim o tem kako se počuti (A22), ugotavljam kaj je res tista glavna stiska, kaj bi morda izboljšalo samo počutje (A23). Mislim, da je najbolje, da se v tistem trenutku osredotočim na človeka, ker za njega ni prihodnosti (A24) in ga ne morem takoj spraviti iz tistega trenutnega stanja ampak ga lahko postopno motiviram (A25), poskusim nakazati rešitve (A26), povprašam ga kje bi se varno počutil in kaj bi zanj varnost pomenila (A27). No po tem pa moram po uradni dolžnosti tudi obvestiti osebnega zdravnika (A28) in osebo tja tudi napotiti (A29). Z osebo se pogosto tudi dogovoriva kaj so naloge do prihodnjič in določiva tudi datum naslednjega srečanja (A30), nikoli na dolgi rok, vedno na kratki. Vedno dam tudi jasno vedeti, da mi ni vseeno (A31) in da sem tam zato, da pomagam (A32). Zavedam se, da v trenutku, ko je oseba v stiski težko razmišlja o čem drugem (A33) in besede kot so saj bo bolje, vse bo v redu ... pogosto vzbudijo še večjo jezo (A34), hkrati pa tudi občutek o tem, da sam problem ignoriram. Zato vedno izpostavljam pozitivne stvari in lastnosti (A35), mislim pa da več kot to ne morem narediti (A36).

7. Če ste se s tem že srečali; se vam zdi, da ste takrat dobro odreagirali? Kako ste ocenili ali so bile vaše metode in načini dela uspešni? Ali obstajajo na splošno kakšni skupni protokoli, načini ravnanja po katerih v takih situacijah reagirate ali ste prepuščeni sami sebi?

Ja jaz mislim, da mi je na nek način uspelo (A37). Na srečo še nisem imela izkušnje, ko bi človek odšel od mene in naredil samomor, (A38) in da bi si potem očitala, da sploh nisem prepoznala te stiske (A39). Sama bi rekla, da je to na nek način tudi sreča v delovni karieri in morda tudi pozitivna ocena (A40). Sodelavke smo na superviziji izpostavile problem samomorilnosti (A41) in izdelale nek način kako postopati (A42), osnovala smo načrt, da resno vzameš čisto vsakega uporabnika (A43) in ne ugotavljaš ali je nevarnost resnična ali gre samo za grožnjo (A44), da ne hitiš (A45), da si tukaj za uporabnika (A46).

8. Kakšne občutke vam je delo na področju samomorilnosti pustilo? Ste se imeli priložnost s kom o vaših občutkih pogovoriti?

Ja me sodelavke med seboj kar dobro sodelujemo (A47), pogovorimo se med sabo (A48), malo potarnamo in prosimo druga drugo za nasvete (A49). Občutek imam, da se med seboj lahko malo razbremenimo (A50), drugače pa teme, ki nas težijo izpostavimo na superviziji, kjer jih potem razdelamo malo bolj podrobno (A51).

9. Se vam zdi, da so vas obstoječa izobraževanja dovolj opremila za ravnanje v takih situacijah?

Rekla bi, da so me precej opremila (A52), veliko pa sem izkušenj nabrala tudi sama skozi svojo delovno kariero (A53). Ne morem reči, da sem na tem področju ravno specialist (A54) vendar so mi izobraževanja dala ravno toliko, da ne tavam v temi, ko pride do take situacije (A55), vseeno pa menim, da imam premalo znanja s področja psihe človeka (A56) in zato take osebe raje napotim k zato namenjenim specialistom (A57).

10. Se vam zdi, da poznate dovolj služb in oblik pomoči za ljudi, ki so se kakorkoli srečali s samomorom?

Mislim, da se te službe zelo spreminjajo, tako da je treba vedno malo pobrskati po internetu (A58), vprašati koga, se pozanimati o tem kakšne oblike pomoči obstajajo (A59). Ne morem reči, da bi jih lahko kar stresla iz rokava ampak nekako se vedno znajdem (A60). Jaz v bistvu lahko ponudim neke storitve v okviru javnih služb (A61), pogrešam pa vseeno kakšne ne plačljive storitve (A62). V naših koncih je tudi definitivno premalo skupin za samopomoč (A63).

11. Bi si želeli, da bi vam bilo na to temo na voljo več izobraževanj? Katere teme bi želeli, da se na takih predavanjih izpostavijo? Kaj točno bi vi na tem področju potrebovali?

Morda bi si kdaj pa kdaj želela kak seminar na temo metod in pristopov pri delu s samomorilnostjo (A64), da obudim znanje, ki ga imam in se naučim še kaj novega (A65). Bi si pa želela tudi kakšno predavanje, kjer bi nam socialnim delavkam ponudili več znanja iz področja psihologije in psihiatrije, da bi spoznale celoten način funkcioniranja človeškega telesa in uma (A66), saj se mi zdi, da se vse te stroke med seboj povezujejo (A67), različna znanja pa pri delu z ljudmi tudi vedno prav pridejo (A68).

INTERVJU 2: CENTER ZA SOCIALNO DELO CELJE: ENOTA ŠMARJE PRI JELŠAH

1. Kako dolgo ste zaposleni na Centru za socialno delo?

Tukaj sem zaposlena 20 let (B1).

2. Kako dobro po vašem mnenju poznate področje samomorilnosti?

To bi zelo težko ocenila (B2). Načeloma o samomorilnosti nekaj vem (B3), vendar pa se s tem ne srečujem pogosto (B4). Če se tak primer pojavi vem, da morem vsako situacijo jemati resno (B5) in potem o tem sporočiti zdravstvu in policiji, ki pa se s tem dalje ukvarjajo (B6).

3. Ste imeli v okviru formalnega izobraževanja kadarkoli predavanja na temo samomorilnosti? Kje, kdaj, na kateri stopnji so bila ta predavanja ali izobraževanja? Ali ste se na tem področju morda izobraževali samoiniciativno?

Smo imeli v okviru usposabljanj in izobraževanj, ki jih imamo vsake toliko (B7), spomnim se izobraževanja v sklopu nacionalnega instituta za javno zdravje (B8), se pa ne spomnim več podrobnosti saj je od tega že kar nekaj časa (B9). Drugače pa sem tu pa tam tudi sama o tem kaj prebrala (B10), trenutno se ukvarjam bolj z drugimi področji (B11).

4. Kako pogosto ste se v času svoje službene kariere na Centru za socialno delo srečali z;

- a) osebo, ki je dala jasno vedeti, da razmišlja o samomoru, ga načrtuje ali je dala druge očitne znake, da razmišlja o samomoru?
- b) s svojci ljudi, ki so storili samomor ali poskušali storiti samomor?
- c) ljudmi z neuspehim poskusom samomora?

Zdaj imam v spominu samo enega (B12), vendar se je na koncu izkazalo, da so bile to bolj grožnje (B13) in na srečo ni prišlo niti do poskusa samomora (B14). Nikoli nisem doživela, da bi kdo izmed mojih uporabnikov potem tudi storil samomor (B15), prav tako nisem nikoli delala s svojci ljudi, ki so naredili samomor ali pa ga poskušali narediti (B16).

5. Kakšni so bili pri ljudeh razlogi? Na kak način so ljudje sporočali stisko?

Bile so predvsem grožnje (B17). Ta moški je stisko izrazil kar neposredno (B18) in mi rekel, da potem se bo pa pač ubil (B19).

6. Kakšne metode in načine dela ste pri tem uporabili in kakšne bi uporabili, če se s tem še niste srečali?

Najprej sem človeka poskusila pomiriti (B20) in se z njim pogovoriti. (B21) Po tem sem o tem obvestila njegovega osebnega zdravnika (B22) in policijo, da so te službe lahko dalje ukrepale (B23). Sama vem, da je kakršne koli spremembe pri takem uporabniku z besedami zelo težko doseči (B24), zato načeloma poskušam ostati čim bolj mirna (B25) in se trudim, da bi se pomiril tudi uporabnik (B26), dajem vedeti, da se trudim razumeti (B27), da poslušam (B28) in predvsem močno spodbujam človeka k temu, da zmore (B29).

7. Če ste se s tem že srečali; se vam zdi, da ste takrat dobro odreagirali? Kako ste ocenili ali so bile vaše metode in načini dela uspešni? Ali obstajajo na splošno kakšni skupni protokoli, načini ravnanja po katerih v takih situacijah reagirate ali ste prepuščeni sami sebi?

Meni se zdi, da sem pri tem prepuščena kar sama sebi, (B30) in da vseeno dobro odreagiram (B31), saj do zdaj še nisem imela kakšnega slabega izida (B32). Smo pa na superviziji že izpostavile to tematiko in se potem pogovorile tudi o tem kako postopati (B33), vendar se mi zdi, da si navsezadnje še vedno v tistem trenutku odvisen sam od sebe (B34) in postopaš kakor se ti takrat zdi, da je prav (B35), morda deluješ celo malo po občutku (B36). Najbolj pomembno pri tem se mi zdi, da razne službe med seboj sodelujemo, zdravstvo, mi in policija (B37), da poda vsak svoj delež (B38) in naredi tisto kar je v tistem trenutku za uporabnika najbolj nujno (B39).

8. Kakšne občutke vam je delo na področju samomorilnosti pustilo? Ste se imeli priložnost s kom o vaših občutkih pogovoriti?

Seveda mi ni bilo vseeno (B40) in take stvari me vedno vznemirijo (B41). Nikoli namreč ne moreš zagotovo reči, da pri nekom do samomora ne bo prišlo (B42), ker moraš vsakega uporabnika jemati resno, tudi če gre samo za grožnjo (B43). Vesela sem, da se lahko pogovorimo s sodelavkami med sabo (B44) in pa supervizije imamo enkrat na mesec, kjer se pogovarjamo o vsem kar nas teži (B45).

9. Se vam zdi, da so vas obstoječa izobraževanja dovolj opremila za ravnanje v takih situacijah?

Mislím, da takih izobraževanj ni nikoli dovolj (B46). Sicer lahko rečem, da so me ta predavanja opremila toliko, da znam reagirati (B47) in pa spodbudila so me k temu, da malo o tem preberem tudi sama (B48), vseeno pa bi lahko znanje še dosti razširila in dopolnila (B49).

10. Se vam zdi, da poznate dovolj služb in oblik pomoči za ljudi, ki so se kakorkoli srečali s samomorom?

Takrat ko je zadeva najbolj akutna, se tako ali tako jasno ve koga je potrebno poklicati (B50), drugače pa službe seveda poznam (B51), vendar sem mnenja, da je teh služb v našem okolju še vseeno premalo, sploh raznih skupin za samopomoč ali pa društev in delavnic (B52). Tisto kar obstaja je pogosto samoplačniško kar je največji problem, ker ljudi odvrča od tega, da bi to pomoč dejansko uporabili (B53). Problem je tudi ta, da obstaja neka pomoč sicer brezplačna v okviru kliničnega zdravstva (B54), vendar pa morajo uporabniki nanjo čakati tudi po nekaj mesecev, kar je lahko pri samomorilnih ljudeh zelo kritično in večkrat prepozno (B55).

11. Bi si želeli, da bi vam bilo na to temo na voljo več izobraževanj? Katere teme bi želeli, da se na takih predavanjih izpostavi? Kaj točno bi vi na tem področju potrebovali?

Želela bi si predvsem predavanja na katerem bi nam točno in jasno povedali in opredelili vse korake pri delu s samomorilnimi uporabniki (B56) in tudi kjer bi nam točno povedali kam lahko take uporabnike napotimo po pomoč (B57) in kaj bi taka pomoč zanje konkretno pomenila (B58).

INTERVJU 3: CENTER ZA SOCIALNO DELO CELJE: ENOTA CELJE

1. Kako dolgo ste zaposleni na Centru za socialno delo?

Na centru sem zaposlena 22 let (C1).

2. Kako dobro po vašem mnenju poznate področje samomorilnosti?

Ne prav dobro (C2). S tem se v svoji službeni karieri nisem nikoli kaj dosti srečevala (C3).

3. Ste imeli v okviru formalnega izobraževanja kadarkoli predavanja na temo samomorilnosti? Kje, kdaj, na kateri stopnji so bila ta predavanja ali izobraževanja? Ali ste se na tem področju morda izobraževali samoiniciativno?

Na fakulteti sem pisala seminarsko nalogo na temo samomorov, takrat sem to tematiko kar dobro raziskala (C4), smo pa imeli v okviru nacionalnega inštituta za javno zdravje tudi predavanje na to temo (C5), vendar je bilo to predavanje že več kot 10 let nazaj (C6), ostalega pa se ne spomnim (C7).

4. Kako pogosto ste se v času svoje službene kariere na Centru za socialno delo srečali z;

- a) osebo, ki je dala jasno vedeti, da razmišlja o samomoru, ga načrtuje ali je dala druge očitne znake, da razmišlja o samomoru?
- b) s svojci ljudi, ki so storili samomor ali poskušali storiti samomor?
- c) ljudmi z neuspehim poskusom samomora?

Če pobrskam po spominu, se mi je samo enkrat zgodilo, da sem se srečala z osebo, ki mi je dala jasno vedeti, da razmišlja o samomoru (C8), to je bil moški, ki se je ravnokar ločeval (C9), nekoliko večkrat sem se srečala z osebami, katerih bližnji so storili samomor (C10), vendar številke ne vem na pamet (C11). Neuspeli poskus pa je bil tudi samo ta eden, ki mi je dal najprej vedeti, da se bo ubil (C12) in je potem to tudi enkrat poskusil na srečo neuspelo (C13).

5. Kakšni so bili pri ljudeh razlogi? Na kak način so ljudje sporočali stisko?

V mojem primeru je šlo za ločitev (C14) in kup osebnih stisk (C15), ki so se samo poglobljale dokler ni več videl rešitve (C16). Takrat mi je dal tudi jasno vedeti, neposredno z besedami, da se bo ubil (C17).

6. Kakšne metode in načine dela ste pri tem uporabili in kakšne bi uporabili, če se s tem še niste srečali?

Najprej seveda s pogovorom (C18) in potem z usmeritvijo k zdravniku (C19). Pogovor se mi je zdel še posebej pomemben (C20) saj je bila oseba v močnem afektu in jo je bilo treba pomiriti (C21). Sama sem ravnala zelo umirjeno (C22) in osebe nisem prepričevala v to, da naj tega ne stori (C23), želela sem samo skupaj z njim raziskati celotno stisko (C24) in mu dati vedeti, da je dovolj močan, da to situacijo lahko premosti (C25). Sicer sem mnenja, da je to problem zdravstva, (C26) in da je moja

največja naloga samo to, da o tem obvestim zdravnika (C27) in uporabnika tja napotim (C28), če želi to pomoč ali ne pa je potem na njem (C29).

7. Če ste se s tem že srečali; se vam zdi, da ste takrat dobro odreagirali? Kako ste ocenili ali so bile vaše metode in načini dela uspešni? Ali obstajajo na splošno kakšni skupni protokoli, načini ravnanja po katerih v takih situacijah reagirate ali ste prepuščeni sami sebi?

Jaz mislim, da sem se za tega gospoda dovolj potrudila (C30), kljub temu, da je on vseeno imel potem poskus samomora (C31). Poskušala sem ga pregovoriti v zdravniško pomoč (C32), se z njim pogovoriti in ga pomiriti (C33), več kot to pa mislim, da nisem mogla narediti (C34). V bistvu sem še celo tekala za njim (C35), vendar se z njim usesti v avto in ga peljati k zdravniku seveda nisem mogla (C36). Drugače pa vem, da imajo kolegice iz področja duševnega zdravja način (C37), ki ga sama še nisem preizkusila in sicer (C38), da z uporabnikom sklenejo pakt, da v določenem času, dokler se srečujejo, ne bodo poskušali narediti samomora (C39) in to je morda nek del protokola po katerem se ravna.

8. Kakšne občutke vam je delo na področju samomorilnosti pustilo? Ste se imeli priložnost s kom o vaših občutkih pogovoriti?

Počutila sem se zelo slabo (C40) in mislim, da se v takih situacijah nihče ne more počutiti dobro (C41). Ob takih primerih se med seboj pogovarjamo s sodelavkami in sodelavci (C42) ter imamo organizirano tudi supervizijo na kateri take teme odpiramo (C43), si med seboj svetujemo (C44) in se pogovarjamo (C45).

9. Se vam zdi, da so vas obstoječa izobraževanja dovolj opremila za ravnanje v takih situacijah?

Ne. Definitivno ne (C46). Tudi zdaj trenutno ni na voljo nobeno tako predavanje, vsaj ne da bi zanj vedela (C47). Zadnje predavanje o tem pa sem imela pred desetimi leti (C48) in mislim, da je že tako ali tako premalo izobraževanj (C49), predvsem pa izobraževanj na to temo (C50).

10. Se vam zdi, da poznate dovolj služb in oblik pomoči za ljudi, ki so se kakorkoli srečali s samomorom?

Poznam jih tiste, ki obstajajo (C51) to so razne skupine za samopomoč (C52) in delavnice (C53) pa vendar mislim, da jih je absolutno premalo (C54). Mislim, da je v prvi vrsti človeka potrebno napotiti k zdravniku v psihiatrično oskrbo (C55) ali pa h kliničnemu psihologu, (C56) šele za tem pridejo v poštev druge alternativne oblike (C57) in pa psihološko svetovanje (C58) in psihoterapije (C59). Mislim, da je pri tem predvsem odvisno od posameznika, ker samomor je v bistvu vrh nečesa kar se je znotraj nabiralo že dalj časa in pri tem je potrebno raziskati tudi, kakšne so težave (C60) in kdo jih lahko dejansko pomaga reševati (C61) in seveda, če se je oseba pripravljena sploh kamorkoli vključiti (C62).

11. Bi si želeli, da bi vam bilo na to temo na voljo več izobraževanj? Katere teme bi želeli, da se na takih predavanjih izpostavijo? Kaj točno bi vi na tem področju potrebovali?

Potrebovala bi vse (C63); to kako naj mi kot socialni delavci odreagiramo (C64), na kakšen način se pogovarjati s tako osebo, ki ima samomorilne misli (C65) in kaj v tistem trenutku početi (C66). Želela bi si tudi več izobraževanj o samo- poškodbenem vedenju mladih, ker nikoli ne vemo kam bo potem to

pripeljalo ali do poskusa samomora ali ne (C67), imamo pa dosti takih primerov v katerih bi bilo potrebno znati odreagirat (C68).

INTERVJU 4: CENTER ZA SOCIALNO DELO CELJE: ENOTA CELJE

1. Kako dolgo ste zaposleni na Centru za socialno delo?

Tukaj sem zaposlen 16 let (Č1).

2. Kako dobro po vašem mnenju poznate področje samomorilnosti?

S takimi primeri se tukaj veliko srečujem, (Č2) vendar se ne bi imel za strokovnjaka na področju samomorilnosti (Č3).

3. Ste imeli v okviru formalnega izobraževanja kadarkoli predavanja na temo samomorilnosti? Kje, kdaj, na kateri stopnji so bila ta predavanja ali izobraževanja? Ali ste se na tem področju morda izobraževali samoiniciativno?

Od kar delam tukaj, smo imeli nekaj izobraževanj na temo samomorilnosti v okviru službe (Č4), sodeloval sem tudi v regijski skupini Raziskovanje samomora, ki je delovala v okviru Nacionalnega instituta za javno zdravje (Č5). Na fakulteti mislim, da nismo nikoli obravnavali česarkoli na temo samomorilnosti (Č6), sem pa sam prebral kdaj kakšen članek (Č7), nikoli pa o tej tematiki še nisem prebral knjige (Č8).

4. Kako pogosto ste se v času svoje službene kariere na Centru za socialno delo srečali z;

- a) osebo, ki je dala jasno vedeti, da razmišlja o samomoru, ga načrtuje ali je dala druge očitne znake, da razmišlja o samomoru?
- b) s svojci ljudi, ki so storili samomor ali poskušali storiti samomor?
- c) ljudmi z neuspešnim poskusom samomora?

Od kar delam na tem področju se veliko srečujem predvsem z mladimi, ki so se v kakršni koli obliki srečali s samomorom (Č9). Mislim, da se prav vsako leto najde kdo, ki je o tem razmišljal (Č10) ali imel celo poskus samomora (Č11), skoraj vsako leto pa se srečam tudi s kom, ki je bil zaradi poskusa samomora prej hospitaliziran (Č12). Zgodilo se je tudi že, da smo od tukaj koga morali napotiti v zdravstveni dom zaradi samomorilnih misli (Č13), zelo velik odstotek v zadnjih letih pa je tudi samo-poškodovanja pri mladih, ki pa prav tako lahko vodi v samomorilnost (Č14). Lahko bi rekel, da imamo sigurno vsaj po dva taka primera na leto (Č15). Ravno zdaj recimo delam z deklico, ki je pred kratkim zaradi samomora zgubila mamo (Č16) in v takih situacijah se vedno znova pokaže, da otroci niso imeli priložnosti, časa ali pa niso zmogli predelati te travme (Č17).

5. Kakšni so bili pri ljudeh razlogi? Na kak način so ljudje sporočali stisko?

Vzrokov za samomorilnost je veliko (Č18), po navadi so to ali neurejene družinske razmere (Č19), občutek manjvrednosti (Č20), izredno slaba samopodoba (Č21), konec kakšne zveze sicer redko, ampak po navadi je v ozadju še kaj drugega (Č22), občutek nesprejetja (Č23) in zanemarjanje doma (Č24), sporočajo pa to navadno z veliko stisko (Č25). Jaz s vsakim opravičim temeljit pogovor (Č26) in tako po navadi za take stiske izvem kar neposredno preko komuniciranja (Č27), skušam pa doseči to

stopnjo zaupanja, da mi oseba kar sama pove, ko o tem razmišlja in kako se počuti (Č28). Veliko krat so znaki čisto fizičnim, npr. tresavica (Č29).

6. Kakšne metode in načine dela ste pri tem uporabili in kakšne bi uporabili, če se s tem še niste srečali?

V takih primerih vedno sklenem antisuicidalni pakt, ki pomeni, da oseba v času sodelovanja, samomora ne poskuša narediti (Č30). Vedno sem na tako osebo dosti bolj pozoren (Č31) in opravi zelo temeljit pogovor (Č32), povem kakšni so postopki ravnanja v raznih primerih (Č33) in razložim kdaj se v celotno zadevo vpletejo tudi zdravstveni dom ali psihiatrija (Č34). Po navadi, če prepoznam, da je nekdo v veliki nevarnosti in bi potreboval nekoga ves čas ob sebi, posežem po zdravstveni pomoči (Č35). Veliko pa sodelujemo tudi z ambulantno za mentalno zdravje zdravstvenega doma Celje (Č36) in tudi s pedopsihiatričnim oddelkom Mariborskega UKC-ja (Č37).

7. Če ste se s tem že srečali; se vam zdi, da ste takrat dobro odreagirali? Kako ste ocenili ali so bile vaše metode in načini dela uspešni? Ali obstajajo na splošno kakšni skupni protokoli, načini ravnanja po katerih v takih situacijah reagirate ali ste prepuščeni sami sebi?

Jaz mislim, da vedno odreagiram dobro (Č38) vseeno pa, da je v tem delu na sploh zelo težko prikazat uspešnost (Č39), saj za to ne obstajajo nobene merske enote (Č40). Mogoče je uspeh že to, da nekdo, ki razmišlja, da bi si nekaj naredil si potem ne (Č41) ali pa to, da pride nekdo, ki je bil napoten v bolnico, nazaj čez nekaj mesecev in reče: »Hvala, ker ste mi pomagali, takrat resnično nisem zmožel, zdaj pa se postavljam nazaj na noge« (Č42). Ali pa razne povratne informacije staršev, ki so prav tako lahko velik pokazatelj našega uspeha ali neuspeha (Č43). Na srečo nismo še nikoli imeli primera, da bi si kdo po tem dejansko vzel življenje (Č44). Nekih skupnih načinov ravnanja v takih situacijah nimamo (Č45), razen ta antisuicidalni pakt (Č46), poskušamo pa zadevo najprej pomiriti (Č47) in poskrbeti za varnost (Č48), seveda pa pri mladostnikih igra pomembno vlogo tudi sodelovanje s starši, ker so dragocen vir informacij, saj najbolje poznajo svojega otroka (Č49).

8. Kakšne občutke vam je delo na področju samomorilnosti pustilo? Ste se imeli priložnost s kom o vaših občutkih pogovoriti?

Navada dela tukaj je taka, da kar hitro ugotoviš, če preveč vpliva na tvoje osebno življenje (Č50) in skrbi preveč nosiš s sabo domov (Č51), ker delo vsekakor ni enostavno (Č52). Treba je znati vzpostaviti neko distanco med delom in osebnim življenjem (Č53), česar dejansko vsi ne zmorejo (Č54). Veliko oporo imam na srečo v sodelavcih (Č55). O težavah se lahko pogovorimo na mesečnih supervizijah tako čisto formalno in so zelo pomembne (Č56), brez njih verjetno marsikdaj pritiskov nebi zdržal (Č57), neformalno pa se pogovorimo med sabo tukaj na delovnem mestu (Č58) pa tudi izven, da si podelimo mnenja in nasvete (Č59) in malo odložimo skrbi (Č60).

9. Se vam zdi, da so vas obstoječa izobraževanja dovolj opremila za ravnanje v takih situacijah?

Načeloma ja (Č61). Sicer sem mnenja, da bi bil lahko še bolj opremljen (Č62), saj se srečujem z uporabniki, ki se mi zdi, da prihajajo sem z vedno večjimi stiskami in bi se morda lahko še bolj fokusiral na to področje (Č63) a za enkrat mislim, da imam vseeno dovolj znanja za ravnanje v obstoječih situacijah (Č64) in pa tudi izkušenj (Č65).

10. Se vam zdi, da poznate dovolj služb in oblik pomoči za ljudi, ki so se kakorkoli srečali s samomorom?

Ja, ker imamo zelo široko mrežo institucij s katerimi sodelujemo (Č66), od že omenjenega Nacionalnega instituta za javno zdravje (Č67), ambulanse za mentalno zdravje (dispanzer za psiho higieno otrok in mladine) (Č68), do UKC-ja Maribor (Č69), z Ljubljano pa na primer sodelujemo zelo malo (Č70). Po tem pa razni zavodi, ki nudijo skupine za samopomoč (Č71); Bližina, Vir (Č72) pa tudi ne nazadnje Hospic, ker imajo razne skupine za pomoč pri predelavi smrti bližnjega (Č73).

11. Bi si želeli, da bi vam bilo na to temo na voljo več izobraževanj? Katere teme bi želeli, da se na takih predavanjih izpostavijo? Kaj točno bi vi na tem področju potrebovali?

Seveda so vsaka izobraževanja vedno zelo dobrodošla (Č74). Trenutno bi me na tem področju najbolj zanimala metoda psihodrame, ker lahko skozi njo naslavljam razno razne stiske, od duševnega zdravja do predelovanja travm iz preteklosti in se mi zdi zelo zanimiva metoda, ki bi utegnila biti tudi uspešna (Č75). Imamo pa vsekakor tukaj na voljo dovolj izobraževanj (Č76) in mislim, da če bi želel neko izobraževanje, bi imel pri tem udi podporo pri vodstvu (Č77).

INTERVJU 5: CENTER ZA SOCIALNO DELO CELJE: ENOTA SLOVENSKE KONJICE

1. Kako dolgo ste zaposleni na Centru za socialno delo?

Tukaj sem zaposlena 7 let (D1).

2. Kako dobro po vašem mnenju poznate področje samomorilnosti?

Mislim, da nekaj o samomorilnosti vem (D2), po večini so to izkušnje, ki jih dobim iz problematike uporabnikov v sklopu dela (D3), nekaj znanja pa sem pridobila tudi na kakšnem izobraževanju (D4).

3. Ste imeli v okviru formalnega izobraževanja kadarkoli predavanja na temo samomorilnosti? Kje, kdaj, na kateri stopnji so bila ta predavanja ali izobraževanja? Ali ste se na tem področju morda izobraževali samoiniciativno?

Zagotovo smo predavanja na to temo imeli (D5) ampak, nazadnje pred toliko leti, da se niti več prav ne spomnim (D6). Konkretno vem samo za društvo Moč, ki nam je pred leti organiziralo zelo zanimivo predavanje na temo samomorilnosti (D7). Največ sem prebrala sama (D8), ker mislim, da je tema tako zanimiva, da me takoj pritegne (D9), vidim na primer članek v reviji in ga takoj preberem (D10). Na fakulteti pa mislim, da te tematike v sklopu kakega predmeta nismo nikoli obravnavali (D11).

4. Kako pogosto ste se v času svoje službene kariere na Centru za socialno delo srečali z;

- a) osebo, ki je dala jasno vedeti, da razmišlja o samomoru, ga načrtuje ali je dala druge očitne znake, da razmišlja o samomoru?
- b) s svojci ljudi, ki so storili samomor ali poskušali storiti samomor?
- c) ljudmi z neuspešnim poskusom samomora?

V številki res ne znam povedati (D12), so pa take situacije zelo pogoste (D13). Še pred kratkim sem imela dva primera poskusa samomora in se zdaj oba zdravita v Vojniku (D14). Spomnim se tudi moškega, ki mi je pred leti rekel, da se bo ubil, če ne bo dobil varstvenega dodatka, za tem je kar odkorakal iz pisarne in ni hotel več komunicirati z mano (D15). To mi je pustilo sila čuden občutek (D16). Veliko krat se srečam tudi z neke vrste izsiljevanjem (D17), ampak mislim, da s tem ni šale in je potrebno vedno resno odreagirati (D18), ne glede na to kaj je človek dejansko mislil. Ko sem delala

na področju uveljavljanja pravic iz javnih sredstev pa sem se velikokrat srečala tudi s svojci ljudi, ki so storili samomor (D19) in sicer pri delitvi pogrebnine in posmrtnine (D20).

5. Kakšni so bili pri ljudeh razlogi? Na kak način so ljudje sporočali stisko?

Največkrat se mi zgodi, da oseba v stiski le te ne izrazi direktno z besedami, (D21) ampak raje z govorico telesa (D22) ali pa drugimi verbalnimi izrazi (D23). Včasih se zgodi, da povejo kar direktno, da bojo naredili samomor (D24) ali pa o njem razmišljajo (D25). Razlogi za samomorilnost so najpogostejše neurejeni medosebni odnosi (D26), denarne stiske (D27) in psihično nasilje (D28).

6. Kakšne metode in načine dela ste pri tem uporabili in kakšne bi uporabili, če se s tem še niste srečali?

Vedno aktivno poslušam (D29), se z osebo temeljito pogovorim (D30), raziskujem situacijo in to ne na način kot, da gre za zaslišanje na sodišču (D31). Vedno poskušam človeka usmerjati v svetle točke (D32), sprašujem kaj bi lahko pomagalo, kaj on vidi kot pomoč (D33), poskusim na nek način tudi povedati, da samomor ni izhod, da ima vsak svojo stisko ampak, da smo borci (D34). Dotični osebi pa dam še posebej jasno vedeti, da verjamem, da zmore (D35). V osebi iščem moč (D36), poskušam jo opolnomočiti (D37), vseeno pa osebo seznanim o postopkih in možnostih (D38), povem kakšna je konkretna situacija (D39) in jo, če je potrebno tudi usmerim v nadaljnjo zdravljenje (D40). Vseeno pa se v takih situacijah vedno vprašam kaj reči, kaj je tista primerna beseda, da človeka še bolj ne prizadenem ali situacijo celo poslabšam (D41).

7. Če ste se s tem že srečali; se vam zdi, da ste takrat dobro odreagirali? Kako ste ocenili ali so bile vaše metode in načini dela uspešni? Ali obstajajo na splošno kakšni skupni protokoli, načini ravnanja po katerih v takih situacijah reagirate ali ste prepuščeni sami sebi?

Mislim, da znam v konkretni situaciji kar dobro odreagirati (D42). Kar pa se tiče ocenjevanja uspešnosti pa težko rečem, saj skoraj nikoli ne dobim povratne informacije (D43). Mogoče kasneje srečam človeka tukaj na centru in mi pove, da sem imela prav in sem mu takrat pomagala (D44), ampak to je redko. V osnovi delujem tako, da dam od sebe največ kar zmorem (D45). Drugače pa nebi rekla, da imamo kak skupni protokol po katerem delujemo, (D46) ampak imamo možnost na strokovnem timu izpostaviti zadevo (D47) in potem rešujemo s skupnimi močmi tako (D48), da soustvarjamo (D49) in razmišljamo kaj bi bilo za uporabnika najboljše (D50).

8. Kakšne občutke vam je delo na področju samomorilnosti pustilo? Ste se imeli priložnost s kom o vaših občutkih pogovoriti?

Nikoli mi ne pusti dobrega občutka (D51), lahko rečem celo, da začutim veliko slabe energije (D52). O tem se lahko kadarkoli pogovorim s svojimi sodelavkami, saj se v kolektivu zelo dobro razumemo (D53). Vedno imam možnost za pogovor (D54), posvet (D55) ali diskusijo (D56), mogoče dobim tudi povratno informacijo sodelavke, kako bi ravnala (D57) in najbolj pomembno je, da se razbremenim (D58). Seveda pa so tu v ta namen tudi razni timi (D59) in supervizije (D60).

9. Se vam zdi, da so vas obstoječa izobraževanja dovolj opremila za ravnanje v takih situacijah?

To kar smo imeli do zdaj je bilo super, (D61) ampak izobraževanj bi lahko bilo še več (D62). Problem je, da so predavanja tako redka (samo dvakrat na leto) (D63), da znanje, ki ga pridobimo kmalu izzveni (D64) ali pa se ne nadgrajuje (D65).

10. Se vam zdi, da poznate dovolj služb in oblik pomoči za ljudi, ki so se kakorkoli srečali s samomorom?

Iz prve roke poznam društvo Moč (D66), drugače pa sproti raziskujem (D67), iščem vedno nove informacije in vire (D68), ker želim vedeti kaj lahko osebi še ponudim osebi (D69). Včasih so mi v pomoč tudi zloženke, ki jih dobimo (D70).

11. Bi si želeli, da bi vam bilo na to temo na voljo več izobraževanj? Katere teme bi želeli, da se na takih predavanjih izpostavijo? Kaj točno bi vi na tem področju potrebovali?

Seveda, izobraževanj ni nikoli dovolj in mislim, da je vedo prostor za več (D71). Sama bi bila najbolj vesela, če bi nam bilo na voljo izobraževanje, tam kjer začitimo primanjkljaj v znanju pa naj bo to katerokoli področje (D72). Kar se tiče samomorilnosti pa se mi zdi, da premalo vemo o ravnanju s svojci samomorilnih ljudi. To bi me zanimalo zato, ker vem kako zelo so svojci nemočni in kako izgorevajo v takih situacijah (D73). Zanimalo bi me predvsem kako pristopiti do svojcev (D74), kakšne načine pomoči jim ponudi, kaj jim svetovati (D75). Sama bi potrebovala tudi kakšne podatke o tem kaj naredimo, če samomorilna oseba noče sodelovati z nami (D76).

INTERVJU 6: CENTER ZA SOCIALNO DELO CELJE: ENOTA SLOVENSKE KONJICE

1. Kako dolgo ste zaposleni na Centru za socialno delo?

Tukaj sem zaposlena 19 let (E1).

2. Kako dobro po vašem mnenju poznate področje samomorilnosti?

Mislim, da o tem kar nekaj vem (E2) pa vseeno nebi mogla reči, da vem vse (E3).

3. Ste imeli v okviru formalnega izobraževanja kadarkoli predavanja na temo samomorilnosti? Kje, kdaj, na kateri stopnji so bila ta predavanja ali izobraževanja? Ali ste se na tem področju morda izobraževali samoiniciativno?

Izobraževali se na tem področju v sklopu formalnega, nismo prav dosti (E4), so pa bila določena predavanja na to temo (E5) ali pa predavanja kjer je bila samomorilnost vsaj omenjena (E6). Tam je bilo izpostavljeno to kako odreagirati, ko oseba pride in pove, da si bo nekaj naredila (E7) in pa povedali so nam, da je potrebno vsako osebo vzeti resno (E8). Ta predavanja so v bistvu že tako daleč nazaj, da se niti več prav ne spomnim, kdo jih je vodil (E9), mislim pa da je imel neko predavanje na to temo celo NIJZ (E10). Me je pa ta tema tudi osebno zanimala in sem marsikaj prebrala (E11).

4. Kako pogosto ste se v času svoje službene kariere na Centru za socialno delo srečali z;

- a) osebo, ki je dala jasno vedeti, da razmišlja o samomoru, ga načrtuje ali je dala druge očitne znake, da razmišlja o samomoru?
- b) s svojci ljudi, ki so storili samomor ali poskušali storiti samomor?
- c) ljudmi z neuspešnim poskusom samomora?

Srečujem se tako z ljudmi, ki so izpostavljali razne težave iz katerih je bilo pogosto razvidno, da so nagnjeni k samomorilnosti (E12), velikokrat se mi zgodi tudi, da od koga drugega izvem za samomorilne namere kakšnega uporabnika (E13) ali pa, da si niso upali prej spregovoriti o nasilju, ker jim je druga oseba govorila, da se bo ubila (E14). Tudi pri rejništvu sem že doživela, da je kakšen mladostnik poskusil narediti samomor (E15). Po navadi se dogaja tako, da nam policija kjer intervenira, pošlje poročilo, če se sreča s kakšno osebo, ki je poskusila narediti samomor (E16) ali je o

tem govorila, (E17) in če dobijo prijavo sorodnikov (E18) ali znancev (E19). Takrat jaz takega uporabnika povabim na pogovor (E20) ali pa ga napotim kar direktno v zdravniško obravnavo (E21). Malo bolj podrobno se srečam z osebami takrat, ko se zanje pripravlja odpust iz psihiatrične bolnišnice (E22). Takrat skupaj naredimo načrt dela (E23), sestanek (E24) in celostno obravnavo vključno z družino (E25).

5. Kakšni so bili pri ljudeh razlogi? Na kak način so ljudje sporočali stisko?

Najpogostejše vzroke za samomorilna nagnjenja opažam zaradi razhajanj v družini (E26), raznih razvez, s katerimi se ne morejo spoprijemati (E27) na enostaven način in pa pogosto gre za osebe, ki že imajo kakšno diagnozo in pridejo v stiske (E28) ali morda ne uživajo zdravil, ki so jim predpisana pa bi jih morali (E29). Osebe navadno stisko sporočajo tako, da s svojim načinom govorjenja pridobijo neko pozornost (E30). Nekateri kar konkretno rečejo: »Ni mi več za živeti, se bom vrgel pod vlak, se bom obesil, bom šel po pištolo...« (E31). Pri nekaterih je to samo način komuniciranja in kasneje rečejo, da so se samo šalili (E32) ampak nikoli ne veš kaj se skriva v ozadju (E33). Nismo mi tisti, ki bi odločali ali je nekaj res ali ni (E34), vedno moramo takoj reagirati (E35).

6. Kakšne metode in načine dela ste pri tem uporabili in kakšne bi uporabili, če se s tem še niste srečali?

V prvi vrsti osebo jemljem resno (E36) in se z njo pomenim (E37). Zavedam se, da se moram dejansko izogniti strahu pred direktnostjo (E38), da moram o samomoru povprašati in kar direktno poizvedeti kako oseba razmišlja, (E39) kako daleč je že pri planiranju samomora (E40), kako si namerava vzeti življenje (E41) ali je že kdaj poskušala narediti samomor (E42) in tako dalje. No potem je moja dolžnost, da osebo napotim v zdravstveni dom (E43). Z zdravstvenim domom se tudi direktno povežem (E44), če vidim, da oseba sama ne zmore tja pa ji pri tem priskrbim ustrezno pomoč (E45). Pogosto se mi zgodi, da oseba pomoč zavrača in je ne želi (E46), vendar v takih primerih nikoli ne vem kaj lahko še naredim (E47). Nujno preverim tudi socialno mrežo samomorilnega uporabnika, da izvem kdo je tisti, ki lahko nudi oporo in kdo je še pripravljen sodelovati v pomoči uporabniku (E48).

7. Če ste se s tem že srečali; se vam zdi, da ste takrat dobro odreagirali? Kako ste ocenili ali so bile vaše metode in načini dela uspešni? Ali obstajajo na splošno kakšni skupni protokoli, načini ravnanja po katerih v takih situacijah reagirate ali ste prepuščeni sami sebi?

Ja mislim, da sem dobro ravnala (E49). Oceniti uspešnosti svojega dela pa nebi mogla, ker se mi zdi, da tega ne moremo kar tako vedeti (E50). Skupnih načinov delovanja konkretno nimamo (E51), ampak na supervizijah iščemo skupne oblike dela v takih situacijah (E52). Gre predvsem za pogovor (E53), za ne ovinkarjenje (E54) in to kar sem prej že naštel.

8. Kakšne občutke vam je delo na področju samomorilnosti pustilo? Ste se imeli priložnost s kom o vaših občutkih pogovoriti?

Sigurno je to zame velika stiska (E55) in ne morem kar preklopiti in si reči, da to ni nič (E56). Definitivno v meni pusti nek pečat (E57). Zame je to tudi zelo velika odgovornost (E58). Na srečo lahko te teme izpostavljam na superviziji, kjer iščemo skupne oblike dela v takih situacijah (E59). Imamo tudi timske sestanke, ker je supervizija le enkrat mesečno (E60). To je pomembno, ker smo v stiski tisti trenutek, tako da si kar neposredno pomagamo med seboj (E61). Zadeve se med seboj

velikokrat prepletajo in se ena oseba lahko znajde v obravnavi na več področjih, tako da medsebojna pomoč zelo prav pride (E62).

9. Se vam zdi, da so vas obstoječa izobraževanja dovolj opremila za ravnanje v takih situacijah?

Mislim, da socialni delavci nikakor nismo dovolj opremljeni za ravnanje na področju samomorilnosti (E63) in zato tudi vedno iščemo sodelovanje z drugimi institucijami (E64)

10. Se vam zdi, da poznate dovolj služb in oblik pomoči za ljudi, ki so se kakorkoli srečali s samomorom?

Verjetno je teh služb še več kot se mi sploh zavedamo (E65). Največ se obračamo na zdravstvene domove (E66) in psihiatrične bolnišnice (E67), sama pa rada predlagam tudi SOS telefon (E68) in ponudim kup zloženek o tem kam po pomoč v duševni stiski (E69). Mislim, da je to, da znamo napotit in informirat ljudi nekaj najpomembnejšega, saj je to v bistvu smisel socialnega dela (E70).

11. Bi si želeli, da bi vam bilo na to temo na voljo več izobraževanj? Katere teme bi želeli, da se na takih predavanjih izpostavimo? Kaj točno bi vi na tem področju potrebovali?

Izobraževanja so zelo potrebna zato, ker potrebujemo vedno kakšne nove metode ravnanja (E71). Mislim, da se je potrebno cel čas informirat (E72) in sledit času, ker se mogoče kakšne oblike pomoči niti več ne izvajajo, pa se namesto njih izvajajo kakšne nove in je treba to poznati (E73). Rada bi, da se še bolj dela na iskanju novih oblik pomoči (E74) in sodelovanju z drugimi institucijami (E75). Osebnostno pa bi rada vedela bolj podrobno o konkretnih oblikah pomoči za samomorilne ljudi, ki obstajajo v nevladnih organizacijah (E76) in zanimalo bi me tudi kakšno predavanje čisto iz zdravstvenega vidika, o psihi človeka (E77).

INTERVJU 7: CENTER ZA SOCIALNO DELO CELJE: ENOTA LAŠKO

1. Kako dolgo ste zaposleni na Centru za socialno delo?

Tukaj sem zaposlena 19 let (F1).

2. Kako dobro po vašem mnenju poznate področje samomorilnosti?

Odkar delam na področju varstva odraslih, se s samomorilnostjo veliko srečujem (F2) in me tudi to področje zelo zanima zato si poiščem veliko informacij (F3) in bi rekla, da to področje kar dobro poznam (F4).

3. Ste imeli v okviru formalnega izobraževanja kadarkoli predavanja na temo samomorilnosti? Kje, kdaj, na kateri stopnji so bila ta predavanja ali izobraževanja? Ali ste se na tem področju morda izobraževali samoiniciativno?

V okviru službe, sem imela predavanje na temo depresije in tam je bilo veliko omenjeno tudi o samomorilnosti, predaval nam je Inštitut za socialne vede in to predavanje je bilo lani (F5). Imeli smo tudi predavanje v okviru NIJZ, bila je bolj delavnica in to prav na temo samomora (F6). Drugače sama veliko prebiram literaturo (F7), razne članke (F8), Gabi Čečinovič Vogrinčič pa je na fakulteti v okviru svojega predmeta tudi nekajkrat predavala o tej tematiki (F9).

4. Kako pogosto ste se v času svoje službene kariere na Centru za socialno delo srečali z;

- a) osebo, ki je dala jasno vedeti, da razmišlja o samomoru, ga načrtuje ali je dala druge očitne znake, da razmišlja o samomoru?
- b) s svojci ljudi, ki so storili samomor ali poskušali storiti samomor?
- c) ljudmi z neuspešnim poskusom samomora?

To da nekdo reče, da razmišlja o samomoru, je zelo pogosto (F10), navadno so to ljudje v hudih stiskah (F11). Redko povejo konkretno kar direktno (F12), ampak skozi razgovor prepoznavam, da razmišljajo o samomoru (F13). Pred časom je k meni prihajal gospod, ki je večkrat poskušal narediti samomor in ga je potem tudi naredil (F14). On mi je direktno z besedami povedal, da bo naredil samomor in ga tudi je (F15). Spomnim se tudi neke mamice, ki ji sin večkrat pove, da bo naredil samomor (F16), z njo se slišiva preko telefona in jo poskušam razbremeniti (F17). Imela pa sem tudi primer, ko je gospod po telefonu povedal, da ima pripravljeno vrv, potem sem obvestila policijo in ko so prišli tja, se je izkazalo, da jo ima res (F18).

5. Kakšni so bili pri ljudeh razlogi? Na kak način so ljudje sporočali stisko?

Veliko krat prepoznavam, da se takšne stiske pri ljudeh pojavljajo zaradi izgube družine (F19), razveze (F20), zaradi težav z alkoholom (F21), izgube doma (F22), denarnih težav (F23), pogosto pa ne najdejo več smisla v življenju (F24). Pogosto gre tudi za ženske žrtve nasilja, ki si ne predstavljajo, da bi lahko kakorkoli rešile svoj problem (F25) in vidijo izhod v tem, da bi si vzele življenje (F26).

6. Kakšne metode in načine dela ste pri tem uporabili in kakšne bi uporabili, če se s tem še niste srečali?

Tam, ko mi ljudje odkrito povedo, da razmišljajo o samomoru vprašam o konkretnih podatkih, če zdaj razmišljajo o tem (F27), na kak način bi si vzeli življenje (E28), z njimi se pogovorim zelo poglobljeno (E29), da ocenim ali je varno, da gredo domov ali so v taki situaciji, da bi si lahko kaj naredili (E30). Ljudi moram slišati (E31) in konkretno hitro odreagirati (E32). Veliko krat pa izsiljujejo, pridejo na primer s tako prošnjo, ki jim je dejansko ne morem izpolniti in potem rečejo, da si bodo kaj naredili (E33). Po temeljitem pogovoru najprej pokličem zdravnika (E34) in potem tako osebo oni napotijo naprej če je to potrebno (E35). Delam tudi na področju nasilja, večkrat imam take situacije, ko je povzročiteljem nasilja izrečena prepoved približevanja, v takem primeru veliki rečejo, da se bodo ubili (E36) in takrat o tem obvestim policijo (E37).

7. Če ste se s tem že srečali; se vam zdi, da ste takrat dobro odreagirali? Kako ste ocenili ali so bile vaše metode in načini dela uspešni? Ali obstajajo na splošno kakšni skupni protokoli, načini ravnanja po katerih v takih situacijah reagirate ali ste prepuščeni sami sebi?

V bistvu smo prepuščeni sami sebi (E38), sicer imamo predavanja, ki nam dajo neka znanja in napotke (E39), ampak je v konkretni situaciji moja odgovornost, da dam človeku jasne informacije (E40) in podporo (E41), da vsak namig jemljem resno (E42). Svojo uspešnost dela lahko morda ocenim kot dobro (E43), glede na to, da nimam izkušenj, ko bi potem ljudje dejansko storili samomor (E44). Pomaga mi tudi dejstvo, da vidim, da ljudem lahko pomagam (E45), zlasti tistim, ki v življenju še vidijo kak smisel (E46). Tisti, ki se je za samomor res dokončno odločil se mu ne da pomagati, lahko sicer z razgovori poskušamo, ampak vprašanje ali smo dovolj močni, da bomo pri tem uspešni (E47).

8. Kakšne občutke vam je delo na področju samomorilnosti pustilo? Ste se imeli priložnost s kom o vaših občutkih pogovoriti?

Seveda ni prijetno (E48). Med sabo se pogovorimo s sodelavkami tu na centru, ko gre za trenutne stiske (E49), drugače pa v okviru supervizije (E50). Pomoč lahko poiščemo tudi pri vodji (E51). Jaz se najbolj osebno olajšam, ko pokličem zdravnika in on potem urgira dalje, potem vem, da sem naredila vse kar je bilo v moji moči (E52).

9. Se vam zdi, da so vas obstoječa izobraževanja dovolj opremila za ravnanje v takih situacijah?

Jaz mislim, da to področje še vedno premalo poznam (E53), nisem dovolj opremljena (E54) in glede na naravo dela, ki ga opravljam menim, da bi moglo biti kako predavanje na temo samomorov vsaj enkrat letno (E55).

10. Se vam zdi, da poznate dovolj služb in oblik pomoči za ljudi, ki so se kakorkoli srečali s samomorom?

To kar je na voljo v našem kraju in okolici kar dobro poznam (E56). Menim, da ni velike izbire (E57). Vem, da ima NIJZ tu v Laškem eno svetovalko enkrat tedensko, tako da ljudi napotim tudi tja (E58), drugače pa psihiatrija (E59), zdravstveni dom (E60).

11. Bi si želeli, da bi vam bilo na to temo na voljo več izobraževanj? Katere teme bi želeli, da se na takih predavanjih izpostavi? Kaj točno bi vi na tem področju potrebovali?

Želela bi si, da bi bilo več izobraževanj (E61). Še posebej na temo; kako in na kak način ljudi motivirati za življenje (E62), o preventivi pri samomorilnosti, ki se mi zdi zelo pomembna (E63), pa tudi kako konkretno človeku pomagati v taki situaciji (E64). Mislim, da se Slovenci o tem še vedno ne znamo in nočemo pogovarjati (E65), premalo je medijskega ozaveščanja o samomorilnosti (E66) in še vedno to vidim kot tabu temo (E67).

INTERVJU 8: CENTER ZA SOCIALNO DELO CELJE: ENOTA LAŠKO

1. Kako dolgo ste zaposleni na Centru za socialno delo?

Zdaj delam tukaj polnih 7 let (G1).

2. Kako dobro po vašem mnenju poznate področje samomorilnosti?

To področje poznam zelo povprečno (G2), nebi rekla da precej dobro (G3).

3. Ste imeli v okviru formalnega izobraževanja kadarkoli predavanja na temo samomorilnosti? Kje, kdaj, na kateri stopnji so bila ta predavanja ali izobraževanja? Ali ste se na tem področju morda izobraževali samoiniciativno?

Ta tema se pojavlja bolj v sklopu kakšnih predavanj na drugo tematiko (G4), se sicer dotikamo tega, da bi pa imeli predavanje prav na temo samomorilnosti pa se ne spomnim (G5). Veliko pa preberem sama (G6).

4. Kako pogosto ste se v času svoje službene kariere na Centru za socialno delo srečali z;

- a) osebo, ki je dala jasno vedeti, da razmišlja o samomoru, ga načrtuje ali je dala druge očitne znake, da razmišlja o samomoru?
- b) s svojci ljudi, ki so storili samomor ali poskušali storiti samomor?
- c) ljudmi z neuspešnim poskusom samomora?

S takimi situacijami se srečujem (G7), ne morem pa reči da pogosto (G8). Spomnim se nekaj situacij, ko so bili namigi na samomor zgolj grožnje (G9) in so bile izrečene osebno tukaj (G10). Velikokrat za namen samomora izvem posredno skozi pogovor (G11) ali opazovanje telesne govornice (G12). Imela sem situacijo, ko mi je ženska rekla, da sem jo jaz spravila v tako veliko stisko, da se bo šla vreči v Savinjo (G13), ta situacija me je tako pretresla, da sem dejansko odkorakala za njo in poklicala policijo (G14). Tudi s svojci ljudi, ki so naredili samomor se srečam še posebej če gre za družino in so zraven še mladoletni otroci (G15).

5. Kakšni so bili pri ljudeh razlogi? Na kak način so ljudje sporočali stisko?

Razlogi so pogosto razne družinske situacije (G16), osebne stiske (G17), težave v medosebnih odnosih kot takih (G18), finančne stiske (G19), težave v službi (G20) in najpogosteje gre potem za en trenutek, ko se vse nakopiči (G21), gre za neuspeh na številnih življenjskih področjih iz katerih ljudje ne vidijo več rešitev (G22). Stisko mi sporočajo z jokom (G23), žalostjo (G24), zaprtostjo vase (G25) in neposredno z grožnjami, da si bodo nekaj naredili (G26).

6. Kakšne metode in načine dela ste pri tem uporabili in kakšne bi uporabili, če se s tem še niste srečali?

Najprej pokličem zdravstvo (G27) in po potrebi policijo (G28). Poskušam dobiti čim več podrobnosti iz nastale situacije (G29); kakšni so nameni (G30), kaj oseba v tistem trenutku razmišlja (G31), poskušam jih razbremeniti s temeljitim pogovorom (G32). Nikoli ne ovinkarim, vedno konkretno ubesedim (G33).

7. Če ste se s tem že srečali; se vam zdi, da ste takrat dobro odreagirali? Kako ste ocenili ali so bile vaše metode in načini dela uspešni? Ali obstajajo na splošno kakšni skupni protokoli, načini ravnanja po katerih v takih situacijah reagirate ali ste prepuščeni sami sebi?

Nek protokol je, da v takih situacijah pokličemo zdravstvo (G34), ob seznanitvi pa temeljito povprašamo osebo o njegovih namerah (G35). Iskreno ne vem, če v takih situacijah dobro odreagiram (G36), te stvari je zelo težko oceniti (G37). Na srečo so se moji primeri srečno končali, morda je to znak, da sem reagirala dobro (G38). Predvsem pomembno pri tem je dobro sodelovanje med službami (G39).

8. Kakšne občutke vam je delo na področju samomorilnosti pustilo? Ste se imeli priložnost s kom o vaših občutkih pogovoriti?

V teh primerih, ko so grožnje direktne, so to zame zelo obremenjujoče situacije, ne nazadnje gre za življenje (G40). Na srečo imamo možnost pogovora znotraj kolektiva (G41) in pa na supervizijah, da se razbremenim (G42).

9. Se vam zdi, da so vas obstoječa izobraževanja dovolj opremila za ravnanje v takih situacijah?

Verjetno ne (G43). Na to temo bi bilo potrebno še kakšno izobraževanje, ki bi bilo izključno vezano na samomorilnost (G44).

10. Se vam zdi, da poznate dovolj služb in oblik pomoči za ljudi, ki so se kakorkoli srečali s samomorom?

Javne službe, ki se ukvarjajo s tem poznam (G45), to so psihiatrija, bolnica, zdravstveni dom, razne ambulate za psihološko svetovanje (G46). Vem tudi, da ima NIJZ tukaj v Laškem neko svetovalnico

(G47), veliko pa imam tudi zloženek, ki jih dam ljudem in jih napotijo na pravo mesto (G48). Kakšne skupine za samopomoč ali društva v naši okolici ne poznam (G49).

11. Bi si želeli, da bi vam bilo na to temo na voljo več izobraževanj? Katere teme bi želeli, da se na takih predavanjih izpostavijo? Kaj točno bi vi na tem področju potrebovali?

Bilo bi zelo dobrodošlo, da nam omogočijo več izobraževanj na to temo (G50). Želela bi dodatne informacije glede samega protokola ravnanja (G51) in glede pomoči strokovnemu delavcu ob soočanju s takimi situacijami (G52).

INTERVJU 9: CENTER ZA SOCIALNO DELO CELJE: ENOTA ŠENTJUR PRI CELJU

1. Kako dolgo ste zaposleni na Centru za socialno delo?

Zaposlena sem 9 let (H1).

2. Kako dobro po vašem mnenju poznate področje samomorilnosti?

Ne zelo dobro, saj se s takimi osebami zelo malo srečujem (H2).

3. Ste imeli v okviru formalnega izobraževanja kadarkoli predavanja na temo samomorilnosti? Kje, kdaj, na kateri stopnji so bila ta predavanja ali izobraževanja? Ali ste se na tem področju morda izobraževali samoiniciativno?

Teh izobraževanj je sicer v sklopu službe kar nekaj (H3). Vsako leto dobimo na razpolago teme v sklopu ponudnikov kot so: Skupnost centrov za socialno delo in Socialna zbornica (H4) potem pa zbereš področja, katerih predavanj se boš udeležil (H5). Pri tem je tudi delodajalec tisti, ki odobri kam lahko greš (H6). Temu sledijo splošna predavanja (H7). Na začetku se mi je zdelo, da sem na teh predavanjih izvedela dovolj novega (H8), z leti pa sem ugotovila, da ta izobraževanja niso tako dobra (H9). Kar se mi zdi edino dobro, so primeri iz prakse, ki jih predavatelji navajajo (H10). Če hočeš dobro delati se moraš samoiniciativno izobraževati, zlasti na področjih, ki niso tako pogosta v našem delu, kot je samomorilnost (H11).

4. Kako pogosto ste se v času svoje službene kariere na Centru za socialno delo srečali z;

- a) osebo, ki je dala jasno vedeti, da razmišlja o samomoru, ga načrtuje ali je dala druge očitne znake, da razmišlja o samomoru?
- b) s svojci ljudi, ki so storili samomor ali poskušali storiti samomor?
- c) ljudmi z neuspešnim poskusom samomora?

V celi karieri tukaj na centru sem se srečala z dvema osebama, ki sta poskušali narediti samomor (H12). Ena gospa si je prerezala žile na rokah (H13), druga pa me je poklicala, da več ne zmore, in da bo odšla kar sama na zdravljenje na psihiatrijo (H14). K meni sta bili usmerjeni preko policije (H15). Drugače pa gre večinoma za grožnje, ki izvirajo iz neke druge stiske (H16). S svojci oseb, ki so naredile samomora še nisem imela izkušenj (H17), vendar pa bi jih vsekakor napotila v Hospic, če bi se z njimi srečala (H18).

5. Kakšni so bili pri ljudeh razlogi? Na kak način so ljudje sporočali stisko?

Imam izkušnjo, da mi ljudje dajo očiten znak, s tem mislim, da samomor poskusijo storiti (H19). Pri teh primerih so bili vzroki: alkoholizem (H20), nasilje (H21), konec zveze (H22), brezposelnost (H23), bulimija (H24), skupek vseh teh dejavnikov, ki so v osebah povzročili veliko stisko (H25).

6. Kakšne metode in načine dela ste pri tem uporabili in kakšne bi uporabili, če se s tem še niste srečali?

Tej storitvi pri nas rečemo; poslušanje (H26), izražanje razumevanja (H27) ter usmerjanje, po navadi naprej v zdravstveno obravnavo (H28). Jaz vedno opravi pogovor (H29), prisluhnem (H30), izkažem razumevanje (H31) in jim povem, da so pomembni (H32), jih usmerjam (H33). Potem pa seveda obvestim zdravstvo, (H34) no in pokličem policijo, le da takega primera še nisem imela, ker sta bili osebi k meni napoteni od policije (H35).

7. Če ste se s tem že srečali; se vam zdi, da ste takrat dobro odreagirali? Kako ste ocenili ali so bile vaše metode in načini dela uspešni? Ali obstajajo na splošno kakšni skupni protokoli, načini ravnanja po katerih v takih situacijah reagirate ali ste prepuščeni sami sebi?

Če bi se uspeh merila po tem, da sem osebo pripravila do tega, da je dobila uvid v situacijo (H36), da je spregledala, da ima druge možnosti (H37), da je o svojih namenih glasno in odkrito spregovorila (H38), bi lahko rekla, da sem dosegla zelo veliko in delo opravila dobro (H39). Skupnih protokolov nimamo pa čeprav mislim, da bi jih morali imeti (H40). No zato na našem centru zelo veliko timsko delamo (H41) in rešitve pogosto skupinsko oblikujemo (H42). Vemo sicer vsi kako postopati v takih situacijah (H43) vendar se vseeno obračamo ena na drugo (H44) in osebo tudi skupaj obravnavamo, če je to potrebno za njeno dobro (H45).

8. Kakšne občutke vam je delo na področju samomorilnosti pustilo? Ste se imeli priložnost s kom o vaših občutkih pogovoriti?

Vedno imamo možnost za konzultacije (H46) in timsko delo, kjer take stvari izpostavimo (H47). Včasih si mislim, da sem lahko hvaležna, da teh neprijetnih občutkov ne nosim domov (H48). Seveda včasih doma o tem razmišljam sploh, če gre za otroka (H49). Če sem z neko stvarjo preobremenjena, grem do kolegic (H50) in skličem tim (H51). Pomagajo mi tudi supervizije (H52) in intervizije, ki so namenjene prav za našo razbremenitev (H53). Pri takih situacijah mi je močno pomagala tudi knjiga Ko izgubiš, dala mi je uvid v te situacije (H54) in mi nekako odprla oči.

9. Se vam zdi, da so vas obstoječa izobraževanja dovolj opremila za ravnanje v takih situacijah?

Iz vseh izobraževanj potegnem nekaj (H55), največ pa iz praktičnega dela (H56). Pomembno je zato, da znaš prisluhniti (H57), da osebo razumeš in usmeriš (H58). Da bi lahko še bolj uspešno delala s temi ljudmi, bi mogla imeti še več izkušenj (H59) in pa, če bi hotela visoko strokovno s tem delati bi morala specializirati področje duševnega zdravlja (H60).

10. Se vam zdi, da poznate dovolj služb in oblik pomoči za ljudi, ki so se kakorkoli srečali s samomorom?

Mislim, da ja (H61). 112, Samarijan, Tom telefon, NIJZ, Ženska svetovalnica in Centre za duševno zdravje (H62).

11. Bi si želeli, da bi vam bilo na to temo na voljo več izobraževanj? Katere teme bi želeli, da se na takih predavanjih izpostavijo? Kaj točno bi vi na tem področju potrebovali?

Meni največ pomenijo delavnice, od tam namreč največ odnesem (H63). Primanjkljaj vidim zlasti pri prepoznavanju znakov samomorilnosti (H64) pri tem, da ne vem kje točno je meja, da ne prestopim intimitete in stanje še poslabšam (H65). Definitivno bi potrebovala več izobraževanj na to temo (H66).

INTERVJU 10: CENTER ZA SOCIALNO DELO CELJE: ENOTA ŠENTJUR PRI CELJU

1. Kako dolgo ste zaposleni na Centru za socialno delo?

Zaposlena 2 leti (I1).

2. Kako dobro po vašem mnenju poznate področje samomorilnosti?

Mislím, da ne dobro saj se s tem nisem veliko srečevala (I2).

3. Ste imeli v okviru formalnega izobraževanja kadarkoli predavanja na temo samomorilnosti? Kje, kdaj, na kateri stopnji so bila ta predavanja ali izobraževanja? Ali ste se na tem področju morda izobraževali samoiniciativno?

Nikoli še nisem imela izobraževanj na to temo (I3). Zaradi tega poskušam z drugih znanj in veščin izpeljati pogovor (I4), poslužujem pa se tudi skupnega iskanja oblik pomoči (I5). Samoiniciativno sem kar nekaj prebrala (I6), spomnim se priročnika Klici na pomoč. V njem so opisovali konkretne primere samomorov in dodali poglobljena vprašanja po katerih sem začela tudi sama delati (I7).

4. Kako pogosto ste se v času svoje službene kariere na Centru za socialno delo srečali z;

- a) osebo, ki je dala jasno vedeti, da razmišlja o samomoru, ga načrtuje ali je dala druge očitne znake, da razmišlja o samomoru?
- b) s svojci ljudi, ki so storili samomor ali poskušali storiti samomor?
- c) ljudmi z neuspehim poskusom samomora?

V svoji karieri sem imela nekoga, ki me je direktno poklical po telefonu, bil je mladoletnik ampak je samo iskal pozornost (I8), ker je imel v ozadju številne druge težave (I9). Samomora ni nameraval storiti (I10). Imela sem tudi primer, ko me je človek poklical in rekel, da se bo obesil (I11), takrat sem poklicala policijo in zdravstveno pomoč (I12), oni pa so ga nato napotili na zdravljenje (I13). Imela pa sem še štiri druge primere (I14), ki so bili vsi posledica alkohola (I15), izgube bližnjega (I16) in potem nekako niso več videli smisla v življenju (I17). Po večini so do mene prišli tako, da so drugi obvestili policijo, policija pa jih je napotila k meni (I18). Z neuspehim poskusom samomora se še nisem srečala (I19).

5. Kakšni so bili pri ljudeh razlogi? Na kak način so ljudje sporočali stisko?

Razlogi pri teh ljudeh so bili pretežno iskanje pozornosti (I20), trenutna nemoč (I21), alkoholizem (I22). Svojo stisko so izražali z veliko zmedenostjo (I23), niso vedeli kaj reči (I24), kako iti po pomoč (I25). Navadno v tistem trenutku zlasti, če gre za mladoletnika, stopim v stik s starši (I26), opraviim temeljit pogovor (I27)

6. Kakšne metode in načine dela ste pri tem uporabili in kakšne bi uporabili, če se s tem še niste srečali?

Vedno opraviim odkrit in temeljit pogovor (I28). Opraviila sem tudi pogovor s psihologinjo, da sem jo povprašala o tem kako v takih situacijah ravnat (I29). Rekla mi je, da je potrebno jasno in odkrito spregovoriti o samomoru (I30), o odgovornosti do svojega telesa (I31). Zdaj to uporabljam. Človeka usmerjam (I32) in mu dam vedeti, da sem tu zanj (I33).

7. Če ste se s tem že srečali; se vam zdi, da ste takrat dobro odreagirali? Kako ste ocenili ali so bile vaše metode in načini dela uspešni? Ali obstajajo na splošno kakšni skupni protokoli, načini ravnanja po katerih v takih situacijah reagirate ali ste prepuščeni sami sebi?

Če sem bila uspešna ne vem (I34). Mislim, da sem bila, saj nihče ni naredil samomora (I35). V tistem trenutku, ko smo se z osebami pogovarjali, sem uspela doseči, da so mi povedli kako je prišlo do teh misli, kaj razmišljajo, kako se počutijo (I36)... Neke vrste protokol je, da se moramo takoj obrniti na zdravstvo (I37), potem v sodelovanju z njimi skupaj poiščemo rešitve (I38).

8. Kakšne občutke vam je delo na področju samomorilnosti pustilo? Ste se imeli priložnost s kom o vaših občutkih pogovoriti?

Seveda imamo priložnosti o tem govoriti (I39). Jaz pri tem poskušam razmejiti kaj je moja naloga in kaj je naloga uporabnika, da oba točno veva kako naprej in kaj se da narediti (I40). Ne razmejim zelo strogo v smislu, da preko meje ne grem ampak toliko, da sama vem odgovornost za svoja dejanja (I41), in da se potem zavedam, da ni moja odgovornost, če oseba vseeno naredi samomor (I42). Seveda so take stvari grozne (I43) in takrat tudi narediš vse kar lahko, (I44) ampak ne moreš pa narediti in prepričati čisto vsega (I45). Tukaj se nanašam predvsem na ljudi, ki so sporočili, da imajo samomorilne misli, drugo pa je, ko oseba ne spregovori in niti ne nakaže, tam imamo roke še bolj zvezane (I46).

9. Se vam zdi, da so vas obstoječa izobraževanja dovolj opremila za ravnanje v takih situacijah?

Mislim, da ne saj sploh še nisem imela predavanj na to temo (I47). Tukaj delam sama po lastnem občutku (I48). Sem pa tudi mnenja, da socialni delavci prav tako nismo specializirani za daljše terapije in obravnave takih oseb, (I49) zato poiščem prvo ustrezno pomoč, ki je za tako osebo smiselna (I50).

10. Se vam zdi, da poznate dovolj služb in oblik pomoči za ljudi, ki so se kakorkoli srečali s samomorom?

Ja mislim, da jih poznam kar nekaj (I51). NIJZ, psihiatriji, razni psihologi (I52), prebiram pa si tudi brošure o samomoru in depresiji, kjer tudi veliko piše o tem in lahko napotim ljudi tudi tja (I53).

11. Bi si želeli, da bi vam bilo na to temo na voljo več izobraževanj? Katere teme bi želeli, da se na takih predavanjih izpostavijo? Kaj točno bi vi na tem področju potrebovali?

Seveda, čim več predavanj na to temo, tem boljše (I54). Problem je, ker si moramo mi na začetku leta izbrat katerih predavanj se bomo udeležili in potem prioriteto dam tistemu kar bolj potrebujem v tistem trenutku (I55). Najbolj smiselno in za učenje uspešno, se mi zdi igranje vlog, to bi zelo potrebovala (I56), saj nikoli ne veš kako boš uporabil teorijo, take vaje pa ti dajo ravno taka znanja, ki jih v praksi najbolj potrebuješ (I57). Potrebovala bi tudi predavanja o primerih dobrih praks (I58), učenje na dejanskih primerih, ki so se res zgodili, da vidim kako voditi celoten pogovor s samomorilno osebo (I59).

9.2 Odprto kodiranje

INTERVJU 1

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A1	<i>Na centru sem zaposlena 25 let.</i>	Zaposlena 25 let	Dolžina zaposlitve	Delovna doba na Centru za socialno delo

A2	<i>Mislim, da imam kar nekaj izkušenj...</i>	Kar nekaj izkušenj	Izkušnje	Poznavanje področja samomorilnosti
A3	<i>... to področje poznam, dovolj, da take primere prepoznam.</i>	Zmožnost prepoznavanja samomorilnih primerov	Dobro/slabo poznavanje področja	Poznavanje področja samomorilnosti
A4	<i>...in tudi, da nekako znam usmerjati in voditi pogovor ...</i>	Znanje za usmerjanje in vodenje pogovora	Ravnanje s samomorilnostjo	Spretnosti za ravnanje na področju samomorilnosti
A5	<i>Kar veliko sem o tem prebrala sama ...</i>	Sama o tem kaj prebrala	Samoiniciativno branje	Neformalna izobraževanja
A6	<i>... pa tudi na supervizijah smo odpirali to temo, če so bili kakšni konkretni primeri ...</i>	Odpiranje teme samomorilnosti na superviziji	Izobraževanje skozi supervizijo	Formalna izobraževanja
A7	<i>Govorili smo predvsem o tem kako pristopiti do človeka v takih primerih ...</i>	Predavanje o pristopu k samomorilnemu človeku	Izobraževanje skozi predavanje	Formalna izobraževanja
A8	<i>Imeli smo tudi izobraževanja v okviru nacionalnega inštituta za javno zdravje s področja depresije, psihiatričnih bolezni ...</i>	Izobraževanje s področja depresije in psihiatričnih bolezni	Izobraževanje Nacionalnega inštituta za javno zdravje	Formalna izobraževanja
A9	<i>... pa tudi razne enodnevne seminarje.</i>	Enodnevni seminarji	Izobraževanje skozi seminar	Formalna izobraževanja
A10	<i>Rekla bi, da se okvirno s takimi primeri srečam nekje petkrat na leto.</i>	Srečanje približno petkrat letno	Pogostost dela s samomorilnim uporabnikom	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
A11	<i>Srečam se z ljudmi, ki mi povedo, da razmišljajo o samomoru...</i>	Srečanje z ljudmi, ki razmišljajo o samomoru	Razmišljanje o samomoru	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
A12	<i>... in tudi z ljudmi, ki so imeli neuspeli poskus ...</i>	Srečanje z uporabniki z neuspehim poskusom samomora	Neuspeli poskus samomora	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
A13	<i>... nekoliko manj pa s svojci.</i>	Manj srečanj s svojci	Srečanje s svojcem samomorilno ogroženega uporabnika	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
A14	<i>Pogosto se izkaže, da ljudje veliko krat na nek način z grožnjami o samomoru izsiljujejo, če ne dosežejo kakšnih pravic ...</i>	Izsiljevanje z grožnjo o samomoru	Izsiljevanje	Načini izkazovanja stiske

A15	<i>Recimo, da bo naredil konec ...</i>	Neposredno napovedovanje samomora	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
A16	<i>... da bo naredil samomor ...</i>	Neposredno napovedovanje samomora	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
A17	<i>... ali pa z direktnimi stavki kot so »zadnjič me vidite, boste že videli« ...</i>	Neposredno napovedovanje samomora	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
A18	<i>Drugače pa sem dobila občutek, da takrat ko gre za neke hude, resne probleme, ljudje čisto neposredno in direktno ne povejo ...</i>	Ko gre za resne probleme ljudje o samomoru molčijo	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
A19	<i>... ampak izkazujejo to z neko stisko, vedenjem ...</i>	Posredno izkazovanje velike stiske	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
A20	<i>... česar pa na žalost velikokrat tudi ne moremo prepoznati.</i>	Nezmožnost prepoznavanja samomorilnih misli	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
A21	<i>Takrat osebo predvsem umirim ...</i>	Pomirjanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
A22	<i>... se z njo pogovorim o tem kako se počuti ...</i>	Temeljit pogovor	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
A23	<i>...ugotavljam kaj je res tista glavna stiska, kaj bi morda izboljšalo samo počutje...</i>	Ugotavljanje stiske in izboljšanja počutja	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanj
A24	<i>Mislim, da je najbolje, da se v tistem trenutku osredotočim na človeka, ker za njega ni prihodnosti...</i>	Osredotočanje na človeka	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
A25	<i>...in ga ne morem takoj spraviti iz tistega trenutnega stanja ampak ga lahko postopno motiviram ...</i>	Postopno motiviranje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
A26	<i>... poskusim nakazati rešitve ...</i>	Nakazovanje rešitev	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
A27	<i>...povprašam ga kje bi se varno počutil in kaj bi zanj varnost pomenila...</i>	Povpraševanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
A28	<i>No po tem pa moram po uradni</i>	Obveščanje osebnega	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja

	<i>dolžnosti tudi obvestiti osebnega zdravnika...</i>	zdravstva		
A29	<i>...in osebo tja tudi napotiti...</i>	Predlog za obisk zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
A30	<i>Z osebo se pogosto tudi dogovoriva kaj so naloge do prihodnjic in določiva tudi datum naslednjega srečanja...</i>	Dogovor za naloge in prihodnje srečanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
A31	<i>Vedno dam tudi jasno vedeti, da mi ni vseeno ...</i>	Skrb za človeka	Vrednote v socialnem delu	Metode in načini ravnanja
A32	<i>... in da sem tam zato, da pomagam ...</i>	Ubeseditev namena pomoči	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
A33	<i>Zavedam se, da v trenutku, ko je oseba v stiski težko razmišlja o čem drugem...</i>	Razumevanje osebe	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
A34	<i>... in besede kot so saj bo bolje, vse bo v redu ... pogosto vzbudijo še večjo jezo.</i>	Samozavedanje situacije	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
A35	<i>Zato vedno izpostavljam pozitivne stvari in lastnosti...</i>	Delovanje iz perspektive moči	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
A36	<i>...mislim pa da več kot to ne morem narediti.</i>	Samozavedanje situacije	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
A37	<i>Ja jaz misli, da mi je na nek način uspelo ...</i>	Uspešnost	Prepoznavanje uspeha	Kriterij ocenjevanja svojega dela
A38	<i>Na srečo še nisem imela izkušnje, ko bi človek odšel od mene in naredil samomor ...</i>	Brez izkušnje dejanskega samomora	Izid situacije	Kriterij ocenjevanja svojega dela
A39	<i>...in da bi si potem očitala, da sploh nisem prepoznala te stiske...</i>	Uspešnost	Prepoznavanje uspeha	Kriterij ocenjevanja svojega dela
A40	<i>Sama bi rekla, da je to na nek način tudi sreča v delovni karieri in morda tudi pozitivna ocena ...</i>	Brez izkušnje dejanskega samomora	Izid situacije	Kriterij ocenjevanja svojega dela
A41	<i>Sodelavke smo na superviziji izpostavile problem samomorilnosti...</i>	Izpostavitev problema samomorilnosti na superviziji	Supervizija kot skupen način reševanja problemov	Skupni protokoli ravnanja
A42	<i>... in izdelale nek način kako postopati</i>	Izdelava skupnega načina	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja

	...	ravnanja		
A43	<i>...osnovala smo načrt, da resno vzameš čisto vsakega uporabnika...</i>	Resno jemanje vsakega uporabnika	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
A44	<i>... in ne ugotavljaš ali je nevarnost resnična ali gre samo za grožnjo...</i>	Presojanje resnice	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
A45	<i>... da ne hitiš...</i>	Občutek za čas pri delu z uporabnikom	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
A46	<i>... da si tukaj za uporabnika...</i>	Biti tukaj za uporabnika	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
A47	<i>Ja me sodelavke med seboj kar dobro sodelujemo ...</i>	Sodelovanje sodelavk	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
A48	<i>...pogovorimo se med sabo...</i>	Medsebojni pogovori	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
A49	<i>...malo potarnamo in prosimo druga drugo za nasvete...</i>	Sodelovanje sodelavk	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
A50	<i>Občutek imam, da se med seboj lahko malo razbremenimo ...</i>	Sodelovanje sodelavk	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
A51	<i>... drugače pa teme, ki nas težijo izpostavimo na superviziji, kjer jih potem razdelamo malo bolj podrobno ...</i>	Izpostavljanje obremenjujočih tem na superviziji	Razbremenitev s pomočjo supervizije	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
A52	<i>Rekla bi, da so me precej opremila ...</i>	Izobraževanja so jo precej opremila	Zadostna/ nezadostna opremljenost za ravnanje	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
A53	<i>...veliko pa sem izkušenj nabrala tudi sama skozi svojo delovno kariero...</i>	Samostojno nabiranje izkušenj skozi kariero	Pridobivanje znanj skozi izkušnje in druge načine	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
A54	<i>Ne morem reči, da sem na tem področju ravno specialist...</i>	Ne dovolj opremljen	Samorefleksija	Kritično ovrednotenje svojih znanj
A55	<i>...vendar so mi izobraževanja dala ravno toliko, da ne tavam v temi, ko pride do take situacije...</i>	V situaciji se znajdem	Samorefleksija	Kritično ovrednotenje svojih znanj
A56	<i>...vseeno pa menim, da imam premalo znanja s področja psihe človeka...</i>	Nezadostno znanje o človeški psihi	Primanjkljaji v znanju	Kritično ovrednotenje svojih znanj
A57	<i>...in zato take osebe raje napotim k zato namenjenim specialistom...</i>	Usmeritev oseb k specialistom	Primanjkljaji v znanju	Kritično ovrednotenje svojih znanj

A58	<i>Mislim, da se te službe zelo spreminjajo tako da je treba vedno malo pobrskat po internetu...</i>	Spreminjanje služb in iskanje možnosti	Hitro spreminjanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
A59	<i>...vprašat koga, se pozanimat o tem kakšne oblike pomoči obstajajo...</i>	Raziskovanje služb in oblik pomoči	Zanimanje za službe in oblike pomoči	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
A60	<i>...ne morem reči, da bi jih lahko kar stresla iz rokava ampak nekako se vedno znajdem...</i>	Iznajdljivost pri iskanju	Zanimanje za razne službe in oblike pomoči	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
A61	<i>Jaz v bistvu lahko ponudim neke storitve v okviru javnih služb ...</i>	Možnost uporabniku ponuditi javne službe	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
A62	<i>...pogrešam pa vseeno kakšne ne plačljive storitve...</i>	Zaznavanje primanjkljaja ne plačljivih storitev	Kritika obstoječih služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
A63	<i>V naših koncih je tudi definitivno premalo skupin za samopomoč...</i>	Pomanjkanje skupin za samopomoč, društev, delavnic v okolici	Kritika obstoječih služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
A64	<i>... Morda bi si kdaj pa kdaj želela kak seminar na temo metod in pristopov pri delu s samomorilnostjo...</i>	Želja po seminarju na temo metod in pristopov pri delu s samomori	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
A65	<i>...da obudim znanje, ki ga imam in se naučim še kaj novega...</i>	Želja po obujanju znanja in novem znanju	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
A66	<i>...Bi si pa želela tudi kakšno predavanje, kjer bi nam socialnim delavkam ponudili več znanja iz področja psihologije in psihiatrije, da bi spoznale celoten način funkcioniranja človeškega telesa in uma...</i>	Želja po predavanju iz znanja psihologije in telesnega funkcioniranja	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
A67	<i>...saj se mi zdi, da se vse te stroke med seboj povezujejo...</i>	Potreba po sodelovanju z drugimi institucijami	Potreba po sodelovanju raznih strok	Potrebe in želje socialnih delavk/delavcev za ravnanje s samomorilnostjo
A68	<i>...različna znanja pa pri delu z ljudmi tudi vedno prav pridejo.</i>	Želja po obujanju znanja in novem znanju	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj

INTERVJU 2:

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
B1	<i>Tukaj sem zaposlena 20 let.</i>	Zaposlena 20 let.	Dolžina zaposlitve	Delovna doba na Centru za socialno delo.
B2	<i>To bi zelo težko ocenila...</i>	Težko oceniti	Nezmožnost ocene poznavanja	Poznavanje področja samomorilnosti
B3	<i>Načeloma o samomorilnosti nekaj vem...</i>	Nekaj vednosti	Dobro/slabo poznavanje področja	Poznavanje področja samomorilnosti
B4	<i>...vendar pa se s tem ne srečujem pogosto.</i>	Se ne srečuje pogosto	Pogostost dela s samomorilnim uporabnikom	Srečevanja s samomorilno ogroženimi uporabniki
B5	<i>Če se tak primer pojavi vem, da morem vsako situacijo jemati resno...</i>	Jemanje situacije resno	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B6	<i>...in potem o tem sporočiti zdravstvu in policiji, ki pa se s tem dalje ukvarjajo.</i>	Obveščanje osebnega zdravnika, policije	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B7	<i>Smo imeli v okviru usposabljanj in izobraževanj, ki jih imamo vsake toliko...</i>	Kar nekaj izobraževanj in usposabljanj v sklopu službe	Izobraževanje skozi predavanje	Formalna izobraževanja
B8	<i>...spomnim se izobraževanja v sklopu nacionalnega instituta za javno zdravje ...</i>	Izobraževanje	Izobraževanje Nacionalnega instituta za javno zdravje	Formalna izobraževanja
B9	<i>...se pa ne spomnim več podrobnosti saj je od tega že kar nekaj časa...</i>	Izobraževanja predaleč nazaj	Pogostost izobraževanj	Formalna izobraževanja
B10	<i>Drugače pa sem tu pa tam tudi sama o tem kaj prebrala...</i>	Sama o tem kaj prebrala	Samoiniciativno branje	Neformalna izobraževanja
B11	<i>...trenutno se ukvarjam bolj z drugimi področji.</i>	Trenutno se ukvarja bolj z drugimi področji	Veliko/malo zanimanje	Zanimanje za tematiko samomorilnosti
B12	<i>Zdaj imam v spominu samo enega...</i>	Samo z enim uporabnikom	Pogostost dela s samomorilnim uporabnikom	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
B13	<i>...vendar se je na koncu izkazalo, da so bile to bolj grožnje...</i>	Bile bolj grožnje	Grožnje	Načini izkazovanja stiske
B14	<i>...in na srečo ni prišlo niti do poskusa samomora...</i>	Ni prišlo do poskusa	Samomorilne misli	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki

B15	<i>Nikoli nisem doživela, da bi kdo izmed mojih uporabnikov potem tudi storil samomor...</i>	Nikoli ni nihče storil samomora	Samomorilne misli	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
B16	<i>...prav tako nisem nikoli delala s svojci ljudi, ki so naredili samomor ali pa ga poskušali narediti...</i>	Brez izkušenj z delom s svojci	Srečanje s svojcem samomorilnega uporabnika	Srečevanja s samomorilno ogroženimi uporabniki
B17	<i>Bile so predvsem grožnje...</i>	Bile bolj grožnje	Grožnje	Načini izkazovanja stiske
B18	<i>Ta moški je stisko izrazil kar neposredno...</i>	Neposredno napovedovanje samomora	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
B19	<i>...in mi rekel, da potem se bo pa pač ubil...</i>	Neposredno napovedovanje samomora	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
B20	<i>Najprej sem človeka poskusila pomiriti...</i>	Pomirjanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B21	<i>...in se z njim pogovoriti...</i>	Temeljit pogovor	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B22	<i>Po tem sem o tem obvestila njegovega osebnega zdravnika...</i>	Obveščanje osebnega zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B23	<i>...in policijo, da so te službe lahko dalje ukrepale.</i>	Obveščanje policije	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B24	<i>Sama vem, da je kakršne koli spremembe pri takem uporabniku z besedami zelo težko doseči...</i>	Samozavedanje situacije	Vrednote v socialnem delu	Metode in načini ravnanja
B25	<i>...zato načeloma poskušam ostati čim bolj mirna...</i>	Ohranjanje mirnosti	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B26	<i>...in se trudim, da bi se pomiril tudi uporabnik...</i>	Pomirjanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B27	<i>...dajem vedeti, da se trudim razumeti...</i>	Razumevanje osebe	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B28	<i>...da poslušam...</i>	Poslušanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B29	<i>...in predvsem močno spodbujam človeka k temu, da zmore...</i>	Spodbujanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B30	<i>Meni se zdi, da sem pri tem prepuščena kar sama sebi....</i>	Prepuščenost samemu sebi	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
B31	<i>...in da vseeno dobro</i>	V situaciji se znajdem	Samorefleksija	Kritično ovrednotenje svojih

	<i>odreagiram...</i>			znanj
B32	<i>...saj do zdaj še nisem imela kakšnega slabega izida...</i>	Brez izkušnje dejanskega samomora	Izid situacije	Kriterij ocenjevanja svojega dela
B33	<i>Smo pa na superviziji že izpostavile to tematiko in se potem pogovorile tudi o tem kako postopati...</i>	Izpostavitev problema samomorilnosti na superviziji	Supervizija kot skupen način reševanja problemov	Skupni protokoli ravnanja
B34	<i>...vendar se mi zdi, da si navsezadnje še vedno v tistem trenutku odvisen sam od sebe...</i>	Odvisnost od samega sebe v tistem trenutku	Negativni občutki	Občutki pri delu
B35	<i>...in postopaš kakor se ti takrat zdi, da je prav...</i>	Delovanje po lastnem občutku	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B36	<i>...morda deluješ celo malo po občutku...</i>	Delovanje po lastnem občutku	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B37	<i>Najbolj pomembno pri tem se mi zdi, da razne službe med seboj sodelujemo, zdravstvo, mi in policija...</i>	Pomembnost sodelovanja zdravstva, sociale in policije	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B38	<i>...da poda vsak svoj delež...</i>	Dogovor za naloge in nadaljnje srečanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B39	<i>...in naredi tisto kar je v tistem trenutku za uporabnika najbolj nujno...</i>	Delo v uporabnikovo korist	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B40	<i>Seveda mi ni bilo vseeno...</i>	Ni ji bilo vseeno	Negativni občutki	Občutki pri delu
B41	<i>...in take stvari me vedno vznemirijo...</i>	Vznemirjenost	Negativni občutki	Občutki pri delu
B42	<i>Nikoli namreč ne moreš zagotovo reči, da pri nekom do samomora ne bo prišlo...</i>	Nezmožnost ocene ogroženosti	Zavedanje težavnosti področja	Občutki pri delu
B43	<i>...ker moraš vsakega uporabnika jemati resno, tudi če gre samo za grožnjo...</i>	Jemanje situacije resno	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
B44	<i>Vesela sem, da se lahko pogovorimo s sodelavkami med sabo...</i>	Sodelovanje sodelavk	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
B45	<i>...in pa supervizije imamo enkrat na mesec, kjer se pogovarjamo o vsem kar nas teži...</i>	Izpostavljanje obremenjujočih tem na superviziji	Razbremenitev s pomočjo supervizije	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca

B46	<i>Mislim, da takih izobraževanj ni nikoli dovolj...</i>	Nezadostnost obstoječih izobraževanj	Potreba po izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
B47	<i>Sicer lahko rečem, da so me ta predavanja opremila toliko, da znam reagirati...</i>	Opremljena dovolj za zmožnost reagiranja	Zadostna/ nezadostna opremljenost za ravnanje	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
B48	<i>...in pa spodbudila so me k temu, da malo o tem preberem tudi sama...</i>	Samostojno prebiranje	Pridobivanje znanj skozi izkušnje in druge načine	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
B49	<i>...vseeno pa bi lahko znanje še dosti razširila in dopolnila...</i>	Potreba širitve in dopolnitve znanja	Zadostna/ nezadostna opremljenost za ravnanje	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
B50	<i>Takrat ko je zadeva najbolj akutna, se tako ali tako jasno ve koga je potrebno poklicati...</i>	Policija in zdravstvo	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
B51	<i>...drugače pa službe seveda poznam...</i>	Poznavanje služb	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
B52	<i>...vendar sem mnenja, da je teh služb v našem okolju še vseeno premalo, sploh raznih skupin za samopomoč ali pa društev in delavnic...</i>	Pomanjkanje skupin za samopomoč, društev, delavnic v okolici	Kritika obstoječih služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
B53	<i>Tisto kar obstaja je pogosto samoplačniško kar je največji problem, ker ljudi odvrča od tega, da bi to pomoč dejansko uporabili...</i>	Problem samoplačništva obstoječih služb	Kritika obstoječih služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
B54	<i>Problem je tudi ta, da obstaja neka pomoč sicer brezplačna v okviru kliničnega zdravstva...</i>	Brezplačna pomoč le v kliničnem zdravstvu	Kritika obstoječih služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
B55	<i>...vendar pa morajo uporabniki nanjo čakati tudi po nekaj mesecev, kar je lahko pri samomorilnih ljudeh zelo kritično in večkrat prepozno...</i>	Problem čakalnih dob v zdravstvu	Kritika obstoječih služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
B56	<i>Želela bi si</i>	Želja po predavanju	Znanja, ki jih še	Potrebe socialnih

	<i>predvsem predavanja na katerem bi nam točno in jasno povedali in opredelili vse korake pri delu s samomorilnimi uporabniki...</i>	o konkretnih korakih pri delu	potrebujejo	delavk in delavcev glede izobraževanj
B57	<i>...in tudi kjer bi nam točno povedali kam lahko take uporabnike napotimo po pomoč...</i>	Potreba predavanj o vrstah pomoči za samomorilno ogrožene	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
B58	<i>...in kaj bi taka pomoč zanje konkretno pomenila...</i>	Potreba po znanju o smiselnosti pomoči	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj

INTERVJU 3:

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
C1	<i>Na centru sem zaposlena 22 let.</i>	Zaposlena 22 let.	Dolžina zaposlitve	Delovna doba na Centru za socialno delo
C2	<i>Ne prav dobro...</i>	Ne dobro poznavanje področja	Dobro/slabo poznavanje	Poznavanje področja samomorilnosti
C3	<i>S tem se v svoji službeni karieri nisem nikoli kaj dosti srečevala.</i>	Se ne srečuje pogosto	Pogostost dela s samomorilnim uporabnikom	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
C4	<i>Na fakulteti sem pisala seminarsko nalogo na temo samomorov, takrat sem to tematiko kar dobro raziskala...</i>	Pisanje seminarske na temo samomorilnosti	Znanja iz časa študija na Fakulteti za socialno delo	Formalna izobraževanja
C5	<i>...smo pa imeli v okviru nacionalnega inštituta za javno zdravje tudi predavanje na to temo...</i>	Izobraževanje/predavanje na to temo	Izobraževanje Nacionalnega inštituta za javno zdravje	Formalna izobraževanja
C6	<i>...vendar je bilo to predavanje že več kot 10 let nazaj...</i>	Izobraževanja predaleč nazaj	Pogostost izobraževanj	Formalna izobraževanja
C7	<i>...ostalega pa se ne spomnim.</i>	Ostalih se ne spomni	Pogostost izobraževanj	Formalna izobraževanja
C8	<i>Če pobrskam po spominu, se mi je samo enkrat zgodilo, da sem se srečala z osebo, ki mi je dala jasno vedeti, da razmišlja o samomoru...</i>	Srečanje z ljudmi, ki razmišljajo o samomoru	Razmišljanje o samomoru	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki

C9	<i>...to je bil moški, ki se je ravno kar ločeval...</i>	Ločitev	Medsebojni odnosi	Razlogi za samomorilne misli
C10	<i>...nekoliko večkrat sem se srečala z osebami, katerih bližnji so storili samomor ...</i>	Več se srečuje s svojci tistih, ki so storili samomor	Srečanje s svojcem samomorilno ogroženega uporabnika	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
C11	<i>...vendar številke ne vem na pamet.</i>	Številke ne ve	Pogostost dela s samomorilnim uporabnikom	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
C12	<i>Neuspeli poskus pa je bil tudi samo ta eden, ki mi je dal najprej vedeti, da se bo ubil...</i>	Srečanje z uporabniki z neuspehim poskusom samomora	Neuspeli poskus samomora	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
C13	<i>...in je potem to tudi enkrat poskusil na srečo neuspelo.</i>	Srečanje z uporabniki z neuspehim poskusom samomora	Neuspeli poskus samomora	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
C14	<i>V mojem primeru je šlo za ločitev...</i>	Ločitev	Medsebojni odnosi	Razlogi za samomorilne misli
C15	<i>...in kup osebnih stisk ...</i>	Veliko osebnih razlogov za samomorilnost	Osebne stiske	Razlogi za samomorilne misli
C16	<i>...,ki so se samo poglobljale dokler ni več videl rešitve...</i>	Ne videnje rešitve	Osebne stiske	Razlogi za samomorilne misli
C17	<i>Takrat mi je dal tudi jasno vedeti, neposredno z besedami, da se bo ubil.</i>	Neposredno napovedovanje samomora	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
C18	<i>Najprej seveda s pogovorom...</i>	Temeljit pogovor	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
C19	<i>...in potem z usmeritvijo k zdravniku...</i>	Predlog za obisk zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
C20	<i>Pogovor se mi je zdel še posebej pomemben...</i>	Temeljit pogovor	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
C21	<i>...saj je bila oseba v močnem afektu in jo je bilo treba pomiriti...</i>	Pomirjanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
C22	<i>Sama sem ravnala zelo umirjeno...</i>	Ohranjanje mirnosti	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
C23	<i>...in osebe nisem prepričevala v to, da naj tega ne stori...</i>	Ravnanje brez vsiljevanja idej o poskusu samomora	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
C24	<i>...želela sem samo skupaj z njim raziskati celotno stisko...</i>	Ugotavljanje stiske in izboljšanja počutja	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
C25	<i>...in mu dati vedeti, da je dovolj močan,</i>	Opolnomočenje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja

	<i>da to situacijo lahko premosti...</i>			
C26	<i>Sicer sem mnenja, da je to problem zdravstva...</i>	To je problem zdravstva	Uvrščanje področja samomorilnosti v stroko	Kritično ovrednotenje področja dela
C27	<i>...in da je moja največja naloga samo to, da o tem obvestim zdravnika...</i>	Obveščanje osebnega zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
C28	<i>... in uporabnika tja napotim...</i>	Predlog za obisk zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
C29	<i>...če želi to pomoč ali ne pa je potem na njem.</i>	Samozavedanje situacije	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
C30	<i>Jaz mislim, da sem se za tega gospoda dovolj potrudila...</i>	Dovolj vloženega truda	Prepoznavanje uspeha	Kriterij ocenjevanja svojega dela
C31	<i>...kljub temu, da je on vseeno imel potem poskus samomora...</i>	Poskus samomora	Izid situacije	Kriterij ocenjevanja svojega dela
C32	<i>Poskušala sem ga pregovoriti v zdravniško pomoč...</i>	Predlog za obisk zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
C33	<i>...se z njim pogovoriti in ga pomiriti...</i>	Pomiritev	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
C34	<i>...več kot to pa mislim, da nisem mogla narediti...</i>	Naredi kar je zmožna	Prepoznavanje svojih zmožnosti	Kriteriji ocenjevanja svojega dela
C35	<i>V bistvu sem še celo tekala za njim...</i>	Tek za uporabnikom	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
C36	<i>...vendar se z njim usesti v avto in ga peljati k zdravniku seveda nisem mogla.</i>	Nezmožnost peljati se za uporabnikom	Prepoznavanje svojih zmožnosti	Kriteriji ocenjevanja svojega dela
C37	<i>Drugače pa vem, da imajo kolegice iz področja duševnega zdravja način...</i>	Skupni način na področju duševnega zdravja	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
C38	<i>...ki ga sama še nisem preizkusila in sicer...</i>	Ni skupnih načinov ravnanja	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
C39	<i>...da z uporabnikom sklenejo pakt, da v določenem času, dokler se srečujejo, ne bodo poskušali narediti samomora.</i>	Sklenitev antisuicidalnega pakta	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
C40	<i>Počutila sem se zelo slabo...</i>	Slabo počutje	Negativni občutki	Občutki pri delu
C41	<i>...in mislim, da se v takih situacijah nihče ne more počutiti dobro.</i>	Slabo počutje	Negativni občutki	Občutki pri delu
C42	<i>Ob takih primerih se med seboj</i>	Medsebojni pogovori	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev

	<i>pogovarjamo s sodelavkami in sodelavci...</i>			socialne delavke/socialnega delavca
C43	<i>...ter imamo organizirano tudi supervizijo na kateri take teme odpiramo...</i>	Izpostavljanje obremenjujočih tem na superviziji	Razbremenitev s pomočjo supervizije	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
C44	<i>...si med seboj svetujemo...</i>	Sodelovanje sodelavk	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
C45	<i>...in se pogovarjamo.</i>	Medsebojni pogovori	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
C46	<i>Ne. Definitivno ne...</i>	Definitivno ne dovolj opremljena	Zadostna/ nezadostna opremljenost za ravnanje	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
C47	<i>Tudi zdaj trenutno ni na voljo nobeno tako predavanje, vsaj ne da bi zanj vedela.</i>	Trenutno ni na voljo nobeno predavanje	Pogostost izobraževanj	Formalna izobraževanja
C48	<i>Zadnje predavanje o tem pa sem imela pred desetimi leti...</i>	Izobraževanja predaleč nazaj	Pogostost izobraževanj	Formalna izobraževanja
C49	<i>...in mislim, da je že tako ali tako premalo izobraževanj...</i>	Premalo je izobraževanj na to temo	Potreba po izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
C50	<i>...predvsem pa izobraževanj na to temo.</i>	Premalo izobraževanj na to temo	Potreba po izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
C51	<i>Poznam jih tiste, ki obstajajo...</i>	Poznavanje služb	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
C52	<i>...to so razne skupine za samopomoč...</i>	Skupine za samopomoč	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
C53	<i>...in delavnice...</i>	Delavnice	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
C54	<i>...pa vendar mislim, da jih je absolutno premalo.</i>	Absolutno premalo služb	Kritika obstoječih služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene

C55	<i>Mislim, da je v prvi vrsti človeka potrebno napotit k zdravniku v psihiatrično oskrbo...</i>	Policija in zdravstvo	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
C56	<i>...ali pa h kliničnemu psihologu...</i>	Klinični psiholog	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
C57	<i>...šele za tem pridejo v poštev druge alternativne oblike...</i>	Šele za tem alternativne oblike	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
C58	<i>...in pa psihološko svetovanje...</i>	Psihološko svetovanje	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
C59	<i>...in psihoterapije.</i>	Psihoterapija	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
C60	<i>Mislim, da je pri tem predvsem odvisno od posameznika, ker samomor je v bistvu vrh nečesa kar se je znotraj nabiralo že dalj časa in pri tem je potrebno raziskati tudi, kakšne so težave...</i>	Ugotavljanje stiske in izboljšanja počutja	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
C61	<i>...in kdo jih lahko dejansko pomaga reševati...</i>	Raziskovanje služb in oblik pomoči	Zanimanje za službe in oblike pomoči	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
C62	<i>...in seveda, če se je oseba pripravljena sploh kamorkoli vključiti.</i>	Pripravljenost vključitve v pomoč	Oseba se je pripravljena/ nepripravljena vključiti	Pripravljenost sodelovanja uporabnika v delovnem odnosu
C63	<i>Potrebovala bi vse...</i>	Vsaka izobraževanja dobrodošla	Potreba po izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
C64	<i>... to kako naj mi kot socialni delavci odreagiramo...</i>	Želja po seminarju na temo metod in pristopov pri delu s samomorilnostjo	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
C65	<i>...na kakšen način se pogovarjati s tako osebo, ki ima samomorilne misli...</i>	Znanje o načinu pogovarjanja z osebo s samomorilnimi mislimi	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
C66	<i>...in kaj v tistem trenutku početi.</i>	Želja po seminarju na temo metod in	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev

		pristopov pri delu s samomorilnostjo		glede izobraževanj
C67	<i>Želela bi si tudi več izobraževanj o samopoškodbenem vedenju mladih, ker nikoli ne vemo kam bo potem to pripeljalo ali do poskusa samomora ali ne...</i>	Potreba po izobraževanju o samopoškodbenem vedenju mladih	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
C68	<i>...imamo pa dosti takih primerov v katerih bi bilo potrebno znati odreagirat.</i>	Potreba po izobraževanju o samopoškodbenem vedenju mladih	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj

INTERVJU 4

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
Č1	<i>Tukaj sem zaposlen 16 let.</i>	Zaposlen 16 let	Dolžina zaposlitve	Delovna doba na Centru za socialno delo
Č2	<i>S takimi primeri se tukaj veliko srečujem...</i>	S takimi primeri se veliko srečujem	Pogostost dela s samomorilnim uporabnikom	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
Č3	<i>...vendar se ne bi imel za strokovnjaka na področju samomorilnosti.</i>	Ni strokovnjak na področju samomorilnosti	Dobro/slabo poznavanje	Poznavanje področja samomorilnosti
Č4	<i>Od kar delam tukaj smo imeli nekaj izobraževanj na temo samomorilnosti v okviru službe...</i>	Kar nekaj izobraževanj in usposabljanj v sklopu službe	Izobraževanje skozi predavanje	Formalna izobraževanja
Č5	<i>... sodeloval sem tudi v regijski skupini Raziskovanje samomora, ki je delovala v okviru Nacionalnega instituta za javno zdravje ...</i>	Sodelovanje v regijski skupini Raziskovanje samomora v okviru NIJZ	Izobraževanje Nacionalnega instituta za javno zdravje	Formalna izobraževanja
Č6	<i>Na fakulteti mislim, da nismo nikoli obravnavali česar koli na temo samomorilnosti...</i>	Tema samomorilnost na fakulteti ne obravnavana	Znanja iz časa študija na Fakulteti za socialno delo	Formalna izobraževanja
Č7	<i>... sem pa sam prebral kdaj kakšen članek...</i>	Prebiranje člankov	Samoiniciativno branje	Neformalna izobraževanja
Č8	<i>...nikoli pa o tej tematiki še nisem prebral knjige.</i>	Prebiranje knjig	Samoiniciativno branje	Neformalna izobraževanja
Č9	<i>Od kar delam na tem področju se veliko srečujem predvsem z mladimi, ki so se v kakršni koli obliki</i>	Na tem delovnem mestu veliko mladostnikov, ki so se kakorkoli srečali s samomorom	Pogostost dela s samomorilnim uporabnikom	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki

	<i>srečali s samomorom.</i>			
Č10	<i>Mislim, da se prav vsako leto najde kdo, ki je o tem razmišljal...</i>	Vsako leto nekdo, ki je razmišljal o samomoru	Pogostost dela s samomorilnim uporabnikom	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
Č11	<i>...ali imel celo poskus samomora...</i>	Srečanje z uporabniki z neuspehim poskusom samomora	Neuspeli poskus samomora	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
Č12	<i>...skoraj vsako leto pa se srečam tudi s kom, ki je bil zaradi poskusa samomora prej hospitaliziran.</i>	Skoraj vsako leto srečanje s kom, ki je bil prej zaradi poskusa hospitaliziran	Neuspeli poskus samomora	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
Č13	<i>Zgodilo se je tudi že, da smo od tukaj koga morali napotiti v zdravstveni dom zaradi samomorilnih misli...</i>	Predlog za obisk zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
Č14	<i>...zelo velik odstotek v zadnjih letih pa je tudi samopoškodovanja pri mladih, ki pa prav tako lahko vodi v samomorilnost.</i>	Veliko odstotek samopoškodovanja pri mladih	Fizični znaki	Načini izkazovanja stiske
Č15	<i>Lahko bi rekel, da imamo sigurno vsaj po dva taka primera na leto.</i>	Sigurno vsaj dva primera na leto	Pogostost dela s samomorilnim uporabnikom	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
Č16	<i>Ravno zdaj recimo delam z deklico, ki je pred kratkim zaradi samomora zgubila mamo...</i>	Deklica pred kratkim zaradi samomora izgubila mamo	Srečanje s svojem samomorilno ogroženega uporabnika	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
Č17	<i>...in v takih situacijah se vedno znova pokaže, da otroci niso imeli priložnosti, časa ali pa niso zmogli predelati te travme.</i>	Otroci nimajo časa in priložnosti predelati travmo	Travma	Načini izkazovanja stiske
Č18	<i>Vzrokov za samomorilnost je veliko...</i>	Veliko osebnih razlogov za samomorilnost	Osebnostne stiske	Razlogi za samomorilne misli
Č19	<i>...po navadi so to ali neurejene družinske razmere...</i>	Neurejene družinske razmere	Medosebni odnosi	Razlogi za samomorilne misli
Č20	<i>...občutek manjvrednosti...</i>	Občutek manj vrednosti	Osebnostne stiske	Razlogi za samomorilne misli
Č21	<i>...izredno slaba samopodoba...</i>	Izredno slaba samopodoba	Osebnostne stiske	Razlogi za samomorilne misli
Č22	<i>...konec kakšne zveze, sicer redko ampak po navadi je v ozadju še kaj drugega...</i>	Konec zveze	Medosebni odnosi	Razlogi za samomorilne misli
Č23	<i>...občutek nesprejetja...</i>	Občutek nesprejetja	Medosebni odnosi	Razlogi za samomorilne misli
Č24	<i>...in zanemarjanje doma ...</i>	Zanemarjanje doma	Medosebni odnosi	Razlogi za samomorilne misli
Č25	<i>... sporočajo pa to</i>	Posredno izkazovanje	Posredno/	Načini izkazovanja

	<i>navadno z veliko stisko.</i>	velike stiske	neposredno napovedovanje samomora	stiske
Č26	<i>Jaz s vsakim opravičim temeljit pogovor...</i>	Temeljit pogovor	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
Č27	<i>...in tako po navadi za take stiske izvem kar neposredno preko komuniciranja...</i>	Ugotavljanje stiske in izboljšanje počutja	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
Č28	<i>...skušam pa doseči to stopnjo zaupanja, da mi oseba kar sama pove, ko o tem razmišlja in kako se počuti.</i>	Doseganje visoke stopnje zaupanja	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
Č29	<i>Veliko krat so znaki čisto fizičnim, npr. tresavica.</i>	Tresavica	Fizični znaki	Načini izkazovanja stiske
Č30	<i>V takim primerih vedno sklenem antisuicidalni pakt, ki pomeni, da oseba v času sodelovanja, samomora ne poskuša narediti.</i>	Sklenitev antisuicidalnega pakta	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
Č31	<i>Vedno sem na tako osebo dosti bolj pozoren...</i>	Osredotočanje na človeka	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
Č32	<i>...in opravičim zelo temeljit pogovor...</i>	Temeljit pogovor	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
Č33	<i>...povem kakšni so postopki ravnanja v raznih primerih...</i>	Seznanjanje uporabnika s postopki ravnanja	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
Č34	<i>...in razložim kdaj se v celotno zadevo vpletejo tudi zdravstveni dom ali psihiatrija.</i>	Seznanjanje uporabnika z okoliščinami vpletanja drugih služb	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
Č35	<i>Po navadi, če prepoznam, da je nekdo v veliki nevarnosti in bi potreboval nekoga ves čas ob sebi, posežem po zdravstveni pomoči...</i>	Predlog za obisk zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
Č36	<i>Veliko pa sodelujemo tudi z ambulantno za mentalno zdravje zdravstvenega doma Celje...</i>	Pomembnost sodelovanja zdravstva, sociale in policije	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
Č37	<i>...in tudi s pedopsihiatričnim oddelkom Mariborskega UKC-ja.</i>	Pomembnost sodelovanja zdravstva, sociale in policije	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
Č38	<i>Jaz mislim, da vedno odreagiram dobro...</i>	V situaciji se znajdem	Samorefleksija	Kritično ovrednotenje svojih znanj
Č39	<i>...vseeno pa, da je v tem delu na sploh zelo</i>	Pri tem delu težko prikazati uspešnost	Prepoznavanje uspeha	Kriterij ocenjevanja svojega dela

	<i>težko prikazat uspešnost...</i>			
Č40	<i>...saj za to ne obstajajo nobene merske enote.</i>	Pri tem delu težko prikazati uspešnost	Prepoznavanje uspeha	Kriterij ocenjevanja svojega dela
Č41	<i>Mogoče je uspeh že to, da nekdo, ki razmišlja, da bi si nekaj naredil si potem ne...</i>	Brez izkušnje dejanskega samomora	Izid situacije	Kriterij ocenjevanja svojega dela
Č42	<i>...ali pa to, da pride nekdo, ki je bil napoten v bolnico, nazaj čez nekaj mesecev in reče: »Hvala, ker ste mi pomagali, takrat resnično nisem zmogel, zdaj pa se postavljam nazaj na noge«.</i>	Uporabnikov prihod nazaj z zahvalo za pomoč	Povratna informacija	Kriterij ocenjevanja svojega dela
Č43	<i>Ali pa razne povratne informacije staršev, ki so prav tako lahko velik pokazatelj našega uspeha ali neuspeha...</i>	Povratne informacije staršev so velik pokazatelj uspeha	Povratna informacija	Kriterij ocenjevanja svojega dela
Č44	<i>Na srečo nismo še nikoli imeli primera, da bi si kdo po tem dejansko vzel življenje...</i>	Brez izkušnje dejanskega samomora	Izidi situacij	Kriterij ocenjevanja svojega dela
Č45	<i>Nekih skupnih načinov ravnanja v takih situacijah nimamo...</i>	Ni skupnih načinov ravnanja	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
Č46	<i>...razen ta antisuicidalni pakt...</i>	Antisuicidalni pakt	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
Č47	<i>...poskušamo pa zadevo najprej pomiriti...</i>	Pomiritev	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
Č48	<i>...in poskrbeti za varnost...</i>	Poskrbeti za varnost	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
Č49	<i>...seveda pa pri mladostnikih igra pomembno vlogo tudi sodelovanje s starši, ker so dragocen vir informacij, saj najboljše poznajo svojega otroka.</i>	Vključevanje družine	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
Č50	<i>Navada dela tukaj je taka, da kar hitro ugotoviš, če preveč vpliva na tvoje osebno življenje...</i>	Hitra ugotoviš, če je delo zate ali ne	Zavedanje težavnosti področja	Občutki pri delu
Č51	<i>...in skrbi preveč nosiš s sabo domov...</i>	Težko je ne nositi skrbi sabo domov	Negativni občutki	Občutki pri delu
Č52	<i>...ker delo vsekakor ni enostavno.</i>	Delo ni enostavno	Zavedanje težavnosti področja	Občutki pri delu
Č53	<i>Treba je znati vzpostaviti neko</i>	Treba vzpostaviti distanco med delom in	Ločevanje med službo in privatnim	Načini razbremenitev socialne

	<i>distanco med delom in osebnim življenjem...</i>	osebnim življenjem	življenjem	delavke/socialnega delavca
Č54	<i>...česar dejansko vsi ne zmorejo.</i>	Tega dela ne zmorejo vsi	Zavedanje težavnosti področja	Občutki pri delu
Č55	<i>Veliko oporo imam na srečo v sodelavcih...</i>	Opora pri sodelavcih	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
Č56	<i>O težavah se lahko pogovorimo na mesečnih supervizijah tako čisto formalno in so zelo pomembne...</i>	Izpostavljanje obremenjujočih tem na superviziji	Razbremenitev s pomočjo supervizije	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
Č57	<i>...brez njih verjetno marsikdaj pritiskov nebi zdržal...</i>	Izpostavljanje obremenjujočih tem na superviziji	Razbremenitev s pomočjo supervizije	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
Č58	<i>...neformalno pa se pogovorimo med sabo tukaj na delovnem mestu...</i>	Medsebojni pogovori	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
Č59	<i>...pa tudi izven, da si podelimo mnenja in nasvete...</i>	Druženje s sodelavci zunaj delovnega mesta	Neformalno druženje kolektiva	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
Č60	<i>...in malo odložimo skrbi.</i>	Odlaganje skrbi	Neformalno druženje kolektiva	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
Č61	<i>Načeloma ja.</i>	Izobraževanja so ga precej opremila	Zadostna/ nezadostna opremljenost za ravnanje	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
Č62	<i>Sicer sem mnenja, da bi bil lahko še bolj opremljen...</i>	Lahko bi bil še bolj opremljen	Zadostna/ nezadostna opremljenost za ravnanje	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
Č63	<i>...saj se srečujem z uporabniki, ki se mi zdi, da prihajajo sem z vedno večjimi stiskami in bi se morda lahko še bolj fokusiral na to področje...</i>	Potreba po vedno večjem fokusu na to področje	Samorefleksija	Kritično ovrednotenje svojih znanj
Č64	<i>...a za enkrat mislim, da imam vseeno dovolj znanja za ravnanje v obstoječih situacijah...</i>	Dovolj znanja in izkušenj za ravnanje	Samorefleksija	Kritično ovrednotenje svojih znanj
Č65	<i>...in pa tudi izkušenj.</i>	Dovolj znanja in izkušenj za ravnanje	Samorefleksija	Kritično ovrednotenje svojih znanj
Č66	<i>Ja, ker imamo zelo široko mrežo institucij s katerimi sodelujemo...</i>	Prepoznavanje široke mreže sodelujočih institucij	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
Č67	<i>...od že omenjenega Nacionalnega instituta za javno zdravje...</i>	Nacionalni institut za javno zdravje	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
Č68	<i>...ambulante za mentalno zdravje</i>	Dispanzer za psiho higieno otrok in	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči

	<i>(dispanzer za psiho higieno otrok in mladine)...</i>	mladine		za samomorilno ogrožene
Č69	<i>...do UKC-ja Maribor...</i>	UKC Maribor	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
Č70	<i>...z Ljubljano pa na primer sodelujemo zelo malo.</i>	Ljubljanski UKC zelo malo	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
Č71	<i>Po tem pa razni zavodi, ki nudijo skupine za samopomoč...</i>	Zavodi s skupinami za samopomoč	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
Č72	<i>Bližina, Vir...</i>	Bližina, Vir	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
Č73	<i>...pa tudi ne nazadnje Hospic, ker imajo razne skupine za pomoč pri predelavi smrti bližnjega.</i>	Hospic v primeru smrti bližnjega	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
Č74	<i>Seveda so vsaka izobraževanja vedno zelo dobrodošla...</i>	Vsaka izobraževanja dobrodošla	Potreba po izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
Č75	<i>Trenutno bi me na tem področju najbolj zanimala metoda psihodrame, ker lahko skozi njo naslavljamo razno razne stiske, od duševnega zdravja do predelovanja travm iz preteklosti in se mi zdi zelo zanimiva metoda, ki bi utegnila biti tudi uspešna.</i>	Zanimanje za metodo psihodrame	Dodatna znanja, ki si jih želijo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
Č76	<i>Imamo pa vsekakor tukaj na voljo dovolj izobraževanj...</i>	Na voljo dovolj izobraževanj	Potreba po izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
Č77	<i>...in mislim, da če bi želel neko izobraževanje, bi imel pri tem udi podporo pri vodstvu.</i>	Po želji bi dobil izobraževanje na neko temo in podporo pri vodstvu.	Podpora vodstva pri izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj

INTERVJU 5

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
D1	<i>Tukaj sem zaposlena 7 let.</i>	Zaposlena 7 let	Dolžina zaposlitve	Delovna doba na Centru za socialno delo
D2	<i>Mislim, da nekaj o samomorilnosti vem...</i>	Nekaj vednosti	Dobro/slabo poznavanje področja	Poznavanje področja samomorilnosti
D3	<i>...po večini so to</i>	Izkušnje iz	Izkušnje	Poznavanje

	<i>izkušnje, ki jih dobim iz problematike uporabnikov v sklopu dela...</i>	problematike uporabnikov		področja samomorilnosti
D4	<i>...nekaj znanja pa sem pridobila tudi na kakšnem izobraževanju.</i>	Nekaj znanja iz izobraževanj	Izobraževanja skozi predavanja	Formalna izobraževanja
D5	<i>Zagotovo smo predavanja na to temo imeli...</i>	Predavanja na to temo smo imeli	Izobraževanja skozi predavanja	Formalna izobraževanja
D6	<i>...ampak, nazadnje pred toliko leti, da se niti več prav ne spomnim.</i>	Izobraževanja predaleč nazaj	Pogostost izobraževanj	Formalna izobraževanja
D7	<i>Konkretno vem samo za društvo Moč, ki nam je pred leti organiziralo zelo zanimivo predavanje na temo samomorilnosti.</i>	Društvo Moč pred leti organiziralo predavanje na temo samomorilnosti	Izvajalci izobraževanj	Formalna izobraževanja
D8	<i>Največ sem prebrala sama...</i>	Sama o tem kaj prebrala	Samoiniciativno branje	Neformalna izobraževanja
D9	<i>...ker mislim, da je tema tako zanimiva, da me takoj pritegne...</i>	Zanimiva tema, ki takoj pritegne	Veliko/malo zanimanje	Zanimanje za tematiko samomorilnosti
D10	<i>...vidim na primer članek v reviji in ga takoj preberem.</i>	Prebiranje člankov	Samoiniciativno branje	Neformalna izobraževanja
D11	<i>Na fakulteti pa mislim, da te tematike v sklopu kakega predmeta nismo nikoli obravnavali.</i>	Tema samomorilnost na fakulteti ne obravnavana	Znanja iz časa študija na Fakulteti za socialno delo	Formalna izobraževanja
D12	<i>V številki res ne znam povedati...</i>	Številke ne ve	Pogostost dela s samomorilnim uporabnikom	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
D13	<i>...so pa take situacije zelo pogoste.</i>	S takimi primeri se veliko srečujem	Pogostost dela s samomorilnim uporabnikom	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
D14	<i>Še pred kratkim sem imela dva primera poskusa samomora in se zdaj oba zdravita v Vojniku.</i>	Pred kratkim srečanje z dvema neuspešima poskusoma, zdaj se zdravita v Vojniku	Neuspeli poskus samomora	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
D15	<i>Spomnim se tudi moškega, ki mi je pred leti rekel, da se bo ubil, če ne bo dobil varstvenega dodatka, za tem je kar odkorakal iz pisarne in ni hotel</i>	Moški, rekel, da se bo ubil, če ne dobi varstvenega dodatka	Finančne stiske	Razlogi za samomorilne misli

	<i>več komunicirati z mano.</i>			
D16	<i>To mi je pustilo sila čuden občutek.</i>	Slabo počutje	Negativni občutki	Občutki pri delu
D17	<i>Veliko krat se srečam tudi z neke vrste izsiljevanjem...</i>	Izsiljevanje z grožnjo o samomoru	Izsiljevanje	Načini izkazovanja stiske
D18	<i>...ampak mislim, da s tem ni šale in je potrebno vedno resno odreagirati...</i>	Jemanje situacije resno	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
D19	<i>Ko sem delala na področju uveljavljanja pravic iz javnih sredstev pa sem se velikokrat srečala tudi s svojci ljudi, ki so storili samomor...</i>	Pogosto srečevanje s svojci na uveljavljanju pravic iz javnih sredstev	Srečanje s svojim samomorilnega uporabnika	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
D20	<i>...in sicer pri delitvi pogrebnine in posmrtnine.</i>	Pri delitvi pogrebnine in posmrtnine	Srečevanje s svojim samomorilnega uporabnika	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
D21	<i>Največkrat se mi zgodi, da oseba v stiski le te ne izrazi direktno z besedami...</i>	Posredno izkazovanje velike stiske	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
D22	<i>...ampak raje z govorico telesa...</i>	Izražanje z govorico telesa	Fizični znaki	Načini izkazovanja stiske
D23	<i>...ali pa drugimi verbalnimi izrazi.</i>	Neposredno napovedovanje samomora	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
D24	<i>Včasih se zgodi, da povejo kar direktno, da bojo naredili samomor...</i>	Neposredno napovedovanje samomora	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
D25	<i>...ali pa o njem razmišljajo.</i>	Srečanje z ljudmi, ki razmišljajo o samomoru	Razmišljanje o samomoru	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
D26	<i>Razlogi za samomorilnost so najpogostejše neurejeni medosebni odnosi...</i>	Neurejeni medsebojni odnosi	Medosebni odnosi	Razlogi za samomorilne misli
D27	<i>...denarne stiske...</i>	Denarne težave	Finančne stiske	Razlogi za samomorilne misli
D28	<i>...in psihično nasilje.</i>	Psihično nasilje	Drugi dejavniki	Razlogi za samomorilne misli
D29	<i>Vedno aktivno poslušam...</i>	Poslušanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
D30	<i>...se z osebo temeljito pogovorim...</i>	Temeljiti pogovori	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
D31	<i>...raziskujem situacijo in to ne na</i>	Ugotavljanje stiske in izboljšanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja

	<i>način kot, da gre za zaslišanje na sodišču.</i>	počutja		
D32	<i>Vedno poskušam človeka usmerjati v svetle točke...</i>	Usmerjanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
D33	<i>...sprašujem kaj bi lahko pomagalo, kaj on vidi kot pomoč...</i>	Povpraševanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
D34	<i>...poskusim na nek način tudi povedati, da samomor ni izhod, da ima vsak svojo stisko ampak da smo borci.</i>	Razbremenjevanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
D35	<i>Dotični osebi pa dam še posebej jasno vedeti, da verjamem da zmore.</i>	Verjeti, da uporabnik zmore	Vrednote v socialnem delu	Metode in načini ravnanja
D36	<i>V osebi iščem moč...</i>	Delovanje iz perspektive moči	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
D37	<i>...poskušam jo opolnomočiti...</i>	Opolnomočenje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
D38	<i>...vseeno pa osebo seznanim o postopkih in možnostih...</i>	Seznanjanje uporabnika s postopki ravnanja	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
D39	<i>...povem kakšna je konkretna situacija...</i>	Seznanjanje uporabnika s postopki ravnanja	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
D40	<i>...in jo, če je potrebno tudi usmerim v nadaljnjo zdravljenje.</i>	Predlog za obisk zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
D41	<i>Vseeno pa se v takih situacijah vedno vprašam kaj reči, kaj je tista primerna beseda, da človeka še bolj ne prizadenem ali situacijo celo poslabšam.</i>	Kaj reči v takih situacijah?	Nejasna vprašanja	Dileme pri delu
D42	<i>Mislim, da znam v konkretni situaciji kar dobro odreagirati.</i>	V situaciji se najdem	Samorefleksija	Kritično ovrednotenje svojih znanj
D43	<i>Kar pa se tiče ocenjevanja uspešnosti pa težko rečem, saj skoraj nikoli ne dobim povratne informacije.</i>	Skoraj nikoli ni povratne informacije	Povratna informacija	Kriterij ocenjevanja svojega dela
D44	<i>Mogoče kasneje srečam človeka tukaj na centru in</i>	Uporabnikov prihod nazaj z zahvalo za pomoč	Povratna informacija	Kriterij ocenjevanja svojega dela

	<i>mi pove, da sem imela prav in sem mu takrat pomagala...</i>			
D45	<i>V osnovi delujem tako, da dam od sebe največ kar zmorem.</i>	Samozavedanje situacije	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
D46	<i>Drugače pa nebi rekla, da imamo kak skupni protokol po katerem delujemo...</i>	Ni skupnih načinov ravnanja	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
D47	<i>...ampak imamo možnost na strokovnem timu izpostaviti zadevo...</i>	Izpostavitev zadeve na strokovnem timu	Strokovni tim kot skupen način reševanja problemov	Skupni protokoli ravnanja
D48	<i>...in potem rešujemo s skupnimi močmi tako...</i>	Izdelava skupnega načina ravnanja	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
D49	<i>...da soustvarjamo...</i>	Soustvarjanje	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
D50	<i>...in razmišljamo kaj bi bilo za uporabnika najboljše.</i>	Ravnanje v uporabnikovo korist	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
D51	<i>Nikoli mi ne pusti dobrega občutka...</i>	Slabo počutje	Negativni občutki	Občutki pri delu
D52	<i>...lahko rečem celo, da začutim veliko slabe energije.</i>	Slaba energija	Negativni občutki	Občutki pri delu
D53	<i>O tem se lahko kadarkoli pogovorim s svojimi sodelavkami, saj se v kolektivu zelo dobro razumemo.</i>	Medsebojni pogovori	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
D54	<i>Vedno imam možnost za pogovor...</i>	Medsebojni pogovori	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
D55	<i>...posvet...</i>	Posvet	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
D56	<i>...ali diskusijo...</i>	Diskusija	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
D57	<i>...mogoče dobim tudi povratno informacijo sodelavke, kako bi ravnala...</i>	Povratna informacija sodelavk	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
D58	<i>...in najbolj pomembno je, da se</i>	Razbremenitev	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev

	<i>razbremenim.</i>			socialne delavke/socialnega delavca
D59	<i>Seveda pa so tu v ta namen tudi razni timi...</i>	V ta namen obstajajo tudi timi	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
D60	<i>...in supervizije.</i>	Supervizija	Razbremenitev s pomočjo supervizije	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
D61	<i>To kar smo imeli do zdaj je bilo super...</i>	Izobraževanja so jo precej opremila	Zadostna/ nezadostna opremljenost za ravnanje	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
D62	<i>...ampak izobraževanj bi lahko bilo še več.</i>	Vsaka izobraževanja dobrodošla	Potreba po izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
D63	<i>Problem je, da so predavanja tako redka (samo dvakrat na leto)...</i>	Redkost predavanj, le dvakrat letno	Pogostost izobraževanj	Formalna izobraževanja
D64	<i>...da znanje, ki ga pridobimo kmalu izzveni...</i>	Znanje kmalu izzveni	Zadostna/ nezadostna opremljenost za ravnanje	Učinkovitost obstoječih znanj
D65	<i>...ali pa se ne nadgrajuje.</i>	Znanje se ne nadgrajuje	Zadostna/ nezadostna opremljenost za ravnanje	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
D66	<i>Iz prve roke poznam društvo Moč...</i>	Društvo Moč	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
D67	<i>...drugače pa sproti raziskujem...</i>	Raziskovanje služb in oblik pomoči	Zanimanje za službe in oblike pomoči	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
D68	<i>...iščem vedno nove informacije in vire...</i>	Raziskovanje služb in oblik pomoči	Zanimanje za službe in oblike pomoči	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
D69	<i>...ker želim vedeti kaj lahko osebi še ponudim osebi.</i>	Raziskovanje služb in oblik pomoči	Zanimanje za službe in oblike pomoči	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
D70	<i>Včasih so mi v pomoč tudi zloženke, ki jih dobimo.</i>	Pomoč zloženek	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
D71	<i>Seveda, izobraževanj ni nikoli dovolj in</i>	Vsaka izobraževanja dobrodošla	Potreba po izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj

	<i>mislim, da je vedno prostor za več.</i>			
D72	<i>Sama bi bila najbolj vesela, če bi nam bilo na voljo izobraževanje, tam kjer začutimo primanjkljaj v znanju pa naj bo to katerokoli področje.</i>	Želja po obujanju znanja in novem znanju	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
D73	<i>Kar se tiče samomorilnosti pa se mi zdi, da premalo vemo o ravnanju s svojci samomorilnih ljudi. To bi me zanimalo zato, ker vem kako zelo so svojci nemočni in kako izgorevajo v takih situacijah.</i>	Potreba po znanju o ravnanju s svojci	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
D74	<i>Zanimalo bi me predvsem kako pristopit do svojcev...</i>	Potreba po znanju o ravnanju s svojci	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
D75	<i>...kakšne načine pomoči jim ponudi, kaj jim svetovati?</i>	Potreba po znanju o ravnanju s svojci	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
D76	<i>Sama bi potrebovala tudi kakšne podatke o tem kaj naredimo, če samomorilna oseba noče sodelovati z nami.</i>	Podatki o tem kaj narediti, če samomorilna oseba noče sodelovati	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj

INTERVJU 6

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
E1	<i>Tukaj sem zaposlena 19 let.</i>	Zaposlena 19 let	Dolžina zaposlitve	Delovna doba na Centru za socialno delo
E2	<i>Mislim, da o tem kar nekaj vem...</i>	Nekaj vednosti	Dobro/slabo poznavanje področja	Poznavanje področja samomorilnosti
E3	<i>...pa vseeno nebi mogla reči, da vem vse.</i>	Nekaj vednosti	Dobro/slabo poznavanje področja	Poznavanje področja samomorilnosti
E4	<i>Izobraževali se na tem področju v sklopu formalnega, nismo prav dosti...</i>	Ne prav dosti formalnih izobraževanj	Pogostost izobraževanj	Formalna izobraževanja
E5	<i>...so pa bila določena predavanja na to temo...</i>	Predavanja na to temo	Izobraževanja skozi predavanje	Formalna izobraževanja
E6	<i>...ali pa predavanja kjer je bila</i>	Tema se pojavlja v sklopu drugih	Izobraževanja skozi predavanje	Formalna izobraževanja

	<i>samomorilnost vsaj omenjena.</i>	predavanj		
E7	<i>Tam je bilo izpostavljeno to kako odreagirati, ko oseba pride in pove, da si bo nekaj naredila...</i>	Tematika kako odreagirati ob srečanju s samomorilno osebo	Teme obravnavane na izobraževanjih	Formalna izobraževanja
E8	<i>...in pa povedali so nam da je potrebno vsako osebo vzeti resno.</i>	O pomembnosti resnega jemanja vsakega uporabnika	Teme obravnavane na izobraževanjih	Formalna izobraževanja
E9	<i>Ta predavanja so v bistvu že tako daleč nazaj, da se niti več prav ne spomnim, kdo jih je vodil...</i>	Izobraževanja predaleč nazaj	Pogostost izobraževanj	Formalna izobraževanja
E10	<i>...mislim pa da je imel neko predavanje na to temo celo NIJZ.</i>	Izobraževanje/predavanje na to temo	Predavanje Nacionalnega instituta za javno zdravje	Formalna izobraževanja
E11	<i>Me je pa ta tema tudi osebno zanimala in sem marsikaj prebrala.</i>	Sama o tem kaj prebrala	Samoiniciativno branje	Neformalna izobraževanja
E12	<i>Srečujem se tako z ljudmi, ki so izpostavljali razne težave iz katerih je bilo pogosto razvidno, da so nagnjeni k samomorilnosti...</i>	Ljudje pri katerih iz stisk razvidna nagnjenost k samomorilnosti	Načini prihajanja v stik	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
E13	<i>...velikokrat se mi zgodi tudi, da od koga drugega izvem za samomorilne namere kakšnega uporabnika...</i>	Ljudje za katerih samomorilne misli poizve preko drugih uporabnikov	Načini prihajanja v stik	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
E14	<i>...ali pa, da si niso upali prej spregovoriti o nasilju, ker jim je druga oseba govorila, da se bo ubila.</i>	Zamolčano nasilje zaradi strahu pred samomorom	Načini prihajanja v stik	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
E15	<i>Tudi pri rejništvu sem že doživela, da je kakšen mladostnik poskusil narediti samomor.</i>	Stik s poskusom samomora na področju rejništva	Neuspeli poskus samomora	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
E16	<i>Po navadi se dogaja tako, da nam policija kjer intervenira, pošlje poročilo, če se sreča s kakšno osebo, ki je poskusila narediti samomor...</i>	Preko policijske intervencije informacija o poskusu samomora	Načini prihajanja v stik	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki

E17	<i>...ali je o tem govorila...</i>	Neposredno napovedovanje samomora	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Način izkazovanja stiske
E18	<i>...in če dobijo prijavo sorodnikov...</i>	Preko prijave sorodnikov	Načini prihajanja v stik	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
E19	<i>...ali znancev.</i>	Preko prijave znancev	Načini prihajanja v stik	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
E20	<i>Takrat jaz takega uporabnika povabim na pogovor</i>	Povabilo uporabnika na pogovor	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
E21	<i>...ali pa ga napotim kar direktno v zdravniško obravnavo.</i>	Predlog za obisk zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
E22	<i>Malo bolj podrobno se srečam z osebami takrat, ko se zanje pripravlja odpust iz psihiatrične bolnišnice.</i>	Podrobnejše srečanje z uporabnikom po odpustu iz psihiatrične bolnice	Načini prihajanja v stik	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
E23	<i>Takrat skupaj naredimo načrt dela...</i>	Izdelava načrta dela	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
E24	<i>...sestaneke...</i>	Povabilo uporabnika na pogovor	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
E25	<i>...in celostno obravnavo vključno z družino.</i>	Vključevanje družine	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
E26	<i>Najpogostejše vzroke za samomorilna nagnjenja opažam zaradi razhajanj v družini...</i>	Ločitev	Medosebni odnosi	Razlogi za samomorilne misli
E27	<i>...raznih razvez, s katerimi se ne morejo spoprijemati...</i>	Ločitev	Medosebni odnosi	Razlogi za samomorilne misli
E28	<i>...na enostaven način in pa pogosto gre za osebe, ki že imajo kakšno diagnozo in pridejo v stiske...</i>	Predhodne diagnoze	Drugi dejavniki	Razlogi za samomorilne misli
E29	<i>...ali morda ne uživajo zdravil, ki so jim predpisana pa bi jih morali.</i>	Ne uživanje zdravil	Drugi dejavniki	Razlogi za samomorilne misli
E30	<i>Osebe navadno stisko sporočajo tako, da s svojim načinom govorjenja</i>	Pridobivanje pozornosti z načinom govorjenja	Iskanje pozornosti	Načini izkazovanja stiske

	<i>pridobijo neko pozornost.</i>			
E31	<i>Nekateri kar konkretno rečejo: »Ni mi več za živeti, se bom vrgel pod vlak, se bom obesil, bom šel po pištolo...«.</i>	Neposredno z besedami »Ni mi več za živeti...«	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
E32	<i>Pri nekaterih je to samo način komuniciranja in kasneje rečejo, da so se samo šalili...</i>	Način komuniciranja, potem pa povedo, da je bila šala	Groženje	Načini izkazovanja stiske
E33	<i>...ampak nikoli ne veš kaj se skriva v ozadju.</i>	Nevednost o tem kaj se skriva v ozadju	Zavedanje težavnosti področja	Občutki pri delu
E34	<i>Nismo mi tisti, ki bi odločali ali je nekaj res ali ni...</i>	Ne odločamo o tem kaj je res in kaj ne	Vrednote v socialnem delu	Metode in načini ravnanja
E35	<i>...vedno moramo takoj reagirati.</i>	Hitro reagiranje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
E36	<i>V prvi vrsti osebo jemljem resno...</i>	Jemanje situacije resno	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
E37	<i>...in se z njo pomenim.</i>	Temeljit pogovor	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
E38	<i>Zavedam se, da se moram dejansko izogniti strahu pred direktnostjo...</i>	Izogibanje strahu pred diskretnostjo	Vrednote v socialnem delu	Metode in načini ravnanja
E39	<i>...da moram o samomoru povprašati in kar direktno poizvedeti kako oseba razmišlja...</i>	Povpraševanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
E40	<i>...kako daleč je že pri planiranju samomora...</i>	Povpraševanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
E41	<i>...kako si namerava vzeti življenje...</i>	Povpraševanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
E42	<i>...ali je že kdaj poskušala narediti samomor.</i>	Povpraševanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
E43	<i>No potem je moja dolžnost, da osebo napotim v zdravstveni dom.</i>	Predlog za obisk zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
E44	<i>Z zdravstvenim domom se tudi direktno povežemo...</i>	Pomembnost sodelovanja zdravstva, sociale in policije	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
E45	<i>...če vidim, da oseba sama ne zmore tja pa ji pri tem priskrbim ustrezno pomoč.</i>	Če je potreba priskrbeti ustrezno pomoč	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
E46	<i>Pogosto se mi zgodi, da oseba pomoč zavrača in je</i>	Pogosto zavračanje pomoči	Oseba se je pripravljena/ nepripravljena	Pripravljenost sodelovanja uporabnika v

	<i>ne želi...</i>		vključiti	delovnem odnosu
E47	<i>...vendar v takih primerih nikoli ne vem kaj lahko še naredim.</i>	Kaj lahko še naredim?	Nejasna vprašanja	Dileme pri delu
E48	<i>Nujno preverim tudi socialno mrežo samomorilnega uporabnika, da izvem kdo je tisti, ki lahko nudi oporo in kdo je še pripravljen sodelovati v pomoči uporabniku.</i>	Preverjanje uporabnikove socialne mreže	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
E49	<i>Ja mislim, da sem dobro ravnala.</i>	Uspešno in dobro opravljeno delo	Samorefleksija	Kritično ovrednotenje svojih znanj
E50	<i>Oceniti uspešnosti svojega dela pa nebi mogla, ker se mi zdi, da tega ne moremo kar tako vedeti.</i>	Nezmožnost presoje	Samorefleksija	Kritično ovrednotenje svojih znanj
E51	<i>Skupnih načinov delovanja konkretno nimamo...</i>	Ni skupnih načinov ravnanja	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
E52	<i>...ampak na supervizijah iščemo skupne oblike dela v takih situacijah...</i>	Iskanje skupnih oblik dela na supervizijah	Supervizija kot skupen način reševanja problema	Skupni protokoli ravnanja
E53	<i>...gre predvsem za pogovor...</i>	Pogovor	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
E54	<i>...za ne ovinkarjenje...</i>	Ne ovinkarjenje	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
E55	<i>Sigurno je to zame velika stiska...</i>	Doživljanje velike stiske	Negativni občutki	Občutki pri delu
E56	<i>...in ne morem kar preklopiti in si reči, da to ni nič.</i>	Nezmožnost preklopit	Negativni občutki	Občutki pri delu
E57	<i>Definitivno v meni pusti nek pečat.</i>	Pusti nek pečat	Negativni občutki	Občutki pri delu
E58	<i>Zame je to tudi zelo velika odgovornost.</i>	Zanjo velika odgovornost	Negativni občutki	Občutki pri delu
E59	<i>Na srečo lahko te teme izpostavljam na superviziji kjer iščemo skupne oblike dela v takih situacijah.</i>	Izpostavljanje obremenjujočih tem na superviziji	Razbremenjevanje s pomočjo supervizije	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
E60	<i>Imamo tudi timske sestanke, ker je supervizija le enkrat mesečno.</i>	V ta namen obstajajo tudi timi	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
E61	<i>To je pomembno, ker smo v stiski tisti trenutek, tako da si kar neposredno</i>	Sodelovanje sodelavk	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega

	<i>pomagamo med seboj.</i>			delavca
E62	<i>Zadeve se med seboj velikokrat prepletajo in se ena oseba lahko znajde v obravnavi na več področjih, tako da medsebojna pomoč zelo prav pride.</i>	Sodelovanje sodelavk	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
E63	<i>Mislim, da socialni delavci nikakor nismo dovolj opremljeni za ravnanje na področju samomorilnosti...</i>	Nezadostna opremljenost socialnih delavcev za ravnanje na področju samomorilnosti	Zadostnost znanj s področja samomorilnosti	Potrebe in želje socialnih delavk/delavcev za ravnanje s samomorilnostjo
E64	<i>in zato tudi vedno iščemo sodelovanje z drugimi institucijami.</i>	Potreba po sodelovanju z drugimi institucijami	Potreba po sodelovanju raznih strok	Potrebe in želje socialnih delavk/delavcev za ravnanje s samomorilnostjo
E65	<i>Verjetno je teh služb še več kot se mi sploh zavedamo.</i>	Poznavanje služb	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
E66	<i>Največ se obračamo na zdravstvene domove...</i>	Policija in zdravstvo	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
E67	<i>... in psihiatrične bolnišnice...</i>	Psihiatrične bolnišnice	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
E68	<i>...sama pa rada predlagam tudi SOS telefon...</i>	Predlog SOS telefona	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
E69	<i>...in ponudim kup zloženek o tem kam po pomoč v duševni stiski.</i>	Pomoč zloženek	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
E70	<i>Mislim, da je to, da znamo napotit in informirat ljudi nekaj najpomembnejšega saj je to v bistvu smisel socialnega dela.</i>	Znati napotit in informirat je najpomembnejše za socialno delo	Uvrščanje področja samomorilnosti v stroko	Kritično ovrednotenje področja dela
E71	<i>Izobraževanja so zelo potrebna zato, ker potrebujemo vedno kakšne nove metode ravnanja.</i>	Želja po seminarju na temo metod in pristopov pri delu s samomorilnostjo	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj

E72	<i>Mislím, da se je potrebno cel čas informirat...</i>	Potreba po neprestanem informiranju	Potreba po izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
E73	<i>...in sledit času, ker se mogoče kakšne oblike pomoči niti več ne izvajajo, pa se namesto njih izvajajo kakšne nove in je treba to poznati.</i>	Želja po seminarju na temo metod in pristopov pri delu s samomorilnostjo	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
E74	<i>Rada bi, da se še bolj dela na iskanju novih oblik pomoči...</i>	Potreba po iskanju novih oblik pomoči	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
E75	<i>...in sodelovanju z drugimi institucijami.</i>	Potreba po sodelovanju z drugimi institucijami	Potreba po sodelovanju raznih strok	Potrebe in želje socialnih delavk/delavcev za ravnanje s samomorilnostjo
E76	<i>Osebnó pa bi rada vedela bolj podrobno o konkretnih oblikah pomoči za samomorilne ljudi, ki obstajajo v nevladnih organizacijah...</i>	Potreba po znanju o konkretnih oblikah pomoči v nevladnih organizacijah	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
E77	<i>in zanimalo bi me tudi kakšno predavanje čisto oz zdravstvenega vidika, o psihi človeka.</i>	Želja po predavanju iz znanja psihologije in telesnega funkcioniranja	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj

INTERVJU 8

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
G1	<i>Zdaj delam tukaj polnih 7 let.</i>	Zaposlena 7 let	Dolžina zaposlitve	Delovna doba na Centru za socialno delo
G2	<i>To področje poznam zelo povprečno...</i>	Povprečno poznavanje področja	Dobro/slabo poznavanje področja	Poznavanje področja samomorilnosti
G3	<i>...nebi rekla da precej dobro.</i>	Ne dobro poznavanje področja	Dobro/slabo poznavanje področja	Poznavanje področja samomorilnosti
G4	<i>Ta tema se pojavlja bolj v sklopu kakšnih predavanj na drugo tematiko...</i>	Tema se pojavlja v sklopu drugih predavanj	Izobraževanje skozi predavanje	Formalna izobraževanja
G5	<i>...se sicer dotikamo tega, da bi pa imeli predavanje prav na temo samomorilnosti pa se ne spomnim...</i>	Še nikoli nismo imeli izobraževanja	Izobraževanja skozi predavanje	Formalna izobraževanja

G6	<i>Veliko pa preberem sama.</i>	Sama o tem kaj prebrala	Samoiniciativno branje	Neformalna izobraževanja
G7	<i>S takimi situacijami se srečujem...</i>	S takimi primeri se veliko srečujem	Pogostost dela s samomorilnim uporabnikom	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
G8	<i>...ne morem pa reči da pogosto...</i>	Se ne srečuje pogosto	Pogostost dela s samomorilnim uporabnikom	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
G9	<i>Spomnim se nekaj situacij, ko so bili namigi na samomor zgolj grožnje...</i>	Bile bolj grožnje	Grožnje	Načini izkazovanja stiske
G10	<i>...in so bile izrečene osebno tukaj.</i>	Neposredno napovedovanje samomora	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
G11	<i>Velikokrat za namen samomora izvem posredno skozi pogovor...</i>	Posredno izkazovanje velike stiske	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
G12	<i>...ali opazovanje telesne govorice.</i>	Izražanje z govorico telesa	Fizični znaki	Načini izkazovanja stiske
G13	<i>Imela sem situacijo, ko mi je ženska rekla, da sem jo jaz spravila v tako veliko stisko, da se bo šla vreči v Savinjo...</i>	Stiska zaradi socialne delavke	Osebne stiske	Razlogi za samomorilne misli
G14	<i>...ta situacija me je tako pretresla, da sem dejansko odkorakala za njo in poklicala policijo.</i>	Tek za uporabnikom	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
G15	<i>Tudi s svojci ljudi, ki so naredili samomor se srečam še posebej če gre za družino in so zraven še mladoletni otroci.</i>	Srečanja s svojci navadno tam, kjer je prisotna družina	Srečevanje s svojcem samomorilno ogroženega uporabnika	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
G16	<i>Razlogi so pogosto razne družinske situacije...</i>	Neurejene družinske razmere	Medosebni odnosi	Razlogi za samomorilne misli
G17	<i>...osebne stiske ...</i>	Veliko osebnih razlogov za samomorilnost	Osebne stiske	Razlogi za samomorilne misli
G18	<i>...težave v medosebnih odnosih kot takih...</i>	Neurejeni medsebojni odnosi	Medosebni odnosi	Razlogi za samomorilne misli
G19	<i>...finančne stiske...</i>	Denarne težave	Finančne stiske	Razlogi za samomorilne misli
G20	<i>...težave v službi...</i>	Težave v službi	Finančne stiske	Razlogi za samomorilne misli
G21	<i>...in najpogosteje gre potem za en trenutek, ko se vse</i>	Trenutek ko se vse nakopiči	Osebne stiske	Razlogi za samomorilne misli

	<i>nakopiči...</i>			
G22	<i>...gre za neuspeh na številnih življenjskih področjih iz katerih ljudje ne vidijo več rešitev.</i>	Neuspeh na številnih življenjskih področjih, ni več rešitve	Osebnostne stiske	Razlogi za samomorilne misli
G23	<i>Stisko mi sporočajo z jokom...</i>	Sporočanje z jokom	Fizični znaki	Načini izkazovanja stiske
G24	<i>...žalostjo...</i>	Žalost	Močna čustva	Načini izkazovanja stiske
G25	<i>...zaprtostjo vase...</i>	Zaprtost vase	Močna čustva	Načini izkazovanja stiske
G26	<i>...in neposredno z grožnjami, da si bodo nekaj naredili.</i>	Bile bolj grožnje	Grožnje	Načini izkazovanja stiske
G27	<i>Najprej pokličem zdravstvo ...</i>	Obveščanje osebnega zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
G28	<i>...in po potrebi policij.</i>	Obveščanje policije	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
G29	<i>Poskušam dobiti čim več podrobnosti iz nastale situacije....</i>	Ugotavljanje stiske in izboljšanja počutja	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
G30	<i>...kakšni so nameni...</i>	Povpraševanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
G31	<i>...kaj oseba v tistem trenutku razmišlja...</i>	Povpraševanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
G32	<i>...poskušam jih razbremeniti s temeljitim pogovorom.</i>	Razbremenjevanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
G33	<i>Nikoli ne ovinkarim, vedno konkretno ubesedim.</i>	Seznanjanje uporabnika s postopki ravnanja	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
G34	<i>Nek protokol je da v takih situacijah pokličemo zdravstvo...</i>	Klic zdravstva	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
G35	<i>...ob seznanitvi pa temeljito povprašamo osebo o njegovih namerah.</i>	Temeljito povpraševanje o namerah	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
G36	<i>Iskreno ne vem, če v takih situacijah dobro odreagiram...</i>	Nezmožnost presoje	Samorefleksija	Kritično ovrednotenje svojih znanj
G37	<i>... te stvari je zelo težko oceniti.</i>	Pri tem delu težko prikazati uspešnost	Prepoznavanje uspeha	Kriterij ocenjevanja svojega dela
G38	<i>Na srečo so se moji primeri srečno končali, morda je to znak, da sem reagirala dobro.</i>	Brez izkušnje dejanskega samomora	Izid situacije	Kriterij ocenjevanja svojega dela
G39	<i>Predvsem pomembno pri tem</i>	Pomembno sodelovanje med	Uvrščanja področja dela v stroko	Kritično ovrednotenje

	<i>je dobro sodelovanje med službami.</i>	službami		področja dela
G40	<i>V teh primerih, ko so grožnje direktne, so to zame zelo obremenjujoče situacije, ne nazadnje gre za življenje.</i>	Ko so grožnje direktne, so to zelo obremenjujoče situacije	Negativni občutki	Občutki pri delu
G41	<i>Na srečo imamo možnost pogovora znotraj kolektiva...</i>	Medsebojni pogovori	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
G42	<i>...in pa na supervizijah, da se razbremenim.</i>	Izpostavljanje obremenjujočih tem na superviziji	Razbremenitev s pomočjo supervizije	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
G43	<i>Verjetno ne.</i>	Definitivno ne dovolj opremljena	Zadostna/ nezadostna opremljenost za ravnanje	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
G44	<i>Na to temo bi bilo potrebno še kakšno izobraževanje, ki bi bilo izključno vezano na samomorilnost.</i>	Premalo je izobraževanj na to temo	Potreba po izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
G45	<i>Javne službe, ki se ukvarjajo s tem poznam...</i>	Poznavanje služb	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
G46	<i>...to so psihiatrija, bolnica, zdravstveni dom, razne ambulate za psihološko svetovanje.</i>	Policija in zdravstvo	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
G47	<i>Vem tudi, da ima NIJZ tukaj v Laškem neko svetovalnico...</i>	Svetovalka NIJZ v Laškem	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
G48	<i>...veliko pa imam tudi zložen, ki jih dam ljudem in jih napotijo na pravo mesto.</i>	Pomoč zložen	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
G49	<i>Kakšne skupine za samopomoč ali društva v naši okolici ne poznam.</i>	Skupine za samopomoč, društva v okolici ne pozna	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
G50	<i>Bilo bi zelo dobrodošlo, da nam omogočijo več izobraževanj na to</i>	Potreba po več izobraževanjih na to temo	Potreba po izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj

	<i>temo.</i>			
G51	<i>Želela bi dodatne informacije glede samega protokola ravnanja...</i>	Potreba po izobraževanju o protokolu ravnanja	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
G52	<i>...in glede pomoči strokovnemu delavcu ob soočanju s takimi situacijami.</i>	Izobraževanja glede samopomoči socialnega delavca	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj

INTERVJU 9

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
H1	<i>Zaposlena sem 9 let.</i>	Zaposlena 9 let	Dolžina zaposlitve	Delovna doba na Centru za socialno delo.
H2	<i>Ne zelo dobro, saj se s takimi osebami zelo malo srečujem.</i>	Ne dobro poznavanje področja	Dobro/slabo poznavanje področja	Poznavanje področja samomorilnosti
H3	<i>Teh izobraževanj je sicer v sklopu službe kar neka.</i>	Kar nekaj izobraževanj v sklopu službe	Izobraževanja skoti predavanja	Formalna izobraževanja
H4	<i>Vsako leto dobimo na razpolago teme v sklopu ponudnikov kot so: Skupnost centrov za socialno delo in Socialna zbornica...</i>	Izobraževanja v sklopu ponudnikov: Skupnost centrov za socialno delo, Socialna zbornica	Izvajalci izobraževanj	Formalna izobraževanja
H5	<i>...potem pa zbereš področja, katerih predavanj se boš udeležil.</i>	Izbiranje področja predavanj za udeležbo	Izbira področij predavanj	Formalna izobraževanja
H6	<i>Pri tem je tudi delodajalec tisti, ki odobri kam lahko greš.</i>	Delodajalec izobraževanja potrdi in odobri	Izvajalci izobraževanj	Formalna izobraževanja
H7	<i>Temu sledijo splošna predavanja.</i>	Sledijo splošna predavanja	Izobraževanje skozi predavanja	Formalna izobraževanja
H8	<i>Na začetku se mi je zdelo, da sem na teh predavanjih izvedela dovolj novega...</i>	Na začetku občutek, da izveš veliko novega	Zadostna/ nezadostna opremljenost za ravnanje	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
H9	<i>...z leti pa sem ugotovila, da ta izobraževanja niso tako dobra.</i>	Z leti ugotovitev, da izobraževanja niso dobra	Zadostna/ nezadostna opremljenost za ravnanje	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
H10	<i>Kar se mi zdi edino dobro, so primeri iz prakse, ki jih predavatelji navajajo.</i>	Dobro je, navajanje primerov iz prakse	Zadostna/ nezadostna opremljenost za ravnanje	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
H11	<i>Če hočeš dobro delati se moraš samoiniciativno izobraževati, zlasti na področjih, ki niso tako pogosta v našem</i>	Samostojno izobraževanje za dobro delo, zlasti na področju samomorilnosti	Samoiniciativno branje	Neformalna izobraževanja

	<i>delu, kot je samomorilnost.</i>			
H12	<i>V celi karieri tukaj na centru sem se srečala z dvema osebama, ki sta poskušali narediti samomor.</i>	Srečanje z uporabniki z neuspehim poskusom samomora	Neuspeli poskus samomora	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
H13	<i>Ena gospa si je prerezala žile na rokah...</i>	Prerez žil na rokah	Fizični znaki	Načini izkazovanja stiske
H14	<i>...druga pa me je poklicala, da več ne zmore in da bo odšla kar sama na zdravljenje na psihiatrijo.</i>	Samostojni odhod na zdravljenje	Fizični znaki	Načini izkazovanja stiske
H15	<i>K meni sta bili usmerjeni preko policije.</i>	Preko policijske intervencije informacija o poskusu samomora	Načini prihajanja v stik	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
H16	<i>Drugače pa gre večinoma za grožnje, ki izvirajo iz neke druge stiske.</i>	Bile bolj grožnje	Grožnje	Načini izkazovanja stiske
H17	<i>S svojci oseb, ki so naredile samomora še nisem imela izkušenj...</i>	Brez izkušenj z delom s svojci	Srečevanje s svojcem samomorilno ogroženega uporabnika	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
H18	<i>vendar pa bi jih vsekakor napotila v Hospic, če bi se z njimi srečala.</i>	Ob srečanju s svojci jih napotiti v Hospic	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
H19	<i>Imam izkušnjo, da mi ljudje dajo očiten znak, s tem mislim, da samomor poskusijo storiti.</i>	Očitno sporočanje s poskusom samomora	Posredno/ neposredno napovedovanje samomora	Načini izkazovanja stiske
H20	<i>Pri teh primerih so bili vzroki: alkoholizem...</i>	Težave z alkoholom	Drugi dejavniki	Razlogi za samomorilne misli
H21	<i>...nasilje...</i>	Fizično nasilje	Drugi dejavniki	Razlogi za samomorilne misli
H22	<i>...konec zveze...</i>	Konec zveze	Medosebni odnosi	Razlogi za samomorilne misli
H23	<i>...brezposelnost...</i>	Brezposelnost	Finančne stiske	Razlogi za samomorilne misli
H24	<i>...bulimija...</i>	Bulimija	Drugi dejavniki	Razlogi za samomorilne misli
H25	<i>...skupek vseh teh dejavnikov, ki so v osebah povzročili veliko stisko.</i>	Trenutek, ko se vse nakopiči	Osebne stiske	Razlogi za samomorilne misli
H26	<i>Tej storitvi pri nas rečemo; poslušanje...</i>	Poslušanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
H27	<i>...izražanje razumevanja...</i>	Razumevanje osebe	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
H28	<i>...ter usmerjanje, po navadi naprej v zdravstveno</i>	Predlog za obisk zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja

	<i>obravnavo.</i>			
H29	<i>Jaz vedno opravi pogovor...</i>	Temeljit pogovor	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
H30	<i>...prisluhnem...</i>	Poslušanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
H31	<i>...izkažem razumevanje...</i>	Razumevanje osebe	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
H32	<i>...in jim povem, da so pomembni...</i>	Opolnomočenje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
H33	<i>...jih usmerjam.</i>	Usmerjanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
H34	<i>Potem pa seveda obvestim zdravstvo...</i>	Obveščanje osebnega zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
H35	<i>...no in pokličem policijo, le da takega primera še nisem imela, ker sta bili osebi k meni napoteni od policije.</i>	Obveščanje policije	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
H36	<i>Če bi se uspeh merilo po tem, da sem osebo pripravila do tega, da je dobila uvid v situacijo...</i>	Osebo pripravila do uvida v situacijo	Prepoznavanje uspeha	Kriterij ocenjevanja svojega dela
H37	<i>...da je spregledala da ima druge možnosti...</i>	Spregledala druge možnosti	Prepoznavanje uspeha	Kriterij ocenjevanja svojega dela
H38	<i>...da je o svojih namenih glasno in odkrito spregovorila...</i>	Glasno in odkrito je spregovorila o namelih	Prepoznavanje uspeha	Kriterij ocenjevanja svojega dela
H39	<i>...bi lahko rekla, da sem dosegla zelo veliko in delo opravila dobro.</i>	Uspešno in dobro opravljano delo	Samorefleksija	Kritično ovrednotenje svojih znanj
H40	<i>Skupnih protokolov nimamo pa čeprav misli, da bi jih morali imeti.</i>	Ni skupnih načinov ravnanja	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
H41	<i>No zato na našem centru zelo veliko timsko delamo...</i>	Timsko delo	Strokovni tim kot skupen način reševanja problema	Skupni protokoli ravnanja
H42	<i>...in rešitve pogosto skupinsko oblikujemo.</i>	Izdelava skupnega načina ravnanja	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
H43	<i>Vemo sicer vsi kako postopati v takih situacijah...</i>	Znanje o ravnanju in postopkih	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
H44	<i>...vendar se vseeno obračamo ena na drugo...</i>	Pomoč drug drugemu	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
H45	<i>...in osebo tudi skupaj obravnavamo, če je to potrebno za njeno dobro.</i>	Skupna obravnava uporabnika po potrebi	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
H46	<i>Vedno imamo možnost za konzultacije...</i>	Možnost konzultacij	Konzultacije kot skupen način reševanja problema	Skupni protokoli ravnanja

H47	<i>...in timsko delo, kjer take stvari izpostavimo.</i>	Timsko delo	Strokovni tim kot skupen način reševanja problema	Skupni protokoli ravnanja
H48	<i>Včasih si mislim, da sem lahko hvaležna, da teh neprijetnih občutkov ne nosim domov.</i>	Neprijetni občutki ostajajo na delovnem mestu	Negativni občutki	Občutki pri delu
H49	<i>Seveda včasih doma o tem razmišljam sploh če gre za otroka.</i>	Težko ne nositi stvari sabo domov	Negativni občutki	Občutki pri delu
H50	<i>Če sem z neko stvarjo preobremenjena grem do kolegic...</i>	Sodelovanje sodelavk	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
H51	<i>...in skličem tim.</i>	V ta namen obstajajo tudi timo	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
H52	<i>Pomagajo mi tudi supervizije...</i>	Izpostavljane obremenjujočih tem na superviziji	Razbremenjevanje s pomočjo supervizije	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
H53	<i>...in intervizije, ki so namenjene prav za našo razbremenitev.</i>	Pomoč intervizije	Razbremenje s pomočjo intervizije	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
H54	<i>Pri takih situacijah mi je močno pomagala tudi knjiga Ko izgubiš, dala mi je uvid v te situacije...</i>	Branje knjige Ko izgubiš, ki da uvid v te situacije	Branje podporne literature	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
H55	<i>Iz vseh izobraževanj potegnem nekaj...</i>	Izobraževanja so jo precej opremila	Zadostna/ nezadostna opremljenost za ravnanje	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
H56	<i>...največ pa iz praktičnega dela.</i>	Največ pridobi iz praktičnega dela	Pridobivanje znanj skozi izkušnje in druge načine	Učinkovitost obstoječih izobraževanj
H57	<i>Pomembno je zato, da znaš prisluhni...</i>	Poslušanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
H58	<i>...da osebo razumeš in usmeriš.</i>	Usmerjanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
H59	<i>Da bi lahko še bolj uspešno delala s temi ljudmi bi mogla imeti še več izkušenj...</i>	Za uspešno delo potrebno več izkušenj	Dodatna znanja, ki jih želijo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
H60	<i>... in pa, če bi hotela visoko strokovno s tem delati bi morala specializirati področje duševnega zdravja.</i>	Potreba specializacija področja duševnega zdravja za dobro delo	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
H61	<i>Mislim, da ja.</i>	Poznavanje služb	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
H62	<i>112, Samarijan, Tom telefon, NIJZ, Ženska</i>	112, Tom telefon, NIJZ, Ženska	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči

	<i>svetovalnica in Centre za duševno zdravje.</i>	svetovalnica, Center za duševno zdravje		za samomorilno ogrožene
H63	<i>Meni največ pomenijo delavnice, od tam namreč največ odnesem.</i>	Največja potreba po delavnicah	Dodatna znanja, ki si jih želijo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
H64	<i>Primanjkljaj vidim zlasti pri prepoznavanju znakov samomorilnosti...</i>	Potrebe po znanju prepoznavanja znakov samomorilnosti	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
H65	<i>...pri tem, da ne vem kje točno je meja, da ne prestopim intime in stanje še poslabšam.</i>	Potreba po predavanju o prepoznavanju meja	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
H66	<i>Definitivno bi potrebovala več izobraževanj na to temo.</i>	Premalo je izobraževanj na to temo	Potreba po izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj

INTERVJU 10

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
I1	<i>2 leti.</i>	2 leti	Dolžina zaposlitve	Delovna doba na Centru za socialno delo
I2	<i>Mislim, da ne dobro saj se s tem nisem veliko srečevala.</i>	Ne dobro poznavanje področja	Dobro/slabo poznavanje področja	Poznavanje področja samomorilnosti
I3	<i>Nikoli še nisem imela izobraževanj na to temo.</i>	Še nikoli imeli izobraževanja	Izobraževanja skozi predavanja	Formalna izobraževanja
I4	<i>Zaradi tega poskušam z drugih znanj in veščin izpeljati pogovor...</i>	Uporaba drugih znanj	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
I5	<i>...poslužujem pa se tudi skupnega iskanja oblik pomoči.</i>	Skupno iskaje oblik pomoči	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
I6	<i>Samoiniciativno sem kar nekaj prebrala...</i>	Sama o tem kaj prebrala	Samoiniciativno branje	Neformalna izobraževanja
I7	<i>...spomnim se priročnika Klici na pomoč. V njem so opisovali konkretne primere samomorov in dodali poglobljena vprašanja po katerih sem začela tudi sama delati.</i>	Branje priročnika Klici na pomoč	Samoiniciativno branje	Neformalna izobraževanja
I8	<i>V svoji karieri sem imela nekoga, ki me je direktno poklical</i>	Telefonski klic mladostnika, ki je grozil, da bo naredil	Načini prihajanja v stik	Srečevanje s samomorilno ogroženimi

	<i>po telefonu, bil je mladoletnik ampak je samo iskal pozornost...</i>	samomor		uporabniki
I9	<i>...ker je imel v ozadju številne druge težave ...</i>	Veliko osebnih razlogov za samomorilnost	Osebne stiske	Razlogi za samomorilne misli
I10	<i>Samomora ni nameraval storiti.</i>	Brez namena samomora	Grožnja	Načini izkazovanja stiske
I11	<i>Imela sem tudi primer, ko me je človek poklical in rekel, da se bo obesil...</i>	Klic, da se bo uporabnik obesil	Grožnja	Načini izkazovanja stiske
I12	<i>...takrat sem poklicala policijo in zdravstveno pomoč...</i>	Obveščanje zdravstva in policije	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
I13	<i>...oni pa so ga nato napotili na zdravljenje...</i>	Predlog za obisk zdravnika	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
I14	<i>Imela pa sem še štiri druge primere...</i>	Štirje primeri	Pogostost dela s samomorilnim uporabnikov	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
I15	<i>...ki so bili vsi posledica alkohola...</i>	Težave z alkoholom	Drugi dejavniki	Razlogi za samomorilne misli
I16	<i>...izgube bližnjega...</i>	Izguba bližnjega	Osebne stiske	Razlogi za samomorilne misli
I17	<i>...in potem nekako niso več videli smisla v življenju...</i>	Izguba smisla življenja	Osebne stiske	Razlogi za samomorilne misli
I18	<i>Po večini so do mene prišli tako, da so drugi obvestili policijo, policija pa jih je napotila k meni...</i>	Preko policijske intervencije informacija o poskusu samomora	Načini prihajanja v v stik	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
I19	<i>Z neuspehim poskusom samomora se še nisem srečala...</i>	Še brez izkušnje neuspelega poskusa samomora	Neuspehi poskus samomora	Srečevanje s samomorilno ogroženimi uporabniki
I20	<i>Razlogi pri teh ljudeh so bili pretežno iskanje pozornosti...</i>	Razlogi pretežno iskanje pozornosti	Drugi dejavniki	Razlogi za samomorilne misli
I21	<i>...trenutna nemoč...</i>	Veliko osebnih razlogov za samomorilnost	Osebne stiske	Razlogi za samomorilne misli
I22	<i>...alkoholizem...</i>	Težave z alkoholom	Drugi dejavniki	Razlogi za samomorilne misli
I23	<i>Svojo stisko so izražali z veliko zmedenostjo...</i>	Izkazovanje stiske z zmedenostjo	Močna čustva	Načini izkazovanja stiske
I24	<i>...niso vedeli kaj reči...</i>	Nevednost kaj reči	Osebna zmedenost	Načini izkazovanja stiske
I25	<i>...kako iti po pomoč...</i>	Neznanje pri iskanju pomoči	Osebna zmedenost	Načini izkazovanja stiske
I26	<i>Navadno v tistem</i>	Vključevanje	Metode socialnega	Metode in načini

	<i>trenutku zlasti, če gre za mladoletnika, stopim v stik s starši...</i>	družine	dela	ravnanja
I27	<i>...opravim temeljit pogovor...</i>	Temeljit pogovor	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
I28	<i>Vedno opravi odkrit in temeljit pogovor...</i>	Temeljit pogovor	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
I29	<i>Opravila sem tudi pogovor s psihologinjo, da sem jo povprašala o tem kako v takih situacijah ravnat...</i>	Opravljen pogovor s psihologinjo o napotkih za ravnanje	Pogovor s psihologinjo	Neformalno izobraževanje
I30	<i>Rekla mi je, da je potrebno jasno in odkrito spregovoriti o samomoru...</i>	Temeljit pogovor	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
I31	<i>...o odgovornosti do svojega telesa...</i>	Temeljit pogovor	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
I32	<i>...človeka usmerjam...</i>	Usmerjanje	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
I33	<i>...in mu dam vedeti, da sem tu zanj...</i>	Skrb za človeka	Vrednote v socialnem delu	Metode in načini ravnanja
I34	<i>Če sem bila uspešna ne vem...</i>	Pri tem delu težko prikazati uspešnost	Prepoznavanje uspeha	Kriterij ocenjevanja svojega dela
I35	<i>Mislim, da sem bila, saj nihče ni naredil samomora...</i>	Brez izkušnje dejanskega samomora	Izid situacije	Kriterij ocenjevanja svojega dela
I36	<i>V tistem trenutku, ko smo se z osebami pogovarjali, sem uspela doseči, da so mi povedli kako je prišlo do teh misli, kaj razmišljajo, kako se počutijo,,</i>	Dosegla, da se je uporabnik odprl	Prepoznavanje uspeha	Kriterij ocenjevanja svojega dela
I37	<i>... neke vrste protokol je, da se moramo takoj obrniti na zdravstvo...</i>	Klic zdravstva	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
I38	<i>...potem v sodelovanju z njimi skupaj poiščemo rešitve.</i>	Klic zdravstva	Načini ravnanja	Skupni protokoli ravnanja
I39	<i>Seveda imamo priložnosti o tem govoriti.</i>	Medsebojni pogovori	Kolektivno sodelovanje	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
I40	<i>Jaz pri tem poskušam razmejiti kaj je moja naloga in kaj je naloga uporabnika, da oba točno veva kako</i>	Razmejevanje nalog uporabnika in socialne delavke za nadaljnje ravnanje	Razmejevanje nalog posameznih akterjev	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca

	<i>naprej in kaj se da narediti.</i>			
I41	<i>Ne razmejem zelo strogo v smislu, da preko meje ne grem ampak toliko, da sama vem odgovornost za svoja dejanja...</i>	Prehajanje meja	Razmejevanje nalog posameznih akterjev	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
I42	<i>...in da se potem zavedam, da ni moja odgovornost, če oseba vseeno naredi samomor.</i>	Zavedanje svojih odgovornosti	Razmejevanje nalog posameznih akterjev	Načini razbremenitev socialne delavke/socialnega delavca
I43	<i>Seveda so take stvari grozne...</i>	Slabo počutje	Negativni občutki	Občutki pri delu
I44	<i>...in takrat tudi narediš vse kar lahko...</i>	Samozavedanje situacije	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
I45	<i>...ampak ne moreš pa narediti in preprečiti čisto vsega.</i>	Nemogoče je narediti in preprečiti vse	Zavedanje težavnosti področja	Občutki pri delu
I46	<i>Tukaj se nanašam predvsem na ljudi, ki so sporočili, da imajo samomorilne misli, drugo pa je, ko oseba ne spregovori in niti ne nakaže, tam imamo roke še bolj zvezane.</i>	Zavedanje, da ne prepoznamo vseh samomorilnih misli	Zavedanje težavnosti področja	Občutki pri delu
I47	<i>Mislim, da ne saj sploh še nisem imela predavanj na to temo.</i>	Nezadostnost znanj	Primanjkljaji v znanju	Kritično ovrednotenje svojih znanj
I48	<i>Tukaj delam sama po lastnem občutku.</i>	Delovanje po lastnem občutku	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
I49	<i>Sem pa tudi mnenja, da socialni delavci prav tako nismo specializirani za daljše terapije in obravnave takih oseb...</i>	Socialni delavci nimamo specializiranih znanj za to področje	Primanjkljaj v znanju	Kritično ovrednotenje svojih znanj
I50	<i>...zato poiščem prvo ustrezno pomoč, ki je za tako osebo smiselna.</i>	Prenašanje odgovornosti drugim službam	Metode socialnega dela	Metode in načini ravnanja
I51	<i>Ja mislim, da jih poznam kar nekaj...</i>	Poznavanje služb	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
I52	<i>NIJZ, psihiatriji, razni psihologi...</i>	Psihiatrične bolnišnice	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene

I53	<i>...prebiram pa si tudi brošure o samomoru in depresiji, kjer tudi veliko piše o tem in lahko napotim ljudi tudi tja.</i>	Pomoč zloženk	Poznavanje služb	Poznavanje in kritika služb in oblik pomoči za samomorilno ogrožene
I54	<i>Seveda, čim več predavanj na to temo, tem boljše.</i>	Premalo je izobraževanj na to temo	Potreba po izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
I55	<i>Problem je, ker si moramo mi na začetku leta izbrati katerih predavanj se bomo udeležili in potem prioriteto dam tistemu kar bolj potrebujem v tistem trenutku.</i>	Izbiranje nujnih tematik predavanja in dajanje prioritete nujnim	Potreba po izobraževanjih	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
I56	<i>Najbolj smiselno in za učenje uspešno, se mi zdi igranje vlog, to bi zelo potrebovala ...</i>	Potreba po učenju iz igre vlog	Dodatna znanja, ki si jih želijo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
I57	<i>...saj nikoli ne veš kako boš uporabil teorijo, take vaje pa ti dajo ravno taka znanja, ki jih v praksi najbolj potrebuješ.</i>	Nesmiselnost teorije	Potreba po izobraževanju	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
I58	<i>Potrebovala bi tudi predavanja o primerih dobrih praks...</i>	Potreba po predavanju o dobrih praksah	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj
I59	<i>...učenje na dejanskih primerih, ki so se res zgodili, da vidim kako voditi celoten pogovor s samomorilno osebo.</i>	Želja po seminarju na temo metod in pristopov pri delu s samomorilnostjo	Znanja, ki jih še potrebujejo	Potrebe socialnih delavk in delavcev glede izobraževanj

9.3 Osno kodiranje

DELOVNA DOBA NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO DOLŽINA ZAPOSLOTITVE

- zaposlena 25 let (A1)
- zaposlena 20 let (B1)
- zaposlena 22 let (C1)
- zaposlen 16 let (Č1)
- zaposlena 7 let (D1) (G1)
- zaposlena 19 let (E1) (F1)
- zaposlena 9 let (H1)
- zaposlena 2 leti (I1)

POZNAVANJE PODROČJA SAMOMORILNOSTI

IZKUŠNJE

- kar nekaj izkušenj (A2)
- izkušnje iz problematike uporabnikov (D3)

DOBRO/SLABO POZNAVANJE PODROČJA

- zmožnost prepoznavanja samomorilnih primerov (A3)
- nekaj vednosti (B3) (D2) (E2) (E3)
- ne dobro poznavanje področja (C2) (G3) (H2) (I2)
- ni strokovnjak na področju samomorilnosti (Č3)
- dobro poznavanje področja (F4)
- še vedno premalo poznam to področje (F53)
- povprečno poznavanje področja (G2)

NEZMOŽNOST OCENE POZNAVANJA

- težko oceniti (B2)

ZANIMANJE ZA TEMATIKO SAMOMORILNOSTI

VELIKO/MALO ZANIMANJE

- trenutno se ukvarja bolj z drugimi področji (B11)
- zanimiva tema, ki takoj pritegne (D9)
- veliko zanimanja in iskanje informacij (F3)

SPRETNOSTI ZA RAVNANJE NA PODROČJU SAMOMORILNOSTI

RAVNANJE S SAMOMORILNOSTJO

- znanje za usmerjanje in vodenje pogovora (A4)

FORMALNA IZOBRAŽEVANJA

IZOBRAŽEVANJE SKOZI SUPERVIZIJO

- odpiranje teme samomorilnosti na superviziji (A6)

IZOBRAŽEVANJE SKOZI PREDAVANJE

- predavanje o pristopu k samomorilnemu človeku (A7)
- kar nekaj izobraževanj in usposabljanj v sklopu službe (B7) (Č4) (H3)
- nekaj znanja iz izobraževanj (D4)
- predavanja na to temo smo imeli (D5) (E5)
- tema se pojavlja v sklopu drugih predavanj (E6) (G4)
- še nikoli nismo imeli izobraževanja (G5) (I3)
- sledijo splošna predavanja (H7)

IZOBRAŽEVANJE NACIONALNEGA INSTITUTA ZA JAVNO ZDRAVJE

- izobraževanje s področja depresije in psihiatričnih bolezni (A8)
- izobraževanje/ predavanje na to temo (B8) (C5) (E10)
- sodelovanje v regijski skupini; Raziskovanje samomora v okviru NIJZ (Č5)
- delavnica na temo samomora (F6)

IZOBRAŽEVANJE SKOZI SEMINAR

- enodnevni seminarji (A9)

POGOSTOST IZOBRAŽEVANJ

- izobraževanja predaleč nazaj (B9) (C6) (C48) (D6) (E9)
- trenutno ni na voljo nobeno predavanje (C47)
- ostalih se ne spomni (C7)
- redkost predavanj, le dvakrat letno (D63)
- ne prav dosti formalnih izobraževanj (E4)

ZNANJA IZ ČASA ŠTUDIJA NA FAKULTETI ZA SOCIALNO DELO

- pisanje seminarske na temo samomorilnosti (C4)
- tema samomorilnost na fakulteti ne obravnavana (Č6) (D11)
- profesorica predavala o samomorilnosti v okviru svojega predmeta (F9)

IZVAJALCI IZOBRAŽEVANJ

- društvo Moč pred leti organiziralo predavanje na temo samomorilnosti (D7)
- predavanje instituta za socialne vede na temo depresije, lani (F5)
- izobraževanja v sklopu ponudnikov: Skupnost centrov za socialno delo, Socialna zbornica (H4)
- delodajalec izobraževanja potrdi in odobri (H6)

TEME OBRAVNAVANE NA IZOBRAŽEVANJIH

- tematika kako odreagirati ob srečanju s samomorilno osebo (E7)
- o pomembnosti resnega jemanja vsakega uporabnika (E8)

NEFORMALNA IZOBRAŽEVANJA

SAMOINICIATIVNO BRANJE

- sama o tem kaj prebrala (A5) (B10) (D8) (E11) (G6) (I6)
- prebiranje člankov (Č7) (D10) (F8)
- prebiranje knjig (Č8)
- prebiranje literature (F7)
- samostojno izobraževanje za dobro delo, zlasti na področju samomorilnosti (H11)
- branje priročnika Klici na pomoč (I7)

POGOVOR S PSIHOLOGINJO

- opravljen pogovor s psihologinjo o napotkih za ravnanje (I29)

SREČEVANJE S SAMOMORILNO OGROŽENIMI UPORABNIKI

POGOSTOST DELA S SAMOMORILNIM UPORABNIKOM

- srečanje približno petkrat letno (A10)
- se ne srečuje pogosto (B4) (C3) (G8)
- samo z enim uporabnikom (B12)
- številke ne ve (C11) (D12)
- s takimi primeri se veliko srečujem (Č2) (D13) (F10) (G7)
- na tem delovnem mestu veliko mladostnikov, ki so se kakorkoli srečali s samomorom (Č9)
- vsako leto nekdo, ki je razmišljal o samomoru (Č10)
- sigurno vsaj dva primera na letno (Č15)
- na varstvu odraslih dosti srečanj s samomorilnostjo (F2)
- štirje primeri (I14)

NAČINI PRIHAJANJA V STIK

- ljudje pri katerih iz stisk razvidna nagnjenost k samomorilnosti (E12)
- ljudje za katerih samomorilne misli poizve preko drugih uporabnikov (E13)
- zamolčano nasilje zaradi strahu pred samomorom (E14)
- preko policijske intervencije informacija o poskusu samomora (E16) (H15) (I18)
- preko prijave sorodnikov (E18)
- preko prijave znancev (E19)
- podrobneje srečanje z uporabnikom po odpustu iz psihiatrične bolnice (E22)
- telefonski klic mladoletnika, ki je grozil, da bo naredil samomor (I8)

RAZMIŠLJANJE O SAMOMORU

- srečanje z ljudmi, ki razmišljajo o samomoru (A11) (C8) (D25)
- še ni prišlo do poskusa (B14)
- nikoli ni nihče storil samomora (B15)

NEUSPELI POSKUS SAMOMORA

- srečanje z uporabniki z neuspehim poskusom samomora (A12) (C12) (C13) (Č11) (H12)
- skoraj vsako leto srečanje s kom, ki je bil prej zaradi poskusa hospitaliziran (Č12)
- pred kratkim srečanje z dvema neuspelima poskusoma, zdaj se zdravita v Vojniku (D14)
- stik s poskusom samomora na področju rejništva (E15)
- gospod, ki je poklical, da ima pripravljeno vrv (F18)
- še brez izkušnje neuspelega poskusa samomora (I19)

USPELI POSKUS SAMOMORA

- gospod, ki je večkrat poskušal in potem samomor naredil (F14)

SREČANJE S SVOJCEM SAMOMORILNO OGROŽENEGA UPORABNIKA

- manj srečanj s svojci (A13)
- brez izkušenj z delom s svojci (B16) (H17)
- več srečanj s svojci tistih, ki so storili samomor (C10)
- deklica pred kratkim zaradi samomora izgubila mamo (Č16)
- pogosto srečevanje s svojci na uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (D19)
- pri delitvi pogrebne in posmrtnine (D20)
- mamica, ki ji sin večkrat pove, da bo naredil samomor (F16)
- srečanja s svojci navadno tam, kjer je prisotna družina (G15)

NAČINI IZKAZOVANJA STISKE

IZSILJEVANJE

- izsiljevanje z grožnjo o samomoru (A14) (D17)

POSREDNO/NEPOSREDNO NAPOVEDOVANJE SAMOMORA

- neposredno napovedovanje samomora (A15) (A16) (A17) (B18) (B19) (C17) (D23) (D24) (E17) (F15) (G10)
- ko gre za resne probleme ljudje o samomoru molčijo (A18) (F12)
- nezmožnost prepoznavanja samomorilnih misli (A20)
- posredno izkazovanje velike stiske (A19) (Č25) (D21) (G11)
- očitno sporočanje s poskusom samomora (H19)

GROŽNJE

- bile bolj grožnje (B13) (B17) (G9) (G26) (H16)
- neposredno z besedami »Ni mi več za živeti...« (E31)
- način komuniciranja, potem pa povedo, da je bila šala (E32)
- na področju nasilja, pogosto samomorilne grožnje zaradi prepovedi približevanja (F36)
- brez namena samomora (I10)
- klic, da se bo uporabnik obesil (I11)

FIZIČNI ZNAKI

- velik odstotek samopoškodovanja pri mladih (Č14)
- tresavica (Č29)
- izražanje z govorico telesa (D22) (G12)
- sporočanje z jokom (G23)
- prerez žil na rokah (H13)
- samostojni odhod na zdravljenje (H14)

TRAVMA

- otroci nimajo časa in priložnosti predelati travmo (Č17)

ISKANJE POZORNOSTI

- pridobivanje pozornosti z načinom govorjenja (E30)

MOČNA ČUSTVA

- žalost (G24)

- zaprtost vase (G25)
- izkazovanje stiske z zmedenostjo (I23)

OSEBNA ZMEDENOST

- nevednost kaj reči (I24)
- neznanje pri iskanju pomoči (I25)

RAZLOGI ZA SAMOMORILNE MISLI

MEDOSEBNI ODNOSI

- ločitev (C9) (C14) (E26) (E27) (F20)
- neurejene družinske razmere (Č19) (G16)
- konec zveze (Č22) (H22)
- občutek nesprejetja (Č23)
- zanemarjanje doma (Č24)
- neurejeni medsebojni odnosi (D26) (G18)

OSEBNE STISKE

- veliko osebnih razlogov za samomorilnost (C15) (Č18) (F11) (G17) (I9) (I21)
- ne videnje rešitve (C16)
- občutek manj vrednosti (Č20)
- izredno slaba samopodoba (Č21)
- stiske pri ljudeh zaradi izgube družine (F19)
- izguba smisla življenja (F24) (I17)
- stiska zaradi socialne delavke (G13)
- neuspeh na številnih življenjskih področjih (G21)
- trenutek ko se vse nakopiči (G22) (H25)
- izguba bližnjega (I16)

FINANČNE STISKE

- moški, rekel, da se bo ubil, če ne dobi varstvenega dodatka (D15)
- denarne težave (D27) (F22) (G19)
- izguba doma (F23)
- težave v službi (G20)
- brezposelnost (H23)

DRUGI DEJAVNIKI

- psihično nasilje (D28)
- predhodne diagnoze (E28)
- ne uživanje zdravil (E29)
- težave z alkoholom (F21) (H20) (I15) (I22)
- fizično nasilje (F25) (H21)
- izhod vidijo v samomoru (F26)
- izsiljevanje zaradi neizpolnjene želje (F33)
- bulimija (H24)
- razlogi pretežno iskanje pozornosti (I20)

METODE IN NAČINI RAVNANJA

METODE SOCIALNEGA DELA

- pomirjanje (A21) (B20) (B26) (C21) (C33)
- temeljit pogovor (A22) (B21) (C18) (C20) (Č26) (Č32) (D30) (E37) (F29) (H29) (I27) (I28) (I30) (I31)
- ugotavljanje stiske in izboljšanja počutja (A23) (C24) (C60) (Č27) (D31) (G29)
- osredotočanje na človeka (A24) (Č31)

- postopno motiviranje (A25)
- nakazovanje rešitev (A26)
- povpraševanje (A27) (D33) (E39) (E40) (E41) (E42) (F27) (F28) (G30) (G31)
- obveščanje osebnega zdravnika (A28) (B6) (B22) (C27) (F34) (G27) (H34)
- predlog za obisk zdravnika (A29) (C19) (C28) (C32) (Č13) (Č35) (D40) (E21) (H28) (E43) (F35) (I13)
- dogovor za naloge in prihodnje srečanje (A30)(B38)
- ubeseditev namena pomoči (A32)
- delovanje iz perspektive moči (A35) (D36)
- samozavedanje situacije (A34) (A36) (B24) (C29) (D45) (I44)
- obveščanje policije (B6) (B23) (F37) (G28) (H35) (I12)
- ohranjanje mirnosti (B25) (C22)
- razumevanje osebe (A33) (B27) (H27) (H31)
- poslušanje (B28) (D29) (F31) (H26) (H30) (H57)
- spodbujanje (B29) (F41)
- delovanje po lastnem občutku (B35) (B36) (I48)
- pomembnost sodelovanja zdravstva, sociale in policije (B37) (Č36) (Č37) (E44)
- delo v uporabnikovo korist (B39)
- ravnanje brez vsiljevanja idej o poskusu samomora (C23)
- tek za uporabnikom (C35) (G14)
- sklenitev antisuicidalnega pakta (C39) (Č30)
- doseganje visoke stopnje zaupanja (Č28)
- seznanjanje uporabnika s postopki ravnanja (Č33) (D38) (D39) (G33)
- seznanjanje uporabnika z okoliščinami vpletanja drugih služb (Č34)
- usmerjanje (D32) (H33) (I32) (H58)
- razbremenjevanje (D34) (F17) (G32)
- opolnomočenje (C25) (D37) (H32)
- povabilo uporabnika na pogovor (E20) (E24)
- izdelava načrta dela (E23)
- vključevanje družine (Č49) (E25) (I26)
- hitro reagiranje (E35) (F32)
- jemanje situacije resno (B5) (B43) (D18) (E36) (F42)
- če je potreba priskrbeti ustrezno pomoč (E45)
- preverjanje uporabnikove socialne mreže (E48)
- ocenjevanje nevarnosti tveganja (F13) (F30)
- ob srečanju s svojci jih napotiti v Hospic (H18)
- uporaba drugih znanj (I4)
- skupno iskanje oblik pomoči (I5)
- prenašanje odgovornosti drugim službam (I50)

VREDNOTE V SOCIALNEM DELU

- skrb za človeka (A31) (I33)
- verjeti, da uporabnik zmore (D35)
- ne odločamo o tem kaj je res in kaj ne (E34)
- izogibanje strahu pred diskretnostjo (E38)

PRIPRAVLJENOST SODELOVANJA UPORABNIKA V DELOVNEM ODNOSU OSEBA SE JE PRIPRAVLJENA/NEPRIPRAVLJENA VKLJUČITI

- pripravljenost vključitve v pomoč (C62)

- pogosto zavračanje pomoči (E46)

KRITERIJ OCENJEVANJA SVOJEGA DELA

PREPOZNAVANJE USPEHA

- uspešnost (A37) (A39) (F46)
- dovolj vloženega truda (C30)
- pri tem delu težko prikazati uspešnost (Č39) (Č40) (G37) (I34)
- vidi, da ljudem lahko pomaga (F45)
- osebo pripravila do uvida v situacijo (H36)
- spregledala druge možnosti (H37)
- glasno in odkrito je spregovorila o namenih (H38)
- dosegla, da se je uporabnik odprl (I36)

IZID SITUACIJE

- brez izkušnje dejanskega samomora (A38) (A40) (B32) (Č41) (Č44) (F44) (G38) (I35)
- poskus samomora (C31)

PREPOZNAVANJE SVOJIH ZMOŽNOSTI

- naredi kar je zmožna (C34)
- nezmožnost peljati se za uporabnikom (C36)
- tisti, ki se je za samomor zares odločil, mu ne bomo mogli pomagati, lahko le poskušamo (F47)

POVRATNA INFORMACIJA

- uporabnikov prihod nazaj z zahvalo za pomoč (Č42) (D44)
- povratne informacije staršev so velik pokazatelj uspeha (Č43)
- skoraj nikoli ni povratne informacije (D43)

SKUPNI PROTOKOLI RAVNANJA

SUPERVIZIJA KOT SKUPEN NAČIN REŠEVANJA PROBLEMA

- izpostavitve problema samomorilnosti na superviziji (A41) (B33) (E52)

STROKOVNI TIM KOT SKUPEN NAČIN REŠEVANJA PROBLEMA

- izpostavitve zadeve na strokovnem timu (D47)
- timsko delo (H41) (H47)

KONZULTACIJE KOT SKUPEN NAČIN REŠEVANJA PROBLEMA

- možnost konzultacij (H46)

NAČINI RAVNANJA

- izdelava skupnega načina ravnanja (A42) (D48) (H42)
- resno jemanje vsakega uporabnika (A43)
- presojanje resnice (A44)
- občutek za čas pri delu z uporabnikom (A45)
- biti tukaj za uporabnika (A46)
- prepuščenost samemu sebi (B30)
- skupni način na področju duševnega zdravja (C37)
- ni skupnih načinov ravnanja (Č45) (D46) (C38) (E51) (H40)
- antisuicidalni pakt (Č46)
- pomiritev (Č47)
- poskrbeti za varnost (Č48)
- soustvarjanje (D49)
- ravnanje v uporabnikovo korist (D50)
- pogovor (E53)
- ne ovinkarjenje (E54)

- klic zdravstva (G34) (I37) (I38)
- temeljito povpraševanje o namerah (G35)
- znanje o ravnanju in postopkih (H43)
- pomoč drug drugemu (H44)
- skupna obravnava uporabnika po potrebi (H45)

NAČINI RAZBREMENITEV SOCIALNE DELAVKE/SOCIALNEGA DELAVCA **KOLEKTIVNO SODLOVANJE**

- sodelovanje sodelavk (A47) (A49) (A50) (B44) (C44) (E61) (E62) (H50)
- medsebojni pogovori (A48) (C42) (C45) (Č58) (D53) (D54) (F49) (G41) (I39)
- opora pri sodelavcih (Č55)
- posvet (D55)
- diskusija (D56)
- v ta namen obstajajo tudi timi (D57) (E60) (H51)
- razbremenitev (D58)
- povratna informacija sodelavk (D59)
- supervizija (D60)
- poišče pomoč pri vodji (F51)

RAZBREMENITEV S POMOČJO SUPERVIZIJE

- izpostavljanje obremenjujočih tem na superviziji (A51) (B45) (C43) (Č56) (Č57) (E59) (F50) (G42) (H52)

RAZBREMENITEV S POMOČJO INTERVIZIJE

- pomoč intervizije (H53)

LOČEVANJE MED SLUŽBO IN PRIVATNIM ŽIVLJENJEM

- treba vzpostaviti distanco med delom in osebnim življenjem (Č53)

NEFORMALNO DRUŽENJE KOLEKTIVA

- druženje s sodelavci zunaj delovnega mesta (Č59)
- odlaganje skrbi (Č60)

POMOČ SODELUJOČIH SLUŽB

- olajšanje ob klicu zdravnika, ki urgira naprej (F52)

BRANJE PODPORNE LITERATURE

- branje knjige Ko izgubiš, ki da uvid v te situacije (H54)

RAZMEJEVANJE NALOG POSAMEZNIH AKTERJEV

- razmejevanje nalog uporabnika in socialne delavke za nadaljnje ravnanje (I40)
- prehajanje meja (I41)
- zavedanje svojih odgovornosti (I42)

UČINKOVITOST OBSTOJEČIH IZOBRAŽEVANJ

ZADOSTNA/NEZADOSTNA OPREMLJENOST ZA RAVNANJE

- izobraževanja so jo precej opremila (A52) (Č61) (D61) (F39) (H55)
- opremljena dovolj za zmožnost reagiranja (B47)
- potreba širitve in dopolnitve znanja (B49)
- definitivno ne dovolj opremljena (C46) (G43)
- lahko bi bil še bolj opremljen (Č62)
- znanje kmalu izzveni (D64)
- znanje se ne nadgrajuje (D65)
- na začetku občutek, da izveš veliko novega (H8)
- dobro je, navajanje primerov iz prakse (H9)
- z leti ugotovitev, da izobraževanja niso dobra (H10)

PRIDOBIVANJE ZNANJ SKOZI IZKUŠNJE IN DRUGE NAČINE

- samostojno nabiranje izkušenj skozi kariero (A53)
- samostojno prebiranje (B48)
- največ pridobi iz praktičnega dela (H56)

KRITIČNO OVREDNOTENJE SVOJIH ZNANJ

SAMOREFLEKSIJA

- v situaciji se znajdem (A55) (B31) (Č38) (D42)
- potreba po vedno večjem fokusu na to področje (Č63)
- dovolj znanja in izkušenj za ravnanje (Č64) (Č65)
- uspešno in dobro opravljeno delo (F43) (E49) (H39)
- ne dovolj opremljena (A54) (F54)
- nezmožnost presoje (E50) (G36)

PRIMANJKLJAJI V ZNANJU

- nezadostno znanje o človeški psihi (A56)
- usmeritev oseb k specialistom (A57)
- nezadostnost znanj (I47)
- socialni delavci nimamo specializiranih znanj za to področje (I49)

POZNAVANJE IN KRITIKA SLUŽB IN OBLIK POMOČI ZA SAMOMORILNO OGROŽENE

HITRO SPREMINJANJE SLUŽB

- spreminjanje služb in iskanje možnosti (A58)

ZANIMANJE ZA SLUŽBE IN OBLIKE POMOČI

- raziskovanje o služb in oblik pomoči (A59) (C61) (D67) (D68) (D69)
- iznajdljivost pri iskanju (A60)

POZNAVANJE SLUŽB

- možnost uporabniku ponuditi javne službe (A61)
- policija in zdravstvo (B50) (C55) (C57) (E66) (F56) (G46)
- poznavanje služb (B51) (C51) (Č73) (E65) (F60) (G45) (H61) (I51)
- skupine za samopomoč (C52)
- delavnice (C53)
- šele za tem alternativne oblike (C57)
- klinični psiholog (C56)
- psihoterapija (C58)
- psihološko svetovanje (C59)
- Hospic v primeru smrti bližnjega (Č66)
- Nacionalni institut za javno zdravje (Č67)
- Dispanzer za psiho higieno otrok in mladine (Č68)
- UKC Maribor (Č69)
- Ljubljanski UKC zelo malo (Č70)
- zavodi s skupinami za samopomoč (Č71)
- Bližina, Vir (Č72)
- Društvo Moč (D66)
- pomoč zloženk (D70) (E69) (G48) (I53)
- psihiatrične bolnišnice (E67) (I52) (H59)
- predlog SOS telefona (E68)
- svetovalka NIJZ v Laškem (F58) (G49)
- skupine za samopomoč, društva v okolici ne pozna (G47)
- 112, Tom telefon, NIJZ, Ženska svetovalnica, Center za duševno zdravje (H62)

KRITIKA OBSTOJEČIH DLUŽB

- zaznavanje primanjkljaja ne plačljivih storitev (A62)
- pomanjkanje skupin za samopomoč, društev, delavnic v okolici (A63) (B52)
- problem samoplačništva obstoječih služb (B53)
- brezplačna pomoč le v kliničnem zdravstvu (B54)
- problem čakalnih dob v zdravstvu (B55)
- absolutno premalo služb (C54) (F57)

POTREBE SOCIALNIH DELAVK IN DELAVCEV GLEDE IZOBRAŽEVANJ

ZNANJA, KI JIH ŠE POTREBUJEJO

- želja po seminarju na temo metod in pristopov pri delu s samomori (A64) (C64) (C66) (E71) (E73) (F64) (I59)
- želja po obujanju znanja in novem znanju (A65) (A68) (D72)
- želja po predavanju iz znanja psihologije in telesnega funkcioniranja (A66) (E77)
- želja po predavanju o konkretnih korakih pri delu (B56) (G51)
- potreba po znanju o smiselnosti pomoči (B57)
- potreba predavanj o vrstah pomoči za samomorilno ogrožene (B58)
- znanje o načinu pogovarjanja z osebo s samomorilnimi mislimi (C65)
- potreba po izobraževanju o samopoškodbenem vedenju mladih (C67) (C68)
- potreba po znanju o ravnanju s svojci (D73) (D74) (D75)
- podatki o tem kaj narediti, če samomorilna oseba noče sodelovati (D76)
- potreba po iskanju novih oblik pomoči (E74)
- potreba po znanju o konkretnih oblikah pomoči v nevladnih organizacijah (E76)
- potreba po izobraževanju na temo kako ljudi motivirati za življenje (F62)
- potreba po izobraževanju na temo preventive pri samomorilnosti (F63)
- izobraževanja glede samopomoči socialnega delavca (G52)
- potreba specializacija področja duševnega zdravja za dobro delo (H60)
- potreba po predavanju o prepoznavanju meja (H64)
- potrebe po znanju prepoznavanja znakov samomorilnosti (H65)
- potreba po predavanju o dobrih praksah (I58)

POTREBA PO IZOBRAŽEVANJIH

- nezadostnost obstoječih izobraževanj (B46)
- premalo je izobraževanj na to temo (C49) (C50) (G44) (G50) (H66) (I54)
- vsaka izobraževanja dobrodošla (C63) (Č74) (D62) (D71) (F61)
- na voljo dovolj izobraževanj (Č76)
- potreba po neprestanem informiranju (E72) (F55)
- izbiranje tematik predavanja in dajanje prioritete nujnim (I55)
- nesmiselnost teorije (I57)

DODATNA ZNANJA, KI SI JIH ŽELIJO

- zanimanje za metodo psihodrame (Č75)
- za uspešno delo potrebno več izkušenj (H59)
- največja potreba po delavnicah (H63)
- potreba po učenju iz igre vlog (I56)

PODPORA VODSTVA PRI IZOBRAŽEVANJIH

- po želji bi dobil izobraževanje na neko temo in podporo pri vodstvu (Č77)

POTREBE IN ŽELJE SOCIALNIH DELAVK/DELAVCEV ZA RAVNANJE S SAMOMORILNOSTJO

POTREBA PO SODELOVANJU RAZNIH STROK

- potreba po sodelovanju z drugimi institucijami (A67) (E64) (E75)

ZADOSTNOST ZNANJ S PODROČJA SAMOMORILNOSTI

- nezadostna opremljenost socialnih delavcev za ravnanje na področju samomorilnosti (E63)

OBČUTKI PRI DELU

NEGATIVNI OBČUTKI

- odvisnost od samega sebe v tistem trenutku (B34) (F38)
- ni ji bilo vseeno (B40)
- vznemirjenost (B41)
- slabo počutje (C40) (C41) (D16) (D51) (F48) (I43)
- težko je ne nositi skrbi sabo domov (Č51) (H49)
- slaba energija (D52)
- doživljanje velike stiske (E55)
- nezmožnost preklopit (E56)
- pusti nek pečat (E57)
- zanjo velika odgovornost (E58)
- ko so grožnje direktne, so to zelo obremenjujoče situacije (G40)
- neprijetni občutki ostajajo na delovnem mestu (H48)

ZAVEDANJE TEŽAVNOSTI PODROČJA

- nezmožnost ocene ogroženosti (B42)
- hitra ugotoviš, če je delo zate ali ne (Č50)
- tega dela ne zmorejo vsi (Č52)
- delo ni enostavno (Č54)
- nevednost o tem kaj se skriva v ozadju (E33)
- nemogoče je narediti in preprečiti vse (I45)
- zavedanje, da ne prepoznamo vseh samomorilnih misli (I46)

KRITIČNO OVREDNOTENJE PODROČJA DELA

UVRŠČANJE PODROČJA SAMOMORILNOSTI V STROKO

- to je problem zdravstva (C26)
- znati napotit in informirat je najpomembnejše za socialno delo (E70)
- pomembno sodelovanje med službami (G39)

DVOM O POMOČI

- tisti, ki se je za samomor zares odločil, mu ne bomo mogli pomagati, lahko le poskušamo (F47)

ODNOS DRUŽBE DO SAMOMORA

- tabu tema (F65)
- premalo medijskega ozaveščanja (F66)
- Slovenci se o tem še zmeraj ne znajo pogovarjati (F67)

DILEME PRI DELU

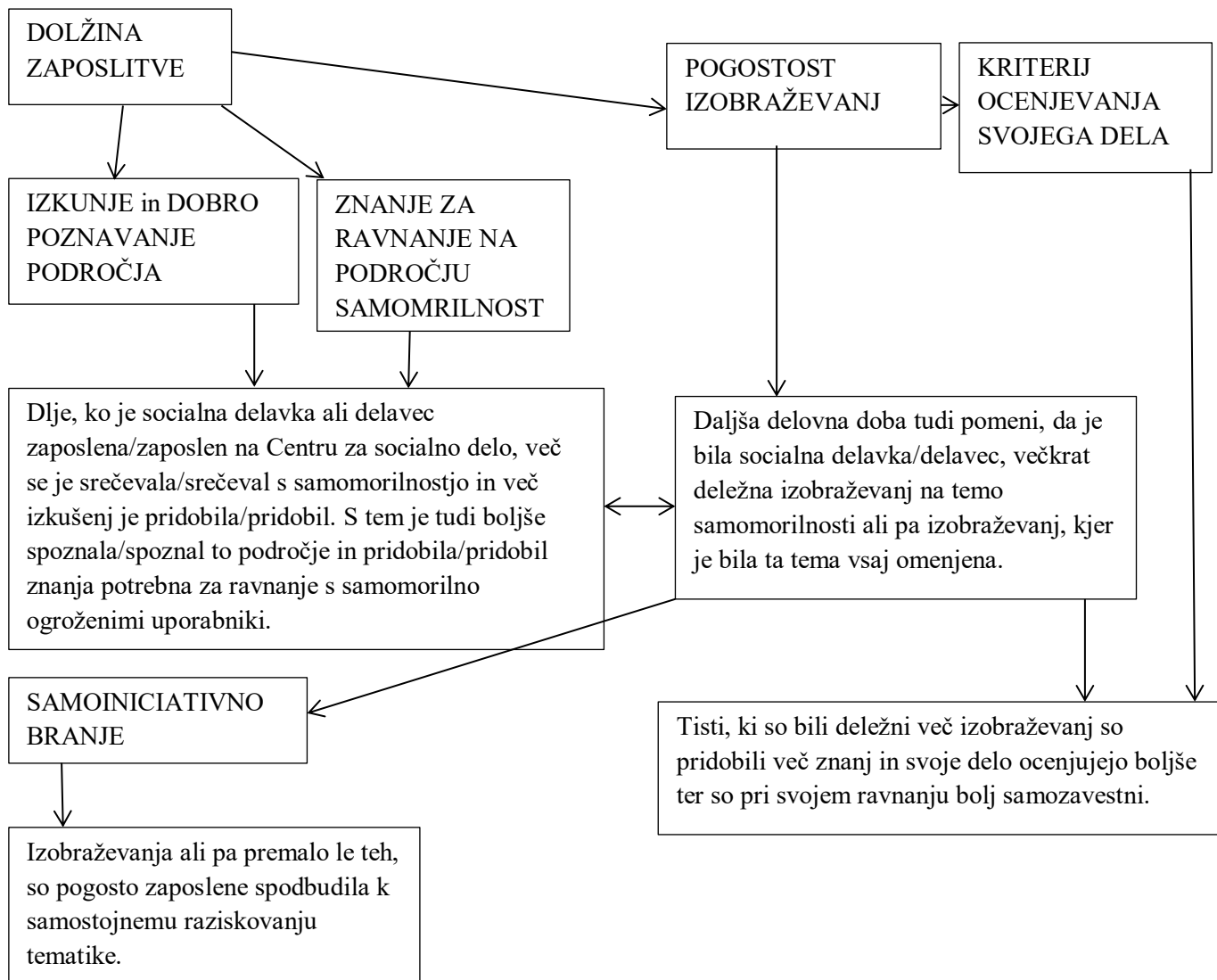
NEJASNA VPRAŠANJA

- Kaj reči v takih situacijah? (D41)
- Kaj lahko še naredim? (E47)

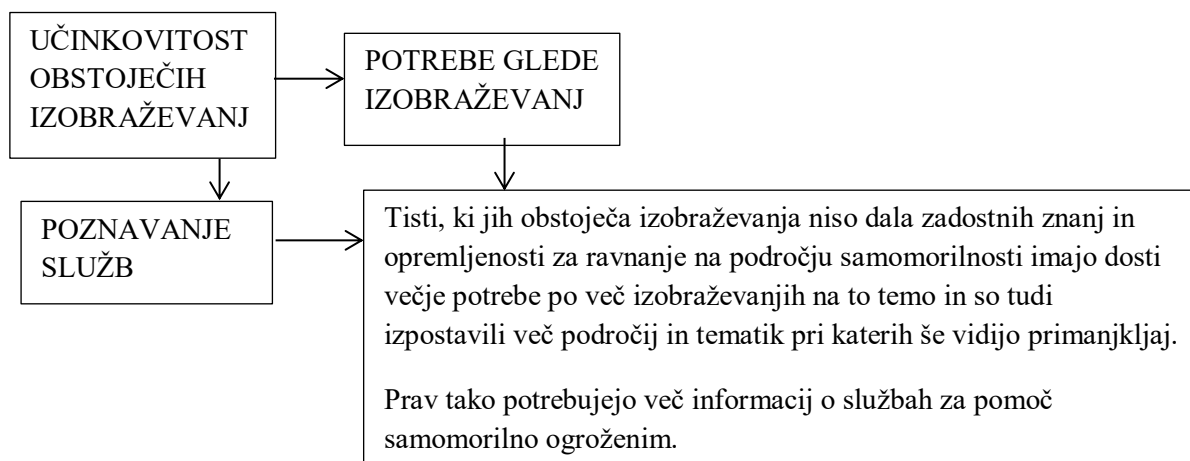
9.4 Odnosno kodiranje

ODNOSNO KODIRANJE: USPOSOBLJENOST SOCIALNIH DELAVCEV IN DELAVK CENTRA ZA SOCIALNO DELO CELJE, ZA RAVNANJE NA PODROČJU SAMOMORILNOSTI

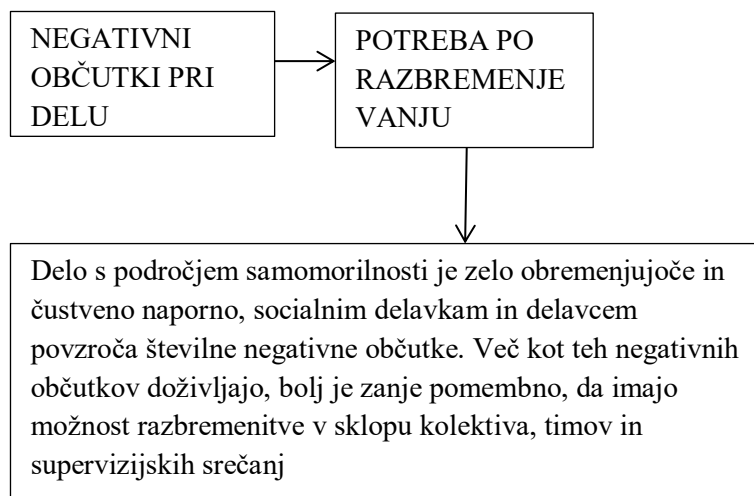
Vpliv dolžine zaposlitve na poznavanje področja in spretnosti za ravnanje ter pogostost formalnih izobraževanj na to temo:

Vpliv učinkovitosti obstoječih izobraževanj na potrebo po izobraževanjih in poznavanje služb:

Potreba po razbremenjevanju socialnih delavk in delavcev zaradi negativnih občutkov pri delu na področju samomorilnosti:

9 POVZETEK

Znanje in spretnosti s področja samomorilnosti so za socialne delavke in delavce, zaposlene na centrih za socialno delo, ključnega pomena. Nemalokrat se zgodi, da se oseba v stiski najprej obrne ravno na socialne službe z željo in upanjem, da bo dobila pomoč, ki jo v tistem trenutku najbolj potrebuje. Še zmeraj velja, da je področje samomorilnosti pogosto rezervirano za stroke zdravstva, potreba po raznolikosti znanj pa je zelo velika v vseh strokah, kjer gre za pomoč ljudem, še posebej v socialnem delu.

Z željo po spremembi sem se diplomskega dela lotila tako, da sem v teoretičnem delu predstavila definicijo samomora, jo razčlenila na psihološki, biološki in sociološki vidik ter opisala vrste samomora. V nadaljevanju sem se osredotočila na proces samomora, sprožilne faktorje in opozorilne znake, nato pa sem pisala še o pomoči samomorilno ogroženi osebi. V drugem delu teoretičnega uvoda sem navedla nekaj statističnih podatkov o samomorilnosti v Sloveniji in se osredotočila tudi na Savinjsko regijo, kjer sem raziskavo izvedla. Sledi del, kjer se osredotočam predvsem na socialno delo na področju samomorilnosti ter raziskujem potrebna ravnanja, pomen današnjih izobraževanj socialnih delavk in delavcev na tem področju, poudarjam pa tudi supervizijo kot pomemben del razbremenitve pri psihičnih naporih zaposlenih na centrih za socialno delo.

V drugem delu sem predstavila rezultate svoje raziskave, ki so pokazali, da je na področju samomorilnosti v socialnem delu, zlasti na centrih za socialno delo, še vedno zelo veliko primanjkljajev v znanju in tudi načinih ravnanja.

Rezultati so pokazali, da socialne delavke in delavci področje samomorilnosti srednje dobro poznajo. Pomanjkanje znanja in spretnosti za ravnanje še zmeraj zaznavajo, to pa pripisujejo pomanjkanju izkušenj na tem področju, čeprav se s samomorilno ogroženim uporabnikom srečajo nekajkrat letno. Primanjkljaj v znanju pripisujejo tudi pomanjkanju formalnih izobraževanj na to temo in občutku prepuščenosti samim sebi, saj nimajo skupno določenih protokolov ravnanja v takih situacijah. Delo na področju samomorilnosti je zanje stresno in zaradi tega potrebujejo številne razbremenitve, kjer jim najbolj pomaga kolektivno sodelovanje in supervizija. Metode in načini ravnanja v socialnem delu so jim dobro poznani in jih znajo konkretno povezati tudi z delom na področju samomorilnosti, vendar so na tem področju še zmeraj zelo neprepričani vase. Pri delu na tem področju si pomagajo s samoiniciativnim branjem literature in zloženkami, kjer najdejo tudi druge pomembne službe in oblike pomoči za pomoč samomorilno ogroženim uporabnikom.

Socialne delavke in delavci so do svojega dela in področja samomorilnosti zelo kritični. Želijo si več znanj in možnosti izobraževanja, da bodo svoje delo opravljali čim boljše.